

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

MAATSCH. DER NEDERL. LETTERK.

TE LEIDEN.

Catal. bl.

Geschenk van Tooneelstukken, 1841.

~~2553~~

1107

G 8

T A E L-

E N

DICHTLIEVENDE
OEFENINGEN.

VIERDE DEEL.

T A E L . E N D I C H T L I E V E N D E
O E F E N I N G E N ,
V A N H E T
G E N O O T S C H A P

T E R S P R E U K E V O E R E N D E :

K U N S T W O R D T D O O R A R B E I D V E R K R E E G E N .

E N

P R I J S V A E R Z E N .

*Met Octroi van de Ed. Gr. Mog. Heeren Staeten
van Holland en Westfriesland,*

K. d. M. J. van der Meer del. d. sc.

T E L E Y D E N ,
B I J C . V A N H O O G E V E E N , J U N I O R ,
E N C . H E Y L I G E R T .
M D C C L X X I I I

N E D .
L E T T E R K .

DEN WELEDELEN
BESCHERMHEEREN

VAN HET

TAEL- EN DICHTLIEVEND

GENOOTSCHAP,

ONDER DE SPREUK:

KUNST WORDT DOOR ARBEID VERKREEGEN;

T O E G E W I J D.

THE HISTORY OF THE

The following text is extremely faint and largely illegible. It appears to be a list or index of entries, possibly organized in columns. Some faint words and numbers are visible, but they cannot be accurately transcribed. The text is scattered across the page, with some lines appearing to be headings or sub-sections.

VOORBERICHT.

Ditmaal hebben wij onzen Lezeren weinig te berichten: Het ware ons niet moeilijk geweest, den Bundel, welken wij hen thans, als het Vierde Deel onzer Oefeningen, aanbieden, merkelyk vroeger in het licht te brengen; de noodige voorraad althans was hier toe lang voorhanden, doch, daar de gewoonte bij sommigen welligt eene wet wordt, en wij ons in geenen deele, tegen de aard der kunst, willen verbonden hebben, om als 't ware op tijd te werken, schieen ons eene langzaam voortgang verkiezelyk, te meer, wyl wij geen waans genoeg bezitten, om de spoedige vermenigvuldiging onzer Werken of voor een verplichtend gunstbewijs aan de wereld, of voor eene zekere aanwinst van roem te houden.

Wij vinden dus even weinig reden tot het vraagen van verschooning, als tot belofte van beterschap, en willen het bovenstaande alleenlijk doen dienen ter onderrichtinge der zulken, wier ongeduld hunne anderzins vleitende betuigingen van verlangen eenigzins grievende gemaakt heeft door de ingemengde verwijten van traagheid; verwijten, voor welke onze gevestigde Kunstliefde, door de nog kortlings betoonde blijken van haaren ijver, zich genoegzaam meende bevciligd te hebben.

Verwisseling van zoet en bitter was, gelijk doorgaands zo ook in de jongst verloopene jaaren het deel onzer Maatschappij, echter, met geene onvoordeelige uitkomst; aenige weinige braave Leden stierven haar af, maar ook veele achtenswaardige Mannen traden tot dezelve toe,

en,

V O O R B E R I C H T.

en, terwijl wij het verlies der eersten, onder de dankbaare herdenking aan hunne verdiensten, als eene wezenlijke schade betreuren, verschafft ons de grootere aanwinst der laatsten, bij de dagelyksche proeven hunner kunde en werkzaamheid, de streefendste vooruitzichten op eenen steeds toeneemenden bloei.

Dat deeze Bundel ter vervulling dier uitzichten medewerke, is de hartelijke wensch, met welken wij ons en onzen arbeid der voortduurende gunste onzer Landgenooten aanbeveelen.

Uit onze Vergadering den 3den

van Wintermaend 1783.

I N H O U D.

P R I J S V A E R Z E N.

<i>Gods Wijsheid in zijne Werken;</i> door G. J. G. BACOT.	Bladz. 3
— — — — — door O. PORJEERE.	23
— — — — — door H. LUS SINGH, <i>Matthijszoon.</i>	68
— — — — — door J. VAN MANNEN; A. Z.	103

M E N G E L D I C H T E N.

<i>Ode aan God;</i> door R. FEITH.	3
<i>Het Hoogste Goed;</i> door J. DE STOPPELAAR.	11
<i>De Troost der Godvrucht;</i> door G. J. G. BACOT.	15
<i>De Dichter, nuttig en vermaeklijk voor zich zelve;</i> door C. P. CHASTELBIN.	29

Vrije

Vrije Navolging van A. van Hallers Morgengedachten; door P. LEUTER. Bladz. 39

De Weldadigheid; door J. H. VANDER PALM. 43

Willem de Eerste aan Diedrik Sonoy, enz.; door T. VAN LIMBURG. 47

Veldzang; door F. HALEWIJN. 53

Het Wutertogtje; door P. VREEDE. 56

De valsche Vriendschap; door G. PAAPE. 58

Damon aan de Roos; door J. W. BUSSINGH. 67

Beschouwing bij een ijslijk onweder van Dander en Bliksem; door J. VAN ROYEN, A. Z. 70

Ode op de Onsterfelijkheid; door R. FEITH. 73

Aan de Schoonste der Kunsten; door C. J. POBJEER, geboren VAN SANTEN. 84

De Vrijheid, Lierzang; door P. VREEDE. 87

Hamlets bekende alleenspraak bij Shakespear, na de Fransche navolging van Voltaire; door W. BILDERDIJK. 93

Het voorgaande Stuk, na Shakespear's Engelsch gebvolgd; door W. BILDERDIJK. 95

Aan

VIII I N H O U D.

Aan Lucinde. Bladz. 98

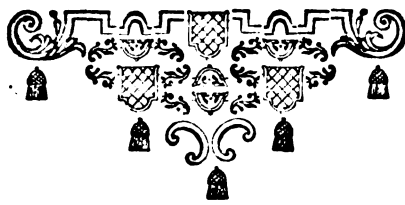
*De waare plichten van den Godsdienst, toegewijd
aan den Heere Mr. A. Perrenot; door G. J. G.
BACOT*. 108

*De Waereldbetrachting van een' Christen; door
H. COSTER*. 154

Lierzang aan de Vrijheid; door R. FEITH. . . 169

*Jaerzang, ter Zeventiende Verjaering van het Ge-
neotschap, door A. VAN ASSENDELFT*. . . 181

Kortstondige Bekeering; door A. LE PLA. . . 198

P R I J S-

P R I J S V A E R Z E N ,

B E H E L Z E N D E

G O D S W I J S H E I D

I N Z I J N E

W E R K E N .

P. R I J S V A E R Z E N.

G O D S W I J S H E I D

I N Z I J N E

W E R K E N;

D O O R

G E R R I T J A C O B G E O R G E B A C O T,

A E N W I E N D E G O U D E N E E R P E N N I N G
I S T O E G E W E E Z E N

*In de JAERLIJSCHE VERGADERING, gehouden
den 4. van Bleeimaend, des Jaers 1780.*

Al straalt de rijkste glans dier Wijsheid elk in de oogen,
Die, op een' liefdewenk, door eeuwig Alvermogen,
Een wonderschat van gunst, met eindloos kunstbeleid,
Zo mild, in 't prachtig rijk van 't groot Heelal verspreidt,
Ons flauw penfeel nogthans kan nooit heur' luister treffen;
Geen stervlings laage zang naar eisch heur kracht verheffen,
Daar zelfs het Englenkoor, bij 's aardrijks uchtendfond,
Hier stoute Hemelkunst nog veel te zwak bevond.

Ja; zij, van eeuwigheid in Gods verstand geboren,
 Die nimmer raadsman heeft tot haar Besluit verkooren;
 Die met een' opslag, al wat mogelijk is, doorziet,
 Behoeft den schraalen roem van 't staamlend menschdom niet.

o Dichtren - Maatschappij, elk moge uw' ijver looven,
 Uw Eisch gaat echter verre ons kort bereik te boven.
 Het vuur der Godsvrucht drijft thans uwen wensch te hoog.
 Het eindelooze ontwijkt ons zwak en scheemrend oog.
 Wij kruipen nog op aarde, en tasten hier in 't duister.
 Te staaren op den gloed van Gods volmaakten luister,
 Is 't zalig heilgenot des hemellings alleen.

Ai denk aan 't enge perk van 't menschdom hier beneên,
 Waarom, zo gij begeert, dat wij naar lauwrén streeven,
 Ons geen' geschikter baan ten strijdperk voorgeschreeven?

Maar neen. Ik dwaal. Een schijn vervoert mij te onbedacht.
 Gaf niet Gods Wijsheid zelfs ons de eêlste denkskracht,
 Opdat we uit elk gewrocht haar wondre grootheid leeren?
 Eischt dan dit oogwit niet, dat wij Haar juichende eeren?
 Dat onze kunst, hoe zwak, heur' hoogen lof verbrei';
 Ja weërgalme op uw' zang, plichtminnende Engelenrei?

Wat Christen dan, wat mensch, voor de eeuwigheid geboren,
 Wien niet die gulden plicht op 't hoogste moet bekooren,
 Waar in een Hemelschaar de reinste vreugde smaakt.
 Waardoor 't veredeld hart van zuivre Godsmin blaakt;

Die

Die ons Gods wegen leert met zulk een oog befchouwen,
 Dat we op zijn gunstbeleid, in nood en dood, vertrouwen;
 Die, kweekende ons vernuft, al streelende ons verrukt;
 Ja 't beeld der Wijsheid zelve in onze zielen drukt?
 Zal elk, wie smaak bezit, eens *Rubbens* werk niet roemen,
 't Penfeel van *Titiaan* niet schoon en krachtig noemen,
 Om de onvolmaakte kunst, het bootsen der Natuur?
 En zou dit hoofdafreel, daar 't gloeit van leevend vuur,
 De schoonheid van 't Heelal, die pracht, die keurlijke orden,
 Gods kunstwerk, niet veel méér van ons bewonderd worden?
 Vooral, daar Hij, die 't zwak van onze krachten kent,
 Zijn ooggen zelfs vol gunst naar 't struiklend poogen wendt.

Vergeef mijn dwaaling dan, durfde ik die keuze laaken,
 Roemrijke Dichtrenschaar, die reeds mijn hart doet blaaken;
 Om mede (al waagde 't nooit mijn bloede kunst voorheen)
 Daar 't de Eer der Godheid geldt, het strijdperk in te treên.

o Zuivre Wijsheids-Bron, die schoonheid, vuur en leeven,
 En kracht, en waardigheid, aan mijn gezang kunt geeven,
 Sterk uit uw volheid thans, daar 'k nedrig voor u kniel,
 Door eene milde teug, de denkkraft mijner ziel.

Zo zal Verrukking zelf me in 't spoor der Waarheid leiden:
 Zo zal 't Vernuft zich nooit van 't wikkende Oordeel scheiden:
 Zo juich ik zelfs van vreugde, om de eêlheid van de stof,
 Wen een volmaakter kunst uw' onbeperkten lof,

Met meêr verhevenheid , op stouter' toon bezinge ,
En mij de strelende eer , op welke ik staar , ontwringe .

Wijk , grijze Aaloudheid ! rijk in beeldspraak ; wijk , Atheen ;
Wijk Memphis ; dat uw kunst aan andren bijstand leen' ;
Laat uw verbeeldingskracht hen 't sierlijk schildren leeren ;
Uw duistere fabeltaal zou slechts mijn' Zang onteeren .
Waar heeft uw vinding ooit Gods Wijsheid afgebeeld ?
Geen Pallas , uit het brein van een' Jupijn geteeld ,
Geen Theut , of Hermes , kon haar eindloos doorzigt maalen .
Zij , steeds zich zelf gelijk , niet vatbaar voor het dwaalen ,
Kent geen vermoejing , rust , gepeins , of zorg , of strijd .
Licht , zonder duisternis , omschijnt haar' Troon altijd ,
En daar al de Englen zich eerbiedig voor haar buigen ,
Kan 't gansch Heelal , heur werk , alleen heur kracht getuigen ,
Een kracht , die op 't volmaaktste in die bedeeing blijkt ,
Waar in , bij 't meeste nut de keurlijkste orden prijkt , [len
Kon 't de eeuwige aandrift toch van 's Hoogsten Goedheid stree-
Te scheppen , om zijn Heil aan schepslen meê te deelen ;
Dan 't meest verheerlijkt als Hij 't meest hun nut beoogt ,
Daar zijn verheven staat geen zelfbelang gedooft ;
Aartswijsheid trof dit doel , zo zijner Grootheid waardig ,
Naar 't zegenrijkste ontwerp , riep zij , daar Almagt vaardig
Ten dienste stond , uit niets , den besten weezenschat ,
De schoonste schaakel , die Alweetendheid bevat ;

Die

Die 't al, door 't juist verband, moet tot dit oogwit leiden,
En van Gods Deugdenroem den vollen glans verspreiden.

Nooit misfende in haar keur', niet wanklende in 't besluit,
Voert ze eeuwig haar ontwerp zo juist als zeker uit.

Eer nog de wereld was, kon ze elk eenvoudig weezen
Reeds op de onmeetbre rol van die volmaaktheên leezen,
Van wier oneindigheid ze een eindig beeldnis zijn.

En waar, uit onkunde, ooit heur weg ons duister schijn',
Zien we al 't in schijn verwarde op't heerlijkste eens ontknoopen,

Daar 't alles tot haar doel in d' uitkomst faam moet loopen;
Zij schreef naar ieders aart, met een onfeilbre hand,

Natuur heur wetten voor: ze houdt het al in stand,

Wat ze eens het aanzijn gaf. Gaat iets in schijn verlooren,
't Verwifelt slechts van vorm; en 't wordt op nieuws geboren.

Zo stemmende orden dan, waer die verscheidenheid

Ten besten doel vereent, voor de eer dier Wijsheid pleit;

Ja, zo haar doorzigt is naar 't groot ontwerp te schatten,

Welks ruim beloop ze op 't juistste en tevens kan bevatten;

Wie meldt haar grootheid dan? daarze op't volmaakst beschouwt

Wat de immer zwangre tijd, alle eeuwen door, ontvouwt;

Ja 't gansch verband, elk deel, dier nooit vergangbre werken,

Wier uitgebreidheid ligt ook paalen kent noch perken.

Neem, bij Gregori's buis, uw rekenkunst te baat;

Geef ons van 't vlak der aarde, o stervling, vrij de maat,

Meld op wat tusfchenftand de maan ons moet verzellen;
 Toon, zo we steeds den vaart eens kogels onderftellen;
 Hoe fchaars het vlak der zon, langs eene rechte lijn,
 In 't vierde van een eeuw 'er door bereikt zou zijn.
 Die ruimte moge op 't sterkst reeds uw verbeelding treffen;
 Nog meêr verbaazing u ontroeren, op 't befennen,
 (Zo gij 't befennen kunt) hoe groot dan de omtrek wel
 De onmeetbaare inhoud zij van 't gansche zonnestel;
 't Zij gij Saturnus loop, of zelfs met duizlende oogen,
 Den vaart der staartftar volgt, het allerfterkst vermogen.
 Van al uw denkenskracht fchiet nog veel meer te kort,
 Wen weêr dit gansche vak geheel verzwolgen wordt,
 Als waar 't een ftip, in 't rultm dier nimmer telbre zonnen,
 Die, voor hun wachters, elk weêr zo veel heldre bronnen
 Van koeftring zijn en licht. Wat rijk, wat grootsch bestek!
 Hoe vol van overvloed! Waar vindt men hier gebrek?
 Waar is hier iets te veel? 't Is al op 't juistst gemeeten.
 Geen deel is nutteloos, noch zijn vereisch vergeeten
 In 't algemeen belang. Geen oord in 't wereldrijk
 Geen ftar is onbevolkt, of een woestijn gelijk.

Wat kan 't vergrootend glas een heir van fchepfen toonen,
 Dat in een waterdrupje, als in een zee, kan woenen;
 Ja dartelt, aast, en teelt. Hoe vlug is foort bij foort!
 Elk heeft, wat tot zijn' aart, behoefte en nut behoort.

Hun

Hun vorming haalt in kunst bij die der grootste dieren.

Denk, welke menigten dan 't gansch Heelal doorzwieren!

't Gevoelig leeven is 't, dat daadlijk toch 't genot

Dier rijke mildheid smaakt, die een alwijze God

Nooit zonder vrucht verspreidt; doch 't meest den mensch moet

Ja al wat reden kent, op al de werelddeelen. [strelen,

Verfoei dan, trotsche dwaas! uw blinde onachtzaamheid;

Die 't klaar en spreekend merk van voorzorg en beleid,

Alom zo diep gedrukt in Gods volmaakte werken,

Niet kent — o neen; ik dool — door drift, niet wilt bemerken,

Die 't blinde noodlot slechts, de kans van 't woest geval,

Maar nooit een wijs Bestier, bewondert in 't Heelal.

Ai rukt kloekhartig eens den blinddoek van uw oogen.

Kan Glykons Herkules u 's makers kunst betoogen;

Dat dan 't geringste kruidje, eer gij 't vertrappt, veel meer

U, door zijn kunstgestel, des Scheppers Wijsheid leer';

Dat al wat leeft en groeit, dat berg, en bosch, en velden,

Dat 's Hemels vuur en pracht, u hunnen Maaker melden.

Wat spreidt zijn zon alom een schoon en koestrend licht!

Wat rijk, wat fraai tooneel vertoont ze aan uw gezigt!

Wat baart heurgloed al heils! Wie schat heur nut naar waarde?

Zij zendt de vruchtbaarheid, zij kweekt de vreugde op aarde.

Elk voorwerp stuit haar' glans, met duizend kleuren af.

Denk dan, hoe groot Hij zij, wiens kracht heur 't aanzijn gaf!

Van wien ze alleen haar vuur, haar werking, heeft verkreegen ?

Die nooit gefchapen zon, die 't al bestraalt met zegen;

Bij welker heerlijkheid haar glans als duifternis,

Waarvan heur schoonste gloed alleen de schaduw is!

Die hoogste Wijsheid, die haar grondde op haare zwaarte;

Die haar heur wachters gaf, ja 't gansche kunstgevaarte,

Door wigt en tegenwigt, op 't hechtste aan een verbond;

Den spiegelglans der maan, bij nacht of avondfond,

Ten toorts verleent; en de aarde, als om een as, doet keeren,

Opdat geen oord 'er zou of licht of warmte ontbeeren;

Naar eisch van haar natuur, en jaarlijks haar belast,

Op d' afstand, die het juist' aan zijn gesteldheid past,

Te zwaaien om de zon, ter wisling der getijden,

Opdat ons Lente en Herfst, met bloem en vrucht, verblijden!

o Schat van wijsheid, in wiens diepte ik gansch verzink!

Hoe schel uw grootfche roem dan 't gansch Heelal doorklink',

Hoe zeer die toonen zelfs alle eeuwen zullen rijzen,

Geen eeuwigheid nogthans kan u naar waarde prijzen.

Welk mensch, die adem haalt, en niet uw mildheid looft,

Die lucht om de aarde goot? Van dampkring toch beroofd,

Dat brandglas, dat nu licht en warmte, op deaspuntfreenen,

Te faam buigt, zou terfcond die zegen heur ontbreeken,

Waar Patagonier, waar Rus of Zweed thans woont,

En daar waar zich de zon in 't gloënde toppunt toont,

Zou

Zou 't koelend windje nooit haar heete korst verfrischen:
 Dan zoudt ge, o dorstig land, den vruchtbreu regen misfen:
 Ja deerlijk moest, wat groei, wat leeven heeft, vergaan.
 Geen vogel zweefde om hoog, of zou die toonen slaan,
 Die zo verrukkend zijn: ook zouden nooit onze ooren
 Verftandig spraakgeluid, of blijden maatzang hooren.
 Welk voorrecht! welk gefchenk! maar tevens, in de hand
 Van een geduchten God, wiens aldoorziend verftand,
 'Tot allen nutten einde, elk middel weet te leiden,
 Welk vreeslijk werktuig, om zijn straffen uittebreiden!
 't Zij dan (opdat door fchrik de boosheid zich verneer')
 't Al dondrend haar Gods magt, in 't vuur des blikfems leer';
 't Zij 't vruchtbaare oorden dreigt tot baare zee te ftellen,
 Wanneer, door ftorm ontroerd, de groote waatren zwellen;
 Of 't zij't, bezwangerd met het moordend zaad der pest,
 Een treurig doodsveld maakt van 't rijkst bevolkt gewest.

Dus treft Aartswijsheid doel, zo wen ze ftroomt van zegen,
 Als wen heur gunstrijk wit, door ftrengheid wordt verkreegen.
 Geen werking in 't Heelal, geen fchepfel, hoe gering,
 Daar 't zijn bepaaling toch van haare hand ontving,
 Of 't wijst, in zijn verband, een juist, een nut bedeeien,
 Een liefde op 't best bestierd. Kan ooit Natuur u ftreelen,
 Ja gloeit uw hart, op 't zien van haaren overvloed;
 Ai weet, dat ge in Natuur flechts haar gewrocht ontmoet.

Wat

Wat rees haar lof dan hoog, zo dankbaare aandacht staarde
 Op uw volfschoon verblijf! Hoe schatrijk is deeze aarde!
 Wat grootfche eenvoudigheid, welke orden! wat verfchiet!
 Wat wondre kunst en pracht, wat al bekoorlijks, biedt
 Heur vruchtbaarheid u aan! Wijk vindingrijke weelde;
 Wijk menfchelijk vernuft; zo ooit uw kunst ons ftreelde,
 't Was flechts Natuur gevolgd. Hoe verre ftijgt het nut
 Nog boven 't zinlijk fchoon! De keurigfte orden ftut
 Het een door 't andre alom. Geen fchakel is vergeten,
 Of min volmaakt geplaatst in de onafmeetbre keten,
 Die alles, zelfs een ftofje en de Englen, t'faam verbindt.
 Geen fchepfel, dat die zorg niet rijklijk ondervindt,
 Die voor elks welftand waakt, en 't alles nut doet weezen.
 De zee, die 't ftoutfte hart vaak fiddren doet en vreezen,
 Doch perk vindt voor haar woede, in rots, en duin, en ftand;
 Die duizend vlooten torscht, om 't afgelegenst' land
 Heur rijke vracht te biën; die, met koraalgewafen,
 En perëls, rijkbevoerd, in haare ruime plasfen
 Ontelbre fchepfels voedt; die daaglijksch onzen difch,
 Bij 't geen ons de aarde fchenkt, vervult met keur van vifch;
 Ziet, om door vuil bederf geen ziekte of pest te baaren,
 Zich frifch, door ebbe en vloed, en wind, en zout bewaaren.
 Wie merkt hier niet, hoe blind, een hoogstvolmaakt beleid,
 En kust gekniëld de hand van Gods Voorzienigheid?

Hoe

Hoe schijnt die trotsche rij van vruchtbre en groene bergen
Door grijze kruinen ginds het blauwe zwerk te tergen!
Hoe pronken ze op het schoonst, beneên aan alle zij',
Omringd met bosch, en druif, en geurige artsenij,
En graan, en bloemgewas! Is hier, of daar, een keten
Dier bergen, door 't geval, in 't wilde heen gesmeeten?
o Neen; geen blinde kans kan met Gods raad bestaan.
Hun nutte plaatfing toont een doel vol wijsheid aan.
Wat schat van nut metaal, van marmer, brandbre koolen,
En schittrend eêl gesteente, is in hunn' schoot verholen!
Van hier ontspringt die bron, waaruit dit beekje vloeit,
Al kronklend tot een' stroom zeer spoedig aangegroeid.
Hier zijn de hevels, hier die ruime waterbakken
Waarin, bij zomergloed, de ontdooide sneeuw moet zakken.
Gelijk het bloed, verspreid door 't dierlijk lijf, gezwind
Naar 't hart vloeit, en op nieuws hier uit zijn' loop begint;
Zo vloeit het water ook, in dampen opgesteegen,
Langs duizend aders, steeds nog aangevuld door regen,
Weer, uit der bergen top, naar 't borlend hart der zee,
En brengt alom den groei voor beemd en akker meê.
Dus lescht al 't smachtend vee zijn' dorst aan frische stroomen;
Wat ziet Egypte dus al welvaarts tot zich komen!
Hoe looft hier Dankbaarheid, verrukt, en vol gevoel,
Aartswijsheid in 't beleid, Aartsgoedheid in het doel!

Be-

Bekoorlijk kruid en gras, zo rijk met de eêlste kleuren
 Van bloem bij bloem doorzaaid, wier zoete en zuivre geuren
 Ge op 't mildst alom verspreidt; die, trots den Regenboog,
 Het zevenverwig licht, al tintlende, aan ons oog,
 Zo overfraai vertoont, als wij, bij de uchtendstraalen,
 U zien, door dauw gevoed, met zuivre perels praalen;
 Hoe sterkt gij ons gezigt, daar ge, als een groen tapeet,
 Op 't allerfchoonst doorwerkt, de korst der aarde omkleedt!
 Niets put uw' voorraad uit in wortels, graan, en bladen;
 Die, streelende den smaak, en mensch, en vee, verzaden.
 Wat biedt ge al middlen aan, daar ziekte en smert voor vliên!
 Wat fraai beleid, wat kunst, doet ons uw maakfel zien!
 Daar 't glad en 't wollig vlies uw teder weeffel dekken;
 Uw fijne buizen 't sap uit lucht en aarde trekken;
 Houdt ge elk uw foort in stand, door milde vruchtbaarheid;
 Het zij ge uw zaaden strooit, of bol en wortel spreidt;
 Opdat uw voorraad nooit op aarde moge ontbreken.
 Zo tiert het moedig paard in welbegrasde strecken
 Zo geeft u 't zuivelrijk en wollig vee, naar wensch,
 Daar 't malsche klavers scheert, hun rijke rente, o mensch.
 Zo juicht ge Aartswijsheid toe, die de eêlste kracht van denken,
 Dat vondrijk brein u gaf, dat al heur gunstgeschenken
 Nog meerder u tot nut, door kunstbereiding, maakt.
 Zo wordt het zoetste loon van schrandre vlijt gesmaakt.

Zo

Zo bouwt ge uw land met vreugd. Zo kunt ge uw tuinen sieren.
Uw suikers, brood, en wijn; uw oliën, en bieren;
Het zeil- en touwwerk zelfs, voor molen, tent, en kiel;
Uw lijnwaad; ja 't papier, waardoor de noefte ziel
Nog raad met de oudheid pleegt, en vinding en gedachten
Weer gul alom verspreidt; ook voor de nagelachten;
Dit alles spruit uit de aarde, in zijnen oorsprong, voort.
Dit bosch, wiens groenend loof, wiens lommer u bekoort;
Daar 't zoele windje ruischt, daar duizend blijde keelen
Van 't minziek vooglenheir, bij 't broeiend wijfje kweelen;
Dat kunst en aandacht vaak tot lof der Godheid wekt,
Als ge in zijn stille dreef u van 't gewoel onttrekt;
Dat bouw- en brandstof geeft, waardoor men guure vlaagen
En kille vorst ontduikt, bij strenge winterdagen;
Of, in een holle kiel, door woefte golven vaart;
Dat zo veel voordeel door de Schrijn- en Draaikunst, haart;
Doet klaar Gods wijze hand, in 't minste telgje, blijken.
Zie ginds dien boomgaard eens met frische kerfen prijken.
De druif is lang gezet, de pruim, de perfik zwelt:
Terwijl het keukenoof den winter schatten spelt.
'k Zal van den kokos-smeer-katoen- noch broodboom spreken,
Noch wat Amboina's grond, Ceilon, en Banda, kweeken.
Zo wijsbestierde gunst toch 't waare zegel is
Van een' volmaakten God, wat klaar getuigenis

Moet

Moet hier al de aarde dan aan zijn bedeeeling geeven!
 Zijn voorzorg blijkt alom. Zij voedt en streelt ons leeven.
 Daar ze ons zo ruim, zo mild, in ieder oord voorziet;
 Den Cingalees zijn' drank, in holle vruchten, biedt;
 Ja, nooit zich ongelijk, van 't Zuiden tot het Noorden,
 Van daar la Plata vlosit, tot Indus rijke boorden,
 Op duizend wijzen ons haar ruime mildheid toont.
 Wie waant dan, dat gebrek of hier, of elders, woont?
 Daar we andre schatten slechts, die 't schijngebrek vervullen,
 Of een verscheiden doel op hoogst ontdekken zullen.

Dat, met vereende stem, dan al wat adem haalt,
 Des Scheppers wijsheid roem? Haar rijke gunst bestraalt
 Toch zelfs den minsten worm. Zij voedt de kleinste mieren,
 Gelijk den behemoth. Zij, die, in al de dieren,
 De drift tot zelfbehoud en vruchtbre teeling plant,
 Schonk hun de kunstdrift ook, bij 't redenloos verstand;
 En leerde dus de spin, haar netten uittebreiden;
 De zwaluw, 't metselwerk; de nijvre bij, 't bereiden
 Van haare honigraat. Bewonder dan, als gij
 Der beevren bouwkunst ziet, en nauwe maatschappij;
 Als ge, eer de zomertijd en warmte ons is ontweeken,
 De vooglen trekken ziet naar zuidelijker streeken,
 Dier dieren kundigheid noch ver vooruitzigt niet:
 Gods wijze voorzorg is 't, daar gij 't gewrocht van ziet.

Die

Die heeft deeze aandrift zelf in hun gestel geschapen.
 Die gaf vol gunst elk dier ook zijn beschermend wapen.
 Zij is 't die aan den stier 't gebruik der horens leert;
 Door wier beschikking 't paard zich met zijn hoef verweert;
 De schildpad in zijn' schulp zich wegduikt aan de stranden,
 De leeuw zijn klauwen kent; en 't everzwijn zijn tanden;
 Ja 't weerloos haasje zich op snelte in 't vliën vertrouwt;
 En 't schuw konijn zijn huis, in 't hart der duinen, bouwt.
 Wie heeft het vliegend heir den veedren rok geweeven?
 Wie land- en waterflak hun fraaie schelp gegeven?
 Wie heeft den armadil zijn harnasch toebereid?
 Wat kunst heeft om het vischje een schubbenkleed geleid?
 Of 't schaap gedekt met wol? wie siert den hengst met maanen?
 Met glans der duiven hals? met zuiver wit de zwaanen?
 De tor met blinkend goud? wiens doorzigt heeft den snuit
 Des olifants gevormd? of des rinosters huid
 Zo wonderlijk geplooid? wie doet den panter pronken
 Met keurlijk bont? wie heeft een' brak zijn' reuk geschonken?
 De spin haar fijn gevoel? een' los zijn scherp gezigt?
 Wie, dan die wijze God, die 't heilzaamst evenwigt
 Alom ook juist bewaart. Hoe bragt het vruchtbaar teelen
 Van 't gulzig klein gedierte, in al des aardrijks deelen,
 Zeer ras een wis gebrek van 't noodig voedsel voort!
 Zo 't groot, langleevend waar'; en niet aan menig foort,

Dat gretig hierop aast, weêr zelf ten roof moest strekken;
 Dus kan natuur alom Gods wijze hand ontdekken.
 Al 't s'chepfel spelt zijn' naam, ja schoon al 't s'chepfel zweeg,
 Nog sprak uw eigen vorm, die zo veel schoons verkreeg.
 Aanschouw, ô mensch! uw zelv'. Wat reeks van wonderheden
 Vertoont uw lighaam ons! dat, bij het netste ontleeden,
 Ontelbre nog verbergt. Verbaazend kunstgestel,
 Hbe pronkt ge, in 't siergewaad van 't zacht en streelend vell!
 Daar ge uit een vast gebeente; uit honderden van klieren,
 Ter scheiding van elk vocht; uit prikkelbaare spieren,
 Waardoor ons al de leên, op 't fein der zenuwdraên;
 (Trauwanten van gevoel en wil) ten dienste staan;
 Uit buizen, die alom zich, fraai getakt, verspreiden,
 Om bloed, om levensvocht naar ieder deel te leiden;
 En uit het net gewrochte en 't nuttigste ingewand,
 Als een borduurlêl, hecht, en in 't volmaaktst' verband,
 Met sterke vliezen zijt, op 't juist', te zaam geweeven!
 Zo achtbaar met het hoofd naar 't starrentrijk verheven,
 Gelijk, en nooit gelijk van aanzigt aan elkaêr,
 't Welk, in gedaante en verw, het beeld der ziel zo klaar,
 En niet te klaar, vertoont, zijt ge, in 't geheel genomen,
 't Geschiktst' voor onzen staat, daar ieder deel volkomen
 Aan zijn bestemming past. Het mannelijke lijf,
 Vol kloeke deftigheid, is tot het zwaarst' bedrijf,

Door

Door sterkte, toegerust; terwijl bekoorlijkheden
 Het sierraad zijn der vrouw: meer zacht en teêr van leden,
 En met een dubbele bron van voedzaam vocht begaafd,
 Waar meê haar liefdedrift het zuigend wichtje laaft.

Stelt 's maakfels broosheid hier 't afhankelijk ons voor oogen,
 Gunstrijke voorzorg toont niet minder 't rijk vermogen
 Dier hooge wijsheid aan, die deeze leemen hut,
 Zelfs schoon de Bouwstof steeds ontvloeie en wankle, stut.
 Wierd ras het bloed, door hitte, in zijnen loop, ontstoken;
 De vaten; door bederf en gisting, gansch verbroken,
 Een versche lucht verkoelt, verfrist het, in de long:
 Daar tevens deeze lucht, bestierd door keel en tong,
 Der ziel ten tolk verstrekt. Wie heeft aan 't dierlijk leeven
 De uitwaaseming van 't vocht, dat steeds verderft, gegeven?
 Wat stookkunst meldde ons ooit, hoe dit verlies vergoed,
 En 't sap uit elke spijs veranderd werde in bloed?
 Wie gaf 't gebrek die stem, die telkens maant tot eeten,
 Opdat we nooit Natuur in haaren eisch vergeeten?
 o Bron van ons bestaan, wier wijsheid, rijke kunst,
 En magt ons hier verbaast; hoe moet uw milde gunst,
 Zo zigbaar in het doel, de dankbre ziel verrukken!
 Wie, die 't volmaakt bewerp dier schikking uit kan drukken,
 Daar uw menschlievendheid door zorgt voor ons behoud?
 Spreek vrij, o stervling, spreek, die u zo vaak te stout,

Door ijden waan, beroemt, op kunde, en kunst, en oordeel,
 Zaagt ge al 't uitstekend schoon' d'et vorming, en het voordeel,
 Hier ooit, van 't minste deel, in hun volkomenheid?

Vest maar uw oogen eens op dat alwijs beleid,

Dat juist deeze oogen zelfs, daar ze als twee starren pronken,

Zo vrij een uitzigt heeft, in 't ryzend hoofd, geschonken;

In 't hol van 't hardste been, beschut voor alle leed;

Daar hen de winkbrauw dekt voor druipend stof en zweet,

En de oogleên, met hun hair, het dwarlend vliegende sluiten,

Terwijl ze, als deuren, zich, zodra 't vereischt wordt, sluiten;

Beweegt een dubbele trits van koorden ieder oog;

In wier zo wondren vorm de blindheid zelf 't betoog [mer,

Voor 's Maakers wijsheid leest. Alschetst men 't nooit bekwaam

Dan wen men 't vergelijk' bij zulk een duistere kamer,

Waarin wat buiten is, op 't wit gordijn, door 't licht,

't Welk 't brandglas hier vereent, verbeeld wordt voor 't gezigt;

Nog is die schets te ruw, om ons de grootste trekken

Van 't heilrijkst' Kunstbeleid hier ooit, naar eisch, te ontdekken.

Hoe blijkt Gods liefde dus! wat is zijn mildheid rijk!

Wat is zijn wijsheid groot! wijk dan, o laster, wijk.

Durft gij, omtrent den mensch, Gods wijze gunst bestrijden?

Zou Hij, uit vrekheid, ons eene arends oog benijden?

Zou ooit, door hem, die 't vee en kled en wapens boodt,

Uit losse onachtzaamheid, de mensch hier naakt, en bloot,

En

En weerloos, zijn gesteld? gaf hij, die nooit volprezen
 In liefde, en wijsheid is, bewust wat meest elk wezen
 Ten nutte strekt, o mensch, in 't vlekloos Albestuur,
 Vol mildheid, niet, wat best hier strookt met uw natuur?
 Schonk hij niet, bij behoefte, ons ook het zielvermogen,
 't Welk die zo ruim vervult, zo verr' ons kan verhoogen,
 Vereedlen, boven 't vee? is 't niet behoefteigheid,
 Die dit vermogen zelfs tot nutte vinding leidt,
 Die kunst en kunde kweekt? wat dier is 't ooit gegeven,
 Zo mild begaafd, als wij, zo ruim verzorgd te leeven?
 Zo 't heil der Maatschappij te smaaken, ja zijn' God
 Te danken, als de bron van zo veel gunstgenot?
 Zijt gij der schepslen hoofd, Gods pronkstuk niet, op aarde?
 In wien zijn wijsheid zelf der Englen grootheid paarde,
 Met dierelijke drift; heeft ze u, tot 's Maakers beeld,
 Tot kunde en blijde deugd, met reden niet bedeed:
 Om dus, in 't liefdespoor, van verr' heur natetreden:
 Ja, op den oever zelv' van 't leeven, hier beneden,
 Reeds vrolijk uit te zien naar een onwelkbaar heil? [peil!
 Hoe wordt mijn hart ontroerd! waar vindt mijn vreugde een
 Is bij uw wijsheid dan, o God! zelfs raad gevonden,
 Om tevens uw genaë, bij d'afkeer van de zonden,
 Tot heiligheid en troost, zo heilzaam ons ten toon
 Te stellen, in den Borge, in 't lijden van uw' Zoon?

o Ja, zij heeft, door zucht voor ons behoud gedreeven,
 't Voldoende toonbeeld dus, ten zondenschrik, gegeven,
 Opdat de mensch, die 't pad van heil en deugd verloor,
 Door dit geloof geleid, hertrede in 't hemelsch spoor,
 Is dan het oog der ziel hier nog te zwak, te duister;
 Ziet zij uw wijsheid nooit op aarde in vollen luister,
 Ze staart, o God! wiens woord haar met die hoop' verblijdt,
 Al juichende op dat lot, waarin noch kracht, noch tijd,
 Noch bijstand haar ontbreekt; als de onbenevelde oogen
 Uw hooge wondren eens, op 't klaarst' aanschouwen mogen,
 Als zij, van star tot star, gestaág een nieuw verschiet
 Van uw weldaadigheên, bij al uw scepflen, ziet;
 Als zij in 't zalig rijk, waar deugd en kennis wonen,
 Uw eer, bij de Englen, zingt op altoos zuivre toonen;
 Ja eeuwig zich verliest in de onuitputbre stof,
 Aartswijsheid! die 't heelal haar voorschrijft tot uw' lof.

o Deus, ampla tuæ quam sunt miracula dextræ!

o Quam solerti fingula mente regis!

JONSTONUS, Pf. 104.

G O D S

G O D S W I J S H E I D

I N Z I J N E

W E R K E N;

D O O R

O L I V I E R P O R J E E R E,

A E N W I E N D E Z I L V E R E N E E R P E N N I N G

I S T O E G E W E E Z E N.

Kunstkenners, aan den zilvren Rhijn
In 't zangrig Leyden, op der Dichtren troon gezeeten,
Wat denkt gij van Poëten?
Of zouden ze Englen zijn,
Die, bij de harpen der volieerde Hemellingen,
Een Serafijnlied zingen?

B 4

Zoo.

Zoo 't mogelijk was, dat ooit een mensch
 Een hemelsch loflied zong op paradijsfche toonen,
 Dan kreegen Afafs zoonen
 Hunn' hartelijken wensch,
 Om 's Hoogften Wijsheid in zijn Werken uit te galmen,
 Met onnavolgbre Psalmen.

Wat zing ik? Neen! de Cherubtaal,
 Het Serafijnmuziek, al 't Engelächtig danken
 Zijn halfvoldoende klanken
 In Siöns bruiloftzaal:
 Voor eeuwig is de Prins van Salems harpgenooten,
 Hier in te kort gefchooten.

Ach... Nu ontzinkt mij al de moed!...
 Terugmijn ziel!.. Ai mij!.. Ik.. Hoe!.. Wie stuit mijn schreed
 'k Zie iemand herwaart treden!
 Gij, die mij lachend groet,
 Wie zijt ge? een Hemelling? hoe schittert ge in mijn oogten
 Of vind ik mij bedroogen?

Bedroogen? Neen! hier nadert mij
 De schoonste Troonbodin van 't zalig Hof der Hoven,
 Niets gaat haar' glans te boven,
 Zijt gij 't, ó Poëzij?
 Zij knikt: ik ken haar aan heur vorfstelijke gangen,
 En geurende gezangen.

Ben ik gereed om weg te gaan, . . .

Zijwenkt, en spreekt mijn' geest, door slaauwte neêrgezegen,

Door onmagt diep verlegen,

Met balsemwoorden aan;

Op 't enkel zien wordt in mijn ziel de moed herbooren

'k Mag deeze troosttaal hooren:

„ Geliefde Troetelzoon, 't is waar,

't Voegt best aan Engelen, en reeds volmaakte zielen.

Die bij den Heiltroon knielen,

Om op een hemelsaar

Te speelen, bij 't gedruis der vlugge Serafvlerken,

Gods Wijsheid in zijn Werken.

Dan: zwakke Zanger denk toch niet,

Dat dit hoogstzalig Choor die ooit heeft afgezongen;

Hier wordt door all' de tongen,

In 't Godgeheiligd lied,

Die *Wijsheid*, rustloos, vol verwondring, aangebeeden

In eindlooze eeuwicheden.

Schroom niet: mijn godlijk hartevuur

Leert aardsche toonen zelfs door hemelorgels mengen,

Ik vorm uit Dichters, Englen,

Of wondren der natuur,

Die de aarde maaken, bij der schepzelen gewemel,

Ten voorhuis van den Hemel.

Tree niet te rug: die Majesteit,
Die niet dan Wijsheid preëkt in haare magtoneelen,
 Eischt, dat mijn zonen spelen,
 Een lied voor de eeuwigheid;
Verlaat u op mijn gunst, gij moogt mijn' invloed wagten,
 Hef aan! beproef uw krachten ")

Zij zwijgt. Wat voel ik?... welk een vlam
Wordt in mijn borst gestookt?... ó Goddelijke vonken!...
 Nu is mij kracht geschonken!
 Daar staat de Troon van 't Lam!...
Welaan! de Dichtkunst helpt! 'k zal menschenklanken paaren
 Bij Edens Citerfnaaren.

Kunstpredikend Natuurtoneel!
Gij groot heelal! Hoe trekt uw keurigheid mijne oogen;
 Hoe wordt het hart bewoogen!
 Daar gij, voor mijn tafreel,
De rijkste stof schenkt, om de Wijsheid Gods te looven,
 Beneën, rondsöm en boven.

Gij Aardkloot, die mij 't zoet genot
Op hooger' last vergunt, om in uw' schoot te wonen,
 Gij kunststuk kunt mij toonen
 De Wijsheid van dien God,
Die op de zee u grondde, en vestigde op rivieren,
 Och! had ik duizend lieren!

Ont-

Ontzaggelijke Waterkruik!

Onmeetbaare Oceaan! dan stil, dan hoogst verbolgen,

De kiel schijnt als verzwolgen

In uwen zouten buik,

Hoe tuimelt golf op golf! uw oorbedwelmend raazen

Kan 't stoutste hart verbaazen.

Maar: Goddelijke Wijsheid staat

Op 't vreeslijk bruisfchen van uw woelend vocht te leezen,

Uw rug moet dienstbaar wezen,

Dat, langs uw wijde straat,

De mensch in 't zeekasteel, met een aanhoudend wiegen,

De waereld rond kan vliegen.

Hoe siddrende ik op 't duinrijk strand

Mij voorstel 't hobblend volk al op- en neêrgesmeeten

Gij laat mij tevens weeten

Dat voor ons vaste land

De zegendeur (wen gij geen schepen voort zoudt slooten)

Voor eeuwig bleef geslooten.

Wat Wijsheid zweeft hier langs de zee,

Daar 't volgeladen schip naar oost en west kan drijven,

En, bij het botzend wrijven,

De verstgelegene reë,

Het onbekendst gewest, en 't wildste volk begroeten,

Ja wonderen ontmoeten.

Hoe

48 P R I J S V A E R Z E N.

Hoe zou de klagt van koopvaardij
Van kunst en wetenschap door lucht en wolken dringen,
Zoo niet de schepelingen,
Gediend door wind en tij,
Een verre boodschap of gepakte en rijke vrachten,
Voor pen, en kisten bragten?

Wie zou niet met vereischt ontzag,
Die Wijsheid langs de zoete en zoute waatren eeren,
Die door den Heer der Heeren,
Den stroomvriend, nacht en dag,
Dan vloed, dan ebbe biën, om uit en 't huis te reizen
Voor hutten en paleizen?

Verheft zich zomts nu bruischend nat,
Zoo hoog, zoo ijslijk hoog, dat, uit de diepe kolken,
Bijna tot aan de wolken,
't Geroerde golfschuim spat,
Een wijze hand zet u, hoe breed, hoe sterk, de paalen;
In 't rijzen, en in 't daalen.

Waar ooit mijn oog de baaren ziet
Al weemlend dansen, of mijn oor het schuurend klatren;
Der nooitvermoeide waatren,
Al luisterend geniet,
Daar kunnen landrivier, en zee, en plas, en beeken
Een loovende aandacht kweeken.

Gij

Gij zwemmend beir, dat in den schoot,
Den kille zeeschoot schuift, hoe vlug loophge op uw vinnert!

Wie kan 't in snelheid wiauen?

Uw soort, en stroomgenoot,

Uw maaktel; zart, en nut zijn treffende bewijzen,

Om 's Scheppers eer te prijzen.

Hoe prachtig roeit uw lichaam voort!

Wijl 't honderd kunsten doet in stille, en holle stroomen,

Uw reis wordt ondernoomen,

Daar niets uw' doerogt floort,

Uw bovend oog dient om 't gezicht in diepte, en baaren,

Voor 't warren te bewaaren.

Gij woont in 't kookend ingewand

Van vloeiënd pekcl, of in zoete waterplasfen,

Daar moet men u verrasfen,

Om 't vischgraag Vaderland

Een ruimen voorraad op den gullen disch te geeven,

Uw dood doet menschen leeven:

Zoo doot; dan moet uw Maatschappij

In 't Ijsland, Terraneuf, en Hitlands miljoenen

Bij netten, of harpoenen,

Vol winst, en lekkernij,

Door walvisch, kabellauw, door haring, robbenvelen,

De Wijsheid Gods vertellen.

Wie

Wie zag in 't nooitgepeilde diep,
 Ooit al den rijkdom in de keurigste gewrochten,
 En zwaare zeegedrochten?
 Zoo 't zoekend oog eens liep
 Door 't onbeperkt getal der paarl- en schulpvertrekken,
 Wat zou het daar ontdekken!

o Aardrijk! herberg, voorraadshuur
 Voor vee en mensch, die op uw' zwangren bodem leven,
 Of in uw' omtrek zweeven,
 Gun, dat ik op u tuur;
 Uw buitenschors vertoont een kabinet vol kunsten,
 Een Magazijn vol gunsten.

Uw groover deelen zaamgepakt
 Ontdekken u aan 't oog, met uw hoedanigheden,
 Gelijk een nuttig Eden,
 Uw vruchtboom fraai getakt,
 Uw grond, en luchtstreek zijn zoo hier, als gindsch bevonden,
 Geschikt voor alle monden.

Uw schuinse richting zendt den plas,
 Waar 't noodig is, en moet ten nutten waarborg blijven,
 Dat, waar de schepzels drijven,
 Gij gunstig en van pas,
 Bij avond, en bij nacht, bij middag, en bij morgen,
 Den zegen kunt bezorgen.

Wat

Wat en tot nooddrift, en vermaak
Verëischt wordt, baart uw schoot voor all' die adem haalen,
Uw hoven, velden, dalen,
Voldoen gebrek, en smaak,
Uw voedend groeizap, door de zaadbuis liengedropen,
Zet ons de spijsdeur open.

Geenszius te hard, zelfs voor den ploeg,
Noch ook te zagt voor vee, voor menschen, huizen, boomen,
Gij met veel frische stroomen
Doorfneën, hebt vocht genoeg,
Om alles wat 'er is te zegnen, te bewaaren
Te dekken voor gevaaren.

Uw klai, en zand, en leem, en veen,
Uw delf- en mijnstof, met uw erts, zoo diep verchoolen,
Gehaald uit donkre hoolen,
Uw veelerhande steen,
Béproeven kunst, en kracht, en doen uit volle schuuren,
Het heil der tijden duuren.

Hoe weelig pronkt uw goudgeel graan,
Van onderscheiden zoort op uitgebreide velden!
Die, voedende, vermelden
Gods vriendelijke daën,
Uw boomgaard lacht ons toe, met bloeizemvolle kruinen;
Daar juichen beemd en duinen.

δ Aan-

o Aandachtlokkend wonderkleed!

Waar in uw bloempjes, naast de groene lentezaalen,

Verskillend, vorstlijk praalen,

De reuk, die geuren eet,

Gaat hier te gast en 't oog beschouwt in 't schoon schakeerfel,

't Aanbiddelijk formeerzel.

Uw bergen leevren aan het oog

Een schat van zeldzaamheên, niet lomp ter neergefmeeten,

Gefchakeld als een keten,

Hoe kijkt hunn' top om hoog

'Hunn' holen, wijl de hoogte en kruid en vee doet tieren,

Zijn huizen voor de dieren.

Uw dalen schenken hier en daar,

De beste mengeling van treffende gezichten,

Terwijl ze een' dienst verrichten,

Die 't hangende gevaar

Derdolle storting des besneeuwden bergs vermindren,

Betwisten, of verhindren.

Uw weiland is een Apotheek

Voor vogel, vee en mensch, daar zo veel lekkernijen

Tongstrelende verblijen

Uw gras- en klaverstreek

Is een Natuurärts, die, door de eëlste Medicijnen,

Geneest en wonde, en pijnen.

o Land-

o Landmuziek!... Wat zoet gerucht!...

Gepluimde schezels! 'k Zie u op twee wicken zweeven!

Wat vaart is u gegeven!

Hoe boort gij door de lucht!

Schoon de oppervlakte van deeze aarde u kan vermaaken;

Wilt ge ook de wolken raaken!

Uw kropje sluit een orgel in,

Gevleugeld choor! Wat schoon woont op uw bonte kleeren!

Wat mengeling van veeren!

De lucht is uw vriendin,

Hoe geestig bouwt ge uw nest, en hegt het zonder handen

Aan huizen, en waranden.

Het zij ge in koude landen woont,

Of daar de hondstar-brandt, of in gematigde oorden;

Of, by de steenrotsboorden

U aan geen mensch vertoont,

Gij weet uw ei, en kroost te dekken, uit te broeden,

En ouderlijk te voeden.

Viervoetig heir wie telt uw tal?

Hoe zuft eên sterfling bij 't register uwer stammen

Van wilden en van tammen!

Waar ik beginnen zal,

Waar eindigen, blijft mij een raadzal! 't klein vermoogen

Moet echter God verhoogen.

Uw taaï huid, uw haire vacht,
 Uw wollig dekzel zijn die onverslijtbre rokken,
 Die ge in de koude vlokken
 Van sneeuw, of hagelvracht,
 Of wen de zon u steekt, en in de dondervlaagen,
 Moet ten beschutzel draagen.

Uw naadelooze mantel sluit
 Veelkleurig om uw vleesch, wat schilder leefde op aarde,
 Die kunst met leeven paarde?
 Men zoek de verwen uit,
 En meng die eeuwen lang; wat schenken kunstpenfeelen?
 Slegts flaauwe tafereelen.

Niet dit, of dat; maar ieder beest
 Verbaast me in zoort, en aart, in neiging, werk, en driften,
 Wie kan hier alles ziften?
 Al de aandacht staat bedeesd!
 Een gansch-Gemeenebest van enkle Leeuwenhoeken
 Vindt ondoorleesbre boeken.

De bruine haas, het lief konijn,
 De geelgekleurde fret, de stille en maatige ezel,
 De vaalgeverfde wezel,
 De witte hermelijn,
 En 't eenzaam dasje, doen me aan zoo veel schoone trekken
 Een wijze hand ontdekken.

De

De trouwe hond, de slimme kat,
 De stille veldmuis, en de zonderlinge bever,
 De rusteloze kever,
 De dikgezwollen pad,
 De steenbok, 't rendier met de geiten, herten, hinden
 Doen hooge Wijsheid vinden.

De zuivelkoe, de lijvige os,
 Het borsteldraagend zwijn, het zuiglam, 't zoogend schaapje,
 Het menschnabootzend aapje,
 De roode en looze vos,
 Staan bij het moedig paard en al der dieren troepen,
 Gods Wijsheid uit te roepen.

Daal van den Leviathan neêr
 Tot op den kleinsten worm, bezoek hunn' maatschappijên
 In zee, en woestenijên,
 Kniel voor der schezlen Heer!
 't Gekorven diertje roept, 't verslindend beest doet hooren,
 Niets is vergeefs gebooren.

't Geen zomts de dwaaze trotschâart noemt
 Een louter moordend dier, vol schadelijke leden,
 Dat geeft den kenner reden,
 Om (daar hij hoogmoed doemt)
 Ook bij die schikking, door geen schezpel uit te zondren,
 Verrukt, zich te verwondren.

Was 't wreedste dier van klauw en bek,
 Of slagttand niet voorzien om andren te verslinden,
 Waar zou men schuilplaats vinden?

Der wolven moordvertrek

Bleef dan niet langer in de barre wildernissen,
 Elk zou zijn rustland misfen.

Op 't wild en tam Gemeenebest

Heeft meenig Wijsgeer zich, al staarend, blind gekeeken,
 't Is langs des aardrijks strecken,
 't Zij dat in oost, en west,
 En zuid, en noord de mensch dierkundig tabernakelt,
 Verwonderlijk gefchakeld.

Hun taal, en toon, en bezigheên,

En nest, en kunst, en kleed, gedrag en moed en krachten,
 En veelerlij geflachten,
 En zorg voor 't algemeen
 Verfchaffen eeuwig stof in onze, en andere oorden,
 Voor dichterlijke woorden.

Der dieren list en fchranderheid

Verrukken hart en oog, ik zie in hunne treden,
 In overleg en zeden,
 Veel ijver en beleid,
 't Staat op den vlieg zoo wel (hoe klein die ook moog' weezen
 Als op den leeuw te keezen.

't Vier-

't Viertallig palestijnsch infekt,
 Waar van ik Jakes zoon voortreffelijk hoor preëken,
 Zal hier voor allen spreken,
 Wat Wijsheid elk ontdekt,
 Wen hij met Ithiël, en Uchal, nut wil zuigen
 Uit deeze veldgetuigen.

Het zwakke mierenvolk deedt mij,
 Dan in een' groenen hof, dan bij de bleeke bergen,
 't Zij dat ik 't wilde tergen
 Of zijne maatschappij
 Landlievende bezogt in stille zandgewesten,
 Verrukt staan bij de nesten.

Hoe liet dit beestje, op mij verstoord,
 Wanneer ik ondernam zijn woonplaats om te woelen,
 Mij zijne gramschap voelen!
 Mijn nagel wordt doorboort,
 Voor 't eitje, met mijn hand nabij het nest verborgen,
 Wist liefde trouw te zorgen.

'k Zonk weg in mijn verwondering!
 Een kronkelende rups was jongst ten buit gekreegen,
 Men kruiste langs de wegen,
 Men bleef, al beurteling,
 De worstelende prooi aan ruige borstels plukken,
 Dan: 't werk wou niet gelukken.

38 P R I J S V A E R Z E N.

Een vader van het huisgezin
(Zoo 't schein) van 't blij geval verwittigd door gezanten,
Verzeld van hulprawanten,
Kwam aan, en bij 't begin
Van zijne komst, staakte elk het werk, hij wist bevelen
Volschrander uit te deelen.

Hij voegde nijvrig paar aan paar
Zijn volksken op een rij, de rups wordt aangegreepen,
Nu ging men aan het sleepen,
De last was niet te zwaar,
Dees stuwde voort, die trok, het werk was goed begonnen,
De rups werdt overwonnen.

Bij 't glad en magtloos duinkonijn,
Ging de aandacht vroeg ter school, daar 't in de heuvelbuiken
Den vijand poogt te ontduiken,
En zorgt voor 't magazijn,
De wachter op den post houdt piepende gesprekken,
Om 't onraad trouw te ontdekken.

Hoe vaak is mij dit poeslig beest,
Als bergbewerker in onze Europeefche heuveln,
Daar 't slim betrapt moet sneuveln,
Tot nut vermaak geweest,
Wen ik het waarnam in zijn uitgeholde kluizen,
En slingerende huizen.

Het

Het kiest zijn huis in 't zaailand niet,

Neen, 't zou, al graavende, dat graanpaleis bederven,

't Wil in de duinen zwerven,

Om, in een doodsch gebied,

In donkre wooningen, zoo hoog, als droog gelegen,

Beschut te zijn voor regen.

Hoe stil bespiedde ik 't hupplend diër,

Wan't 'smorgens opstont, of des avonds uit zijn hoeken,

Het voedzel op ging zoeken,

Het vluchtte op 't minst getier,

't Beproofde op 't jonge graan, en moeskruidlekkernijën,

Zijn slimme strooperijën.

Bezorgt niet moeders eigen lijf

Een donzig bed voor 't kroost, rijkteelende geworpen?

'k Zag schier konijnendorpen,

Bij 't dartlend tijdverdrif

Der jongen, in den schoot der holle heuveln bouwen,

Die werpen, andre trouwen.

Maar gij, Guineesche kust, gij moest

Tot nut des akkermans 't roodöogig fretje teelen,

't Konijn had, door zijn steelen,

Gewis te veel verwoest,

Zoo Afrikaas geschenk, met een geketend bekje,

Niet kroop in 't roofvertrekje.

Wat vong ik nog in 't heuvelland?

Een springhaan in de buurt van 't graan, en huismans-vlieten!

'k Zag vleugels, schilden, sprieten,

Ik greep hem met mijn band,

't Kunsttoonend schepzel moet aan pooten tanden draagen,

Om kruiden af te zaagen.

Zie daar het dun en teder vlies,

Welks trilling hem een' deun op zijnen trant doet zingen,

Zie hier zijn' makker springen

Op gindsche waterbies,

Zie daar zijn klevend nat, drie maagen, hoor dit snorren,

Bij 't schrikken van de torren.

Ik heb nog een' die grooter is,

'k Zal deezen in de flesch met moutwijn lang bewaaren,

Hij brengt mij voorge jaaren

Nog in gedagtenis,

Een heir dreigde al 't gewas van Neerland te verdelgen,

En vruchten in te zwelgen.

Zie 't leeuwenhoofd, het scherp gezicht,

Den vleugel, 't lijf, de borst met bonte en groene kleuren,

De dijën, als twee deuren,

Voel 't lichaam vol gewigt,

Tel all' de schilden vast, en juist in een geflooten,

Met paarsche en spitsche pooten.

Wat

Wat drijft gindsch zeilende op den wind?

Wat laat zich aan een' draad al heen- en weder wiegen?

De vijandin der vliegen,

Een spin! van mij bemind;

Schoon ik mij zelve nog bij zulken heb te tellen

Die zich op 't zien ontfellen.

Wel aan! wijk schrik! ik nader haar,

Die met de handen grijpt, en woont in troonpaleizen,

'k Zal niet naar 't oosten reizen,

Ik neem dit tuindier waar,

Nu 't aan mijn takfiskruin, vol aartigheid, in 't slingren

Gebruik maakt van agt vingren.

Ai! zie! 't zeilt voor den wind, en knoopt

Behendig zijnen draad aan 't bruine perfkittakje,

Dit blaadje wordt zijn dakje,

Let, hoe 't al drentlend loopt,

En dubbel draadwerk weeft uit lijmige ingewanden,

Tot zagte en taaie banden,

Dra knoopt die groote Kunstnaares

Heur glimmend zijden huis met de agterpootjes saamen,

En zit met open saamen,

Om, als een Tuinprinfes,

Bij 't geuren van de bloem, en 't bloeien van de boonen,

Zich praalziek te vertoonen.

Nu is het spinrad afgewerkt!

Het witte middenpunt wordt spaarzaam opgegeeten,

In 't hart van 't huis gezeeten,

Meetskundig afgeperkt,

Loert ze op de vlieg en mug, en houd haar heldre oogen,

En knijpers onbewoogen.

Daar snort de spijs in 't kleevrig net!

Hoe-snel is ook de spin naar 't vliegje toegeschooten,

En grijpt het met de pooten,

Daar 't brommend zich verzet

Met vruchteloos spartlen, 't kan zijn vrijheid niet bekoomen,

Ja 't leeven wordt benoomen.

De zegepralende vorstin

(Nu zij aan 't angstig dier, nog worstlend om het leeven,

Den doodsteek heeft gegeven)

Verblijd zig in 't gewin,

En sloopt het vliegenbloed, haar nu zo ruim geschonken

Met heuchelijke dronken.

Of vangt ze in 't web een' overvloed,

Ze is zuinig om den rest voor schraaler tijd te spaaren,

Zij zal de vangst bewaaren,

Die dorst, en honger voedt,

En bakert vlieg aan vlieg in een omzwagtlend windzel,

En steevig lendenbindzel.

Hoe

Hoe schudt zij 't trillend net! ze is kwaad,
 Nu haar mijn stokske tergt; maar zij begint te zwellen,
 Nu 'k van heur medgezellen
 Één zagties zakken laat,
 En aan haar weefzel die geslachtgenoot ga hechten,
 Zie! zie dit tweetal vechten!

Verwoede strijd op deezen dag!
 Wat drift vervoert die twee! zij worstlen, poot en oog
 Beproeven al 't vermoogen,
 Daar!... die verliest den slag...
 En wordt, te diep gewond, omwonden, doodgestooken,
 Zoo is het leed gewrooken.

Wat voelde ik? Groote God! 'k aanbad,
 'k Verhoogde u needrig: speelt in 't viertal kleine dieren,
 Konijn, en spin, en mieren,
 En springhaan, zulk een schat
 Van 't onbegrensd verstand? wat ligt in zoo veel grooten,
 Dan niet al opgeslooten?

In zoo veel grooten wier getal,
 Zoo groot is dat ik ligt mij selv' hier zou verliezen,
 'k Zal twee van duizend kiezen,
 En sla het oog vooral,
 Op 't grof en bultig dier, zoo juist gemaakt van leden,
 Vrij van wanstalcigheden.

Zou

Zou niet de zedige olifant,
 Zoo kort van hals, om spijs en laafdrank zijn verlegen,
 Ten zij hij had gekreëgen,
 Een soort van arm of hand,
 In zijnen langen snuit, die, buigzaam, moet in 't rekken,
 Tot vork, en emmer strekken?

Valt niet den zuinigen kameel,
 Wedr' hooger van gestel (daar hem geen dorst doet kwijnen
 In karavaanwoestijnen)
 Een langer hals ten deel
 Om te eeten, wijl zijn rug, vol bogten, 't pak kan draagen,
 In plaats van paard en wagen?

ô Aarde! die de schezels voedt,
 Wat leeft niet al op u? Wat voel ik om u zweeven?
 De lucht! ze is u gegeven,
 Als 't onöntbeerlijk goed,
 Zou al wat leven heeft niet hijgend moeten sterven
 Indien 't de lucht moest derven?

Of, zoo zij al te dicht zich float,
 Of meer gedrongen hing, de lichtstraal zou niet speelen,
 't Gebruik der lichaamsdeelen
 Van ieder' stofgenoot
 Werdt straks belemmert, en moest zijn beweging staaken,
 Elk zou verlegen raaken,

Of,

Of, had een hemelstof te fijn,

In meedren overvloed zich met de lucht verëenigt,

En was die niet geleenigd

(Gelijk het juist moest zijn)

Met aardfche deeltjes door de dunfte stof te mengen,

Wat onheil zou 't niet brengen?

Gewis, al de ademhaaling zou

Heilzaame-zappen dan en al te veel verhitten,

Hoe angstig zou men zittent!

Al 't fchepzel zonk in rouw,

Beroofd van 't voedsel, 't geen de lucht ons ruim moet fchenken,

Op 's Hemels wijze wenken.

Gewis, dit zag men reis op reis

Op onzen aardkloot (zoo het anders was) gebeunen,

Ja 't gantsche ftefel treuren,

Had niet dit kunstpaais

In onzen zonnekring een juifte ftip beflaagen,

Om fchepzelen te draagen.

Hoe onverzaadlijk weidt mijn oog.

Wen 't onbepaald gezicht langs velden, beenden, dijken,

Ook mag op wolken kijken;

Om hoog mijn ziel! om hoog!

Wat zweeft mij boven 't hoofd? 't borduurzel van gordijnen!

Die loutre wondren fchijnen.

'k Zie

46 P R I J S ' V A E R Z E N .

'k Zie bergen in de lucht gepakt!
Neen: 't zijn de wolken, die als laaffonteynen hangen,
Om op de groeibelangen,
Wen 't dorstig aardrijk fnakt,
Te letten, of, wanneer de hitte ons vee doet kermen.
Te zijn tot zonnescermen.

Wat heerlijk licht? wat stoovend vuur
Vertoont zich zoo tot glans, als koeffring der planeeten?
Het firmament laat weten,
Tot blijfchap der natuur,
Hot gij, ó gouden zon! gloeit uit Gods Opperzaalen,
Met zegenende straalen.

Lag de aardkloot nader aan uw' gloed,
Dan was 't ondraagelijk, 'k zag alles dor verschroeiën;
Maar; wat zou tierig groeiën,
Gedrukt door tegenspoed,
Zoo de afstand verder was? Gewis 't moest al bevroezen,
En warmte, en licht verliezen.

Wierdt de aardkloot niet rondöm de zon,
Zoo wel als om zijn' as, gezet en stipt bewoogen,
Waar merkten dan onze oogen,
Dat dag of jaar begon?
Daar nu het onderscheid van dagen, jaaren, tijden,
Ons beurtling kan verblijden.

Lag

Lag 's aardkloots aa of aspunt vlak,

Of stont elk overëind, wat hadt men dan te wagten?

Wis, eindelooze nachten,

En eeuwig ongemak

Voor 't halve waerelddeel; maar zijn zij schuins gelegen,

Dan zamelt ieder zegen.

Dus wordt en 't een, en 't ander deel,

Nu kort, dan lang, nu schuins, dan meer recht toe bescheenen;

De zon kan elk verleen

Niet meer maar juist zoo veel,

Dat Lente, Zomer, Herfst, en Winter aan de klimmen,

Al wisfelende klimmen.

't Wordt avond, en het troostlicht zinkt,

De matte mensch krijgt rust, de dieren, die, in wouden,

En hoolen zich onthouden,

(Daar 't in de boschen klinkt

Van 't hongrig wolfgehuil) gaan op hunn' veldroof aazen

En doen het al verbaazen.

't Is nacht: hoe pronkt het tintlend licht!

De zevenstar staat met den Oriën te fonkren,

Wat kan dien glans verdonkren?

De diämantgloed zwigt

Voor Mazaroth, niets, zal den wagen met zijn kindren,

In nutten nachtdienst hindren.

Hoe

48 P R I J S V A E R Z E N

Hoe staat al 't welgeördend heir
Eerbiedig op gijn' post, daar dwaal- en vaste starren

In 't wandlen niet verwarren:

Die zee, rivier, en meir

Bevaaren, kunnen, in gezelschap van de nachten,

Haar troostgeleide wagten.

Ik zie, ó zilverblanke maan!

U, als een spiegel aan het hemelwelf gehangen,

En 't zonnelicht ontfangen,

'k Blijf Godaanbiddend staan,

Gij leent het licht, en toont u, waar gij blinkt, gestaadig

Aan zee en land weldaadig.

'k Noem u een gunstige avondkaars,

De velden deelen in uw minnelijke zorgen,

Gij, zomts voor 't oog verborgen,

Zijt, wen gij schijnt, nooit schaars

In weldoen; neen, gij helpt de druif den nachtdaauw drinken,

En doet de golfjes blinken.

Och! dat ik arendsvlerken had!

'k Zou mij, al vliegende, in de onmeetbre hoogte zetten,

Dan kon mij niets bekletten,

Om, langs het steilste pad,

Of in het middenpant van 't grootsch. Heelal gezeeten,

Onëindig meer te weeten.

Dan

Dan vloog ik zelfs den melkweg door,
 En dreef op wicken langs de zwervende planeeten,
 En loopende komeeten,
 Dan stont, langs 't verste spoot,
 Het diepst geheim, als nog bedekt voor teleskopen;
 Aan eigen oogen open.

Dan kniefde ik dampkring, lucht, en wolk,
 En haalde lesfen uit onöpgeslaagen boeken,
 'k Zou de Englen zelfs bezoeken,
 En wierd een echte tolk
 Van 't bovennaansch gesticht, en leerde Astronomen,
 Het geen zij nimmer wisten.

Dan, ja dan telde ik een voor een
 De starren, dan... dan zou... waar ben ik?... hoe vermetel
 Vergeet ik naam en zetel?...
 Waar voert de drift mij heen?...
 'k Herroep beschaamd mijn beë, daar 'k op de hoogte staarde,
 Ik ben een mensch op aarde!...

Een mensch op aarde? welk een eer!
 Een middenfchepzell zoo verwonderlijk geschaapen!
 Nooit moest het keurwerk gaapen
 Van 's aardrijks Opperheer;
 Kleinē wereld! gij leert 's Maakers Wijsheid zingen,
 Meer dan verhevelingen.

Uw klomp, in 't bergend ingewand
 Zoo zonderling gevoed, volgroeid, en gaëgellaagen,
 De waereld ingedraagen,
 Preëkt goddelijk verstand,
 Uw wieg kan, met uw speelsche en mannelijke jaaren,
 Een wijze zorg verklaaren.

Een Wijsheid zonder paal of perk
 Vertoont u *hier* als stof, *daar* met een' glans bepaereld,
 Gelijk Monarch der waereld,
Nu doet gij reuzenwerk,
Dan zit gij magteloos, *nu* wandelt gij beneden,
Dan ziet ge in de eeuwicheden.

Bespieglend schepzel waart ge 'er niet,
 Wie zou de wondren, die natuur ons schenkt, bezeffen?
 Of, zou de mol verheffen
 Het fijn van 't goud? of ziet
 Het dierenöog, hoe zich in hemel, zee, en aarde,
 Gods Wijsheid openbaarde?

Voortrefflijk is uw zaamenstel!
 Wat evenredigheid ziet dankende aandacht speelen
 In all' uw lichaamsdeelen,
 In voegzelen, en vel,
 In ooren, oogen, neus, in handen, armen, beenen,
 In vingren, nagels, teenen!

Het

Het hoofd, volmaakt in evenwigt,
 Dat draait, en buigt, en zich gemakkelijk kan beweegen,
 De hersfens, net gelegen,
 Wijl 't agterhoofd zijn' pligt
 Met juiste zwaarte doet, om 't buigen niet te stremmen,
 Zijn heldre Wijsheidstemmen.

'k Zie dubble vensters naar de straat,
 Geöpend om te zien, geslooten om te slaapen,
 Bezorgd van 't hairig wapen,
 Daar aëm - daar reukbuis staat
 Om lucht te scheppen, en de hersfenvuiligheden
 Te ontlasten naar beneden.

De mond vertoont des Scheppers hand,
 'k Zie vleesge lippen, en ijvoorgelijke maalsters,
 Als roode en blanke praalsters;
 Wat dienst doet tand naast tand.
 Geen zwaare stamper kan zoo fijn de spijs verbrijzlen,
 Of schielijk stukken vizzlen.

Een kunstgewelf, dat voedzel smaakt,
 Verfiert den kliergen mond, de tong, die tolk der klachten,
 Die taalvrouw der gedagten,
 Bebolwerkt en bewaakt,
 Weet wonderlijk de lucht dan golfschwijs voort te stuuwen,
 Dan zagjtjes weg te duuwen.

P R I J S V A E R Z E N.

't Kraakbeenig oor is met zijn huis
 Om 't zachte trommelvlies voor hard geluid te dekken,
 En voor de ziel te strekken,
 Tot postboode in haar huis:
 O Zenuwtrilling! wie zal 't werken deezer snaaren,
 Wie hier het *Hoe*, verklaren?

De dienaaresfen van de long,
 De luchtbus, slokdarm, met het klepje aan een der pijpen,
 't Ontfluiten, en het nijpen
 Verzorgen oud en jong:
 Hoe rust de blanke hals! die spil van all' de klieren,
 Die 't stofhuis moet versieren.

De beenders, die aan 't fraai gebouw
 Tot keurig bintwerk zijn, en vastigheid verleenen,
 De banden, die 't verëenen,
 De spieren, die als touw,
 Of rekkend dienen tot beweegelijke veeren,
 Doen mij den Bouwer eeren.

De zenuwen alom verspreid,
 Zijn levenstakken, en slagaderlijke beeken
 Besproeiën drooge strecken;
 O Meesterlijk beleid!
 Nooit kan hier de aandacht van een leerziek oog verslappen,
 Bij zenuwen en zappen.

Een kloppende vergaderbak

Hangt met twee kamers, door een middenfchot gefcheiden,

Om 't bloed naar eisch te leiden

In 't uitgehouwen vak

Der borst, en rust, zoo wel bewaard, als onbedwongen,

Op kwabben van de longen.

Op longen, die zoo wonderlijk

In 't binnenst van 't gebouw de versche lucht ontfangen,

En als 'er dampen hangen,

Ten nieuwen Wijsheid blijk,

Al schuddend, dies te meer aan 't rustloos werken blijven,

Om 't schaadlijke uit te drijven.

Des lichaams eigen brouwerij,

De maag, een werkplaats, en het puik der voorraadschuuren,

Behoeft geen hulp te huuren,

Neen; dag en nacht kookt zij

Het voedzel zelf tot pap, die daalt als balzem neder

In darmen graag en teder.

In darmen, die met kronkeling

Dus 't fijn en voedend zap gemakkelijker zuigen,

En strekken tot getuigen,

In zulk een ordening,

Dat ze eenen breeden buik ontfieren, noch beletten,

Om hand aan 't werk te zetten.

't Is Wijsheid, die twee armen schenkt,
Een zou wanftakig zijn, vier waaren overboudig,
 Twee zijn genoeg en noodig;
 Elk, die hier ziet, en denkt,
 Brengt zich bij hunne plaats, beweging, buiging, krachten
 Een praalstuk in gedagten.

De handen zijn van vleesch, en been,
 Dus noch te onbuigzaam, noch te onmagtig, of te teder,
 Men zwaait die gindsch en weder,
 Haar dienst is ongemeen,
 Heurhuld, naar eisch gehard voor wrijving, werking, drukking,
 Vervult mij met verrukking.

Het cirkeltrekkend vingrental
 Verschilt in lengte, om, als we iets steevigs vatten willen,
 Met kracht te kunnen tillen;
 Wrocht dit een bloot geval?
 Zwijg dwaas! lees hemelkunst uit die natuurpapieren,
 Uit nagels, dijën, spieren.

Aanschouw oplettend slegts uw' voet,
 Dit sterke grondstel, met een vaste zool beslaagen,
 Kan 's lichaams ponden draagen,
 Elk teen pronkt met een' hoed,
 Dus blijft, offchoon men treedt op harde en ruuwegronden,
 De zenuw ongeschonden.

Een

Een schubbendraagende opperhuid,
 Gemengd van kleur moet hier een dubbel kleed verstrekken,
 En vette blaasjes dekken,
 Een rok, die rondom sluit,
 Verbaast mij, daar ik 't zweet uit bron naast bron zie springen,
 Tot heil der stervelingen.

Wie woont in dit bezielde paleis?
 Een Geest! 't onsterfelijk deel, onzichtbaar voor onze oogen,
 Een Geest! vol denkvermoogen,
 Die meenig verre reis
 Langs lucht, en golven doet; schoon zonder roer, en zeilen,
 Wie kan hier alles peilen?

Ik pijnig mij niet, om het *Hoe*
 Van 't geen men vruchtloos gist, onkundig te beslissen,
 'k Heb Gods getuigenissen,
 Die 'k reedlijk hulde doe;
 't Is Wijsheid, die de ziel, ter huisvriendin gegeven,
 Doet nimmer stervend leven.

o Wonderknoop wat ligt gij vast!
 Gij maakt het lichaam en de ziel tot eensgezinden,
 Wie kon die twee verbinden?
 Men draagt elkanders last,
 Wie?.. Ach!.. ik blijf een mensch.. Och! hadde ik Englentongaal
 Die eeuwigjuichend zongen.

o Afgrond van bijzonderheên!

'k Verzink in uwen schoot met menschbespiegelingen!

Al kreeg ik, onder 't zingen,

De harp van Job ter leen,

'k Schoot toch te kort: Genoeg. 'k Veränder nu de wijzen,

Om 't Wijs bestuur te prijzen.

't Gaat wel! 't is of vernieuwde kracht

Door 't woord Voorzienigheid wordt in mijn-ziel gegooten,

'k Zing voort naast Harpgenooten;

Een Goddelijke Magt

Ontdekt zich schitterend door een Wijsheidmeldend schraagen,

In al, wat is, te draagen.

Ik zoek vergeefs naar dat Gewest,

Van alles rijk voorzien, dit mogt noch moest 'er weezen.

Die schikking wordt gepreezen,

Die 't klein Gemeenebest

Door 't grooter land, dit weêr door dat, in staat doet blijven,

Om elks belang te stijven.

Elk wederkeerend jaarfaizoen

Werkt beurtling meede om aan 't gefchapendom te denken,

Door wolk- en veldgeschenken,

Het Lente- en Zomergroen,

De Herfst, en Winter zijn als wandelende winden,

Die spijs, en rust doen vinden.

Gisp dan, o mensch! geen' guuren dag,
 Bedenk, hoe worsche storm, en 't buldren der orkaanen,
 U, op hun beurt, vermaanen,
 Tot redelijk ontzag;
 't Is hooge Wijsheid, die door 't brullen haarer stemmen,
 Het zwellend hart wil temmen.

Hier woedt de losgebrooken wind,
 Gindsch moet hij 't smeltend volk der middaglijn verfrischen,
 Men kan hem nergens misfen,
 Die algemeene vrind,
 Die zoms ons trillen leert, bewaart ook voor 't verschroeien,
 En doet de waereld bloeien.

't Wordt donker!... Welk een grijs gelaat
 Neemt huismans weiland aan? ... al 'tvee gaat zich verschuilen!...
 Wat hoor ik? ... tijgers huilen!...
 Ik zie geen' mensch op straat!...
 Eenonweer!... 't eikbosch lilt!... de lucht blijft bliksems braaken!..
 De forsche donders kraaken!...

Daar gust de volle stortvraag neer!...
 Hoe bonst en berst de wolk bij slingerende vuuren!
 Hoe daavren dak en muuren!
 Wat ijslijk rommlend weer!
 Hoor 't snuivend blaazen uit het stormenbaarend Zuign!

o Ratelende buien!
 D 5 Ach!...

58: P R I J S V A E R Z E N.

Ach!... neen: dus toont, naar 't Wijs bestel,
Zelfs 't gierend onweêr, met den omgevoerden tegen,

Tot dienften zich genegen,

Op 't Goddelijk bevel:

Zij zuiveren de lucht voor mensch en vee van dampen,
En weeren zwaarder rampen.

Zoo worden hoeve en land bespoelt,

Het groeizap voortgestuwt bij luchtveranderingen,

En veld- en stedelingen

(Daar 't heet faizoen bekoelt)

Zijn frisfcher dan voorheen, 't vee juicht met all' de stroomen,
Met akker, hof, en boomen.

Tril nimmer met een slaaffche vrees

Voor 't knettrend bliksemvuur, en klaterende dondren,

Neen, leer u liefst verwondren

ó Aardbewooner! lees,

Wanneer zich wolk, en lucht, en winden dus bewegen,
Voorzienigheid en zegen.

Die zelfde aanbiddelijke hand,

Die Kanans' milden grond door vroege en spade druppelen,

En zonneschijn deedt hupplen,

Schenkt ook aan Nederland,

Ja, heel de wereld door, ook bij de vreemdste volken,

Haar gunften uit de wolken.

Die

Die zelfde meededoogenheid,
 Die 't rijk Egypten door den vetten Nyl deedt bloeiën,
 En gras en graanen groeiën,
 Toont hier vol majesteit,
 Haar liefelijk bestuur op vrije landerijën,
 En wil ons ook verblijën.

Verächt geen water in de zee,
 Noch vocht op 't dorre strand, noch regen op de bergen,
 Durft gij die Wijsheid tergen?
 Die ook de stomme beë
 Van al wat smagtend gaapt, of moet getempert worden;
 Verhoort bij stulp, en horden?

De opborrelende waterwel,
 En 't ruischend springen van de schoonste grotfonteinen,
 Zijn met de boterpleinen
 Verëenigd, om 't bestel
 Van dat vermoogen, dat de bergen vuur doet spouwen,
 In warmte, en kou te aanschouwen.

Een lugtige kledij verstrekt
 In 't barnend Oosten, om het lichaam los te tooiën,
 Daar wol met digte plooiën
 In koeler luchtstreek dekt,
 En dikke pelterij warmt meer geharde zonnen,
 Die 't barste Noord bewoonen.

Der

Der menschen onderscheiden staat
 Van Keizer, Koning, Prins, Raadslîen, en Rijksgezanten,
 Gediend door Troontrawanten,
 Verklaarde vroeg en laat,
 Hoe 't oog het magtigst volk kan met één' wenk bestuuren,
 En dus de waereld duuren.

Hier stroomt de gunst op Koopliën neêr,
Daar groeit de burger, *gindsch* zal vee- of veldman ploegen,
Hier 't volk in arbeid zwoegen,
Daar dient de knecht zijn' Heer:
 Dus vloeit een nut uit dit verschil van rang en menschen,
 Zoo groot men ooit kan wenschen.

Laat u, verwarde Platonist,
 Door aller schezlen mond wijsgeerig onderrichten,
 Dus moet uw stelzel zwichten,
 't Pleidooi is lang beslist,
 Of, wil de dwaasheid, als vorstin, den troon beklimmen?
 Sterf dan met harsenschimmen!

Volmaakte schikking! ja, gij speelt
 In 't groot en goed bestuur der onderzonsche dingen,
 Ik zal u vrolijk zingen,
 Zelfs als gij smart toedeelt,
 Ook dan, dan moet mijn hart zich voor die Wijsheid buigen,
 Die nut uit druk doet zuigen.

Hoog-

Hoogmoedige aardeling, gij zijt

Te weelderig van aart bij 's Hoogsten gunstbewijzen,

Is uwe berg aan 't rijzen.

Door voorspoed van den tijd,

Hoe dwaas verzuimt ge aan die Algoedheid te gadenken,

Die u haar hulp wil schenken!

Hoe wijs treft u dan 's Hemels slag,

Zoo vaderlijk gebruikt, niet om u te vernielen;

Maar stil te leeren knielen,

Met godgewijd ontzag,

Voor de Almagt, die gevreesd moet zijn in haare paden,

Gedankt voor liefdedaaden.

En, hoe ook 't eng bepaald vernuft,

(Dat al te veel blijft in gewaande wijsheid hangen)

Door rampen zich voelt prangen,

Of waar het ooit voor zuft,

Of morrend twisten durft zelfs met den God der Goden,

De honig drupt uit nooden.

Ja wijze stuurster van 't Heeläl!

Voorzienigheid! 'k zal u in donkre wegen roemen,

U mijne leidsvrouw noemen,

Die mij in Achors dal,

In Chere's proevend woud, aan Babijlonfche stroomen,

Naauw hebt in achtgenoomen.

Mija

Mijn traanend hart, met angst omzet,
 Gefolterd door de vrees voor duizend zwaarigheden,
 Heeft nimmer op uw treden
 Met Christenhoop gelet,
 Of, 't schreef dit opschrift, ook op ongeziene zaaken,
 De Wijsheid zal het maaken.

Wen Isrel tusfchen muuren stont,
 Terwijl de roode zee, en Memfis ruiterschaaren,
 Als twee benaauwers waaren,
 En Moses hart en mond
 In stilheid om de hand van redding bleeven smeeken,
 Is wijze hulp gebleeken.

Waar toe moest toch de Israëliet
 Zoo dikwijls zijn beklemd in heete woestenijën?
 Waar toe die bange tijën?
 Dat dan de Amalekiet,
 Dan Sëir, Filiftijn, dan Moor, dan Hagareenen
 In zegepraal verscheenen?

Waar toe moest Jesfes jongste zoon
 Dan in Adullam, dan op steile bergen vluchten?
 Dan bij zijn' halsvriend zugten?
 Dan spies, en list, en hoon
 Van Michals Vader, en van Edoms Doëg vreezen?
 En als een veldhoen weezen?

Waar

Waar toe moest Pashurs dol gewoel,
 Gesterkt door eenen troep van trotsche hovelingen,
 Vorst Zedekiä dwingen,
 Om in den modderpoel
 Hiskiās dierbren zoon, Gods knecht te laten zinken?
 Of in de boeciën klinken?

Waar toe moest, en 't Aposteldom,
 En 't hijgend Christenvolk in trillende oorden zwerven,
 En duizend dooden sterven?
 Of den verwoeden drom,
 Bij 't martlen aangespoord door beliälsche sluipen,
 Onschuldig bloed zien zuipen?

Waar toe dit al? waar anders toe?
 Dan om met hemeltaal een Wijsheid af te maalen,
 Die in de diepste dalen,
 Bij 't drukken van de roë,
 Haar heerlijk oogmerk heeft, en traanen weet te stelpen,
 En wonderlijk te helpen.

Wat is 't?... Een uurwerk in mijn hand?
 'k Beschouw dit van nabij: 'k zie raders kantkend werken;
 Maar 'k moet vooräl bemerken,
 Dat 's kunstenaars verstand
 Die raders door elkaër, zo juist in 't rond doet keeren,
 Om tijd en uur te leeren.

o Regt-

o Regtgepaste zinneprent!

Wie durft het goede, hoe verkeerd het schijn', berispen

De hoogste Wijsheid gispen?

Die, hoe 't zich keert of wendt,

Als' alle hulp verdwijnt, niets overschiet dan kernen,

Kan redden, of beschermen.

'k Roep boven Epikurus graf,

En bij Alfonso's stof, tot all' hunn' volgelingen,

Laat schrift, en rede u dwingen!

Stapt van dat wartuig af,

Dat bij een blind geval, door afgesleeten tongen,

Vergeefs wordt aangedrongen.

Is Archimedes schrandereid,

In ieder werktuig door zijn denkkracht uitgevonden,

Verëert met honderd monden?

Hoe? zal men Gods beleid

Dan loechen daar alöm der schepslen Legerfchaaren

Den Schepper openbaaren?

o God! ontfang mijn needrig lied,

Men loove uw grooten naam; och! spraaken all' mijn leden,

Wierd gij meer aanbeeden

In uw gewenscht gebied,

Wat leeft en groeit, moet op den bank van uwe voeten

Loföffrend u ontmoeten.

U,

U, die het onuitdruklijk hell,
 Waar bij de reden zuft, aan Grieken en Hebreëuwen,
 Ontdekte in rollende eeuwen;
 O Wijsheid zonder peil!
 'k Moet, groote Zoon van God! 'k wil, zonen en zoen, der zielen!
 Voor u ootmoedig knielen.

Befnijdenis, en offerhuis,
 Herodes bloeddorst, en nijdvolle Joodsche laagen,
 Woestijnftrijd, donkre dagen,
 Des afgronds dol gedruis
 Vermelden, wat ge al hebt zagtmoedig willen duldèn,
 Ter boeting voor de schulden.

Gehfemane, dat worstelperk,
 Kajafas raadzaal, en Pilatus Richterdrempel,
 Bij 't weenen van den Tempel,
 Verkondigen zoo sterk,
 Als spotkroon, rietftaf, rok en wreede geesfelroeden,
 Hoe ge alles woudt vergoeden.

't Vervloekte hout hebt gij getorscht,
 De bekkeneelberg tuigt van zaamgepakte nooden,
 Bij 't hoonen van de Jooden;
 Uw zielangst, brulftem, dorst,
 Uw dood, uw rust in 't graf, uw zegerijk verliooogen
 Verrukken hart en oogen.

Langs deezen weg, zoo wijs als goed,
 Kon 't roepend recht zich met barmhartigheid verëenen;
 En liefde een gunst verleenen,
 Die 't voortgejaagd gemoed
 In lieve silte bragt, de noodstorm moest bedaaren,
 Hoe hupplen Christenschaaren!

Zoo hier geen hooge Wijsheid werkt,
 Een Wijsheid, die den mensch, bij 't eindigen der tijden
 Bekroont na wettig strijden,
 Die hem, door God gesterkt,
 Doet sterven in triumf, en eeuwig zal behouën,
 Waar is die dan te aanschouwen?

Verhef verlostte sterveling!
 (Zoo ver 't gebrekkig lied den zanger toe wil laten)
 Op Salems Jubelstraaten
 Gods Wijsheid! en bezing
 Natuurgeheimen! volg, langs schrift en redewetten,
 De Rays en Martinetten!

Straks wijkt eens Kedars wolkgordijn,
 Die nu, vol wijsheid, blijft voor 't eindig oog geschooven,
 Straks vliegt uw ziel naar boven
 Uit Mefechs proefwoeftijn,
 Dan zal 't bespiegelen der nooitgekende zaaken
 De kennis gansch volmaaken.

Dan

P R I J S V A E R Z E N .

67

Dan zal... hoe! word ik hier gestuit?

Of is reeds 't geestheir mij te gemoet geloopt?

Hoe?... Gaat de Hemel open?

Van waar dit Troongeluid?

'k Hoor citers... harpen... met tiennaarige instrumenten...

Wat zie ik?... Englententen?...

Waar ben ik?... Hemel!... waar!... daalt gij

Op aarde?... of sta ik reeds in paradijsche reien?...

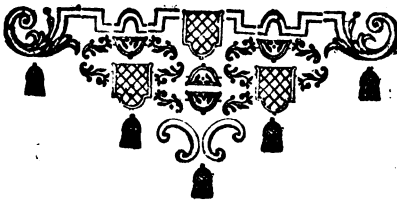
Wie wou mij derwaart leiën?...

Verrukking... Poëzij!...

♠ Eeuwigheid!... Wel aan!... Neen! 'k ben nog niet in Eden.

Komt nader zaligheden!...

Nooit Volzongen.

G O D S W I J S H E I D

I N Z I J N E

W E R K E N;

D O O R

HENDRIK LUSSINGH, MATTHIJSZON.

AEN WIEN EENE TWEDE ZILVEREN EERPEN-
NING IS TOEGEWEEZEN.

Bekoorlijk onderwerp voor Godgewijden zang!

Ja, 't voegt ons in Gods groote Werken

Zijn diepe Wijsheid op te merken:

Mijn ziel gevoelt uw' liefdedrang.

Zij zal, o Oorsprong aller dingen,

Ten prijs van uwe Wijsheid zingen;

Zij voelt zich, hoe gering in kracht,

Mijn Maaker, tot uwe eer, door ijver aangedreven,

Terwijl zij dichtvuur, geest en leven

Van uw verborgen invloed wacht.

* Zing

Zing dan Gods Wijsheid in het eindeloos bereid;

Van 't geen Hij wrogt door alvermogen,

Maar alles houdt ons opgetogen...!

Waar, daar ze is door 't heelal verspreid,

Zal zich mijn dichtgeest toch bepaalen...!

Waar in verspreidt ze op 't schoonst haar stralen?

Waar...? Ja, 't is mij ten rijke stof!

Dan, kan ik niet naar eisch met keur van taal haar roemen,

'k Zal, zonder dichterlijke bloemen,

Dan staamlend zingen tot haar' lof.

Wien, die den schoonen en onmeetbren hemelboog,

Het grensloos ruim, dat de Almagt bouwde,

Oplettend met verstand beschouwde,

Straalt niet Gods Wijsheid in het oog!

Wat scherp vernuft, hoe fijn geslepen,

Heeft immer 't hoe 'er van begrepen,

Hoe 't eindig zij of hoe 't bestaat?

In 't gadeloos verstand van God is 't afgeschreven:

Hij, die 't het aanzijn heeft gegeven,

Gaf 't met een' juijsten span de maat,

Hier zie ik 't starrenheir in orde juist geschaard,
 En elk haar' eigen kring beschrijven;
 Waar van 'er niet slechts vloeiend drijven
 Maar rennen met den snelsten vaart.
 Hoe groot, hoe eindloos in getalen,
 Zij zwieren vrij aan 's hemels zaalen,
 Van ons in nooit gemeeten stand.
 Niets is 'er dat haar' loop, naar vastgeslede wetten,
 En heerlijke ordning kan beletten,
 Bestuurd door Gods onzichtbre hand.

o Schoon gezicht! hoe houdt ge oplettendheid verbaasd!
 Is hier Gods Wijsheid uit te spreken!
 't Verrukt me...! zie 'k in lager strecken
 De starren 't naast bij ons geplaatst,
 Wat wondren...! ieder der Planeeten
 Moet ik met de aarde een waereld heten!
 Word ik uit de evenredigheid,
 Die wij zoo luisterrijk zien in Gods Werken praalen,
 Daar zij zijn Wijsheid door doen stralen,
 Hier toe van zelf niet opgeleid?

Verbaazende is 't beleid in haar bewegingskracht,

Wat vreeslijke omloop!... wat vermoogen,

Daar ieder kringswijz' wordt bewogen

Zien we in bepaalden tijd volbragt?

Wat kon haar, zoo veel duizend jaaren,

Zo in haar' stand en loop bewaren,

Dat elk zich *dan* en *daar* vertoont

Wanneer en *waar* wij haar juist op dien stond verwachten!

Dit eischt de oneindige gedachten

Van Hem die 't eeuwig licht bewoont.

Zij stralen heerlijk door in aller glansrijk hoofd,

De zon, waar van zij 't licht ontleenen;

Die, schoon zij eeuwen heeft geschenen,

Nog niets ziet van haar vuur gedoofd,

'k Verlies me in Gods verheven gangen;

Zij, zonder voedzel stof te ontfangen,

Blijft in een' zelfden gloed en kracht,

Om al de globen met haar koestrend licht te streelen,

En 't blijde licht haar meê te deelen,

Met schoone en gadelooze pracht.

O Ja, 't verstand, dat van dit wonderbaar gesticht

Het plan kon vormen, kent geen paalen;

Het spreidt de Goddelijkste stralen

Van 't eindloos, 't aibeschouwend licht,

Laat, met ontzetting, stoute dwaazen,

Die God durft loochnen, u verbaazen

't Beschouwen van dit kunstgewrocht;

Gods Wijsheid moet in u den diepsten eerbied wekken;

Kunt gij die hier niet in ontdekken,

Vergeefsch wordt ze elders dan gezocht.

Wat streelt ge, o schoon gezicht, mij in mijn steile vlugt,

Wat spreidt gij wondren voor mijne oogen,

o Diepe Wijsheid, Alvermogen...!

Dan, zo zal ook de milde lucht,

De lucht, dat wonder aller dingen,

Wier sijnheid we alles door zien dringen,

Die alles groei en sterkte geeft,

Mij, bij 't beschouwen van Gods nooit volpreezen Werken,

De diepe Wijsheid op doen merken

Van hem, die haar geschapen heeft.

Haar

Haar wondre veerkracht die 't vernuft te booven streeft,

Doet mij Gods diepe Wijsheid eeren;

Daar zij onmogelijk is te ontbeeren.

Aan 't gene op onzen aardbol leeft.

Zij is 't waar door wij ademhaalen,

Ons deaken, door de gaaf der taalen,

Wordt meêgedeed: waar door wij gaan;

Waar door 't geveedard heir kan op zijn wieken zweeven,

't Geschubde, (uit zijn instinct gedreven)

Doorkruist d'onmeetbren oceaen.

Zij voert de kielen langs het wijde waereldrond,

En doet alom de welvaart bloeijen;

Ze is oorzaak dat de planten groeijen.

Der stevigheid van onzen grond.

Niets zou de buitenlucht bedwingen

Den ganschen klood in een te dringen,

Bood zij die kracht geen tegenstand;

Dan 't juiste tegenwigt is in haar opgewogen;

Ze zijn hier van gelijk vermogen,

En alles blijft in zijn verband.

Hoe billijk worden wij , geduchte Majesteit!

In 't hart verrukt en opgetogen!

Hoe straalt, in elks oplettende oogen,

Uw onnafpoorbaar wijs beleid!

Wij zagen, bij bespiegelingen,

Uw wijsheid in de onmeetbre kringen,

En in de lucht; daar Gij haar' aart

Voor al wat leven heeft ten nutte doet verstrekken.

Laat dit toch al onz' eerbied wekken,

Gij zijt ze oneindig overwaard.

Dat die erkentnis ons bij elken tred verzell',

Terwijl de bol dien wij bewonen,

Niet min ons zal Gods Wijsheid toonen,

Wijl Hij dien, als een waterbel,

Als aan een *niet*, heeft opgehangen.

God wist het middenpunt te omvangen,

Door 't gene de aard en waereldkloot

In zich bevat, dat de aarde onwrikbaar vast doet blijven,

En om de zon haar' kring beschrijven,

Zoo als zijn Wijsheid haar gebood.

God

God wees haar van de zon den net gepasten stand,

Dat dier en plant 'er op doet leven;

Die beiden zouden moeten sneeven,

Moest ze, als Saturnus, om den rand

Van 't zonnestel haar' kring beschrijven;

Dewijl dan alles zou verstijven;

Of zengen, door den heeten gloed,

Zo zij zich in den kring moest van Mercurus bewegen.

God was en mensch en beest genegen;

Hij is oneindig wijs en goed.

o Eindloos Wijs beleid! waar door de zon dien graat

Van warmte aan onzen kloot moet geven,

Voor 't dierlijk en voor 't groeiend leven,

Gepast naar ieders stand en staat.

Zij stooft ons aardrijk met haar stralen;

Maar Wijsheid stelt ook hier de paalen,

Daar zij haar sterke vuur bedwingt,

Wijl 't deels, te rug gekaast, moet in de lucht verspreiden,

Daar 't ander deel, juist afgescheiden,

Meer dieper in onze aarde dringt.

Zo

Zo kan de gouden zon onze aarde, in haaren loop,
 En 't wentlen om haar' as, bestralen,
 De warmte in haaren schoot doen daalen,
 Op dat, naar 's landsmans stille hoop,
 Onze akkers eedle vrugten dragen.
 Zij doet het blijde licht ons dagen;
 Vervrolijkt zelfs ons naar den geest;
Ons water wordt door haar gezuiverd in de wolken;
 Ze is 't Godsgeschenk voor alle volken,
 En 't leven hier voor mensch en beest.

Zo is de Wachter van onze aard, de zilvren maan,
 Ons ook ten uitgebreiden zegen:
 Zij troost de Landen, 't naast geleegen
 Aan 't donker Noorden, hen de schaen
 Vergoedende als zij 't zonlicht misfen;
 Zo als ze ons in de duisternisfen,
 Ook beurtlings met haar zachter licht,
Bij 't afzijn van de zon, verheugen kan en streelen;
 Daar zij verrukkende paneelen,
 Met zilver teekent voor 't gezicht.

Dan,

P R I J S V A E R Z E N S 77

Dan, welk een nut haar licht, door't wijs beleid, ons geeft,

Zij moet tot hooger einde strekken:

Laat, kunnen we alles niet ontdekken,

Haar magt die ze op de waatren heeft,

Gods diepe Wijsheid ons doen eeren:

Zij klimmen, dalen, komen, keeren,

Door haar in ebbe en vloed geleid.

Hij, die de waatren heeft met zijnen vuist gemeten,

Toont, naar wij nieuw, of vol haar heten,

In haar zijn kracht en godlijkheid.

Dus zal de drijvende aard' ten heerlijk schouwtonen,

Van zijne Wijsheid ons verstreken,

Terwijl wij, treë bij treede, ontdekken,

Dat zij verspreid is in geheel

De Schepping, wyl het een het ander,

Door juiste schaakling aan elkander,

Verstrekt ten nutte van 't heelal.

Dit teekent al doorziende oneindige gedachten,

Daar nimmer doeleinde is te wachten

Van 't onvernuftig blind geval.

o Ja.

78 P R I J S V A E R Z E N .

O Ja, zo geven ons het vruchtbaar dierenrijk,
De planten en de mineralen,
Zo haast we onze aandacht slechts bepaalen,
Van zijne Wijsheid blijk bij blijk.
Hoe wordt hier, door oplettende oogen,
De geest verrukt en opgetoogen,
Wanneer, bij die verscheidenheid,
Het evenredige en eenvormige in de deelen,
Met luister, orde en pracht, ons streelen,
Als merken van Gods Wijsbeleid!

Het wonder naauw verband der dingen aan elkaar,
Maakt ze allen tot een zelfde keten:
We ontdekken niet de minste reeten
Noch gaping! En hoe wonderbaar
Zijn hier de onmerkbare overgangen;
Van 't geen nooit leven heeft ontvangen,
Van de allerruwste stofklomp, tot
Den mensch, het pronkstuk van Gods scepflen, hier beneden;
Waar hij, begaafd met de eedle reden,
De Majesteit vertoont van God?

Welk

Welk een verscheidenheid van scepflen, wier getal,

In de onderscheiden waereldstreeken,

Geen sterfling immer uit kan spreken,

Noch slechts hun soorten noemen zal!

Verscheidenheid kent hier geen paalen:

We zien de bergen, zeeën, dalen,

Het vlak, het hooge en laage land;

De stille waters en de vloeiende rivieren,

Met mineralen, planten, dieren

Vervuld, elk naar zijn' aart en stand.

Wiens, ziel wordt niet verrukt door die verscheidenheid,

Hoe toont ze ons de onuitputbre schatten

Van Gods verstand? wie kan 't bevatten

Zo als ze is door 't heelal verspreid?

Wat moeten 't weetgraag hart verrukken

De ontelbre wijze wonderstukken,

Die Gods verstand heeft voortgebracht;

Konststukken die 't vernuft der wijsten zelfs ontwijken.

O Klaare! o onbetwistbre blijken

Van 's Hoogsten Wijsbeleid en kracht!

Di

Dit roept het dierenrijk, daar 't weetlust gadeslaat,
 Ons toe uit duizend duizend keelen:
 Beschouwen wij hun lichaams deelen,
 Wat toonen ze eeuwig wijzen raad!
 Hoe groot wij 't aantal moogen merken,
 Niet één, dewijl ze elkaer versterken,
 Is te overvloedig, elk voldoet
 Aan 't einde, naar de plaats die God het deed bekleeden,
 Met opzicht tot al de andre leden,
 Waar toe 't ten nutte strekken moet.

o Wonder saamenstel van deelen, juist geplaatst
 Om zulk een kunstgewrogt te wezen.
 Hoe klaar doet ge ons Gods Wijsheid lezen,
 Daar gij het kundigst oog verbaast,
 Den geest, verrukt, houdt opgetogen...!
 o Kunstgewrogt van 't Alvermogen...!
 Mijn lichaam, pronkstuk van Gods hand,
 'k Zie, in uw saamenstel, en elk van uwe leden,
 Een waereld vol van wonderheden,
 Gevormd van 't onbeperkt verstand.

o Ja,

O ja, mijn Maaker heeft uit onbezielde stof

Dit wonder kunstgewrogt geweeven;

Volmaakt geschikte voor 't dierlijk leven.

'k Verlies me! o Wijsheid, 'k kan uw lof

Naar waarde nooit genoeg verheffen;

'k Kan al de wondren niet bezeffen,

Die 'k in dit Pronkstuk zie verspreid:

'k Ben stof, en 'k heb gezicht, gehoor, gevoel verkregen,

En kan mij naar mijn wil bewegen,

Vermogens aan de stoffe ontzeld!

God schonk dit kunstgewrogt het dierenrijk gemeen,

Hoe ze ook verschillen in hun deelen,

Bu-aart en neiging, driften, teelen,

Gestalte, schoonheid, aartigheên,

Vermaak en nut, gebruik van spijzen,

Beweeving, listen en de wijzen

Van leven, welk geluid zij slaan;

't Zij ze in de lucht, op 't land of in de waatren zwieren

't Is 't Kunstgewrogt in alle dieren;

Hoe onderscheiden ze ook bestaan.

't Is aan de teedre mier, zo wel als d'olefant,
 Zelfs 't kleinste bloedloos dier gegeven;
 Waar door zij worden aangedreven,
 Naar 't wijs *instinct* hun ingeplant.
 God wist dit kunstgebouw te stichten,
 Naar 't gene elk hunner moet verrichten
 Tot dienst van 't menschelijk geslacht.
 Waarom Hij ze allen met verscheidenheid van leden,
 Tot onderscheiden nuttigheden,
 Naar ieders aart heeft voorgebragt.

Wat straalt ge, o Wijsheid! hier op 't zielverrukkendst door!
 Gij stelde, o onnaspoorbare wegen,
 U, eer Gods s'chepzels 't aanzijn kregen,
 Al die verscheidenheden voor!
 God kost ze in zijn verstand bevatten...!
 Bij 't zien dier eindelooze schatten
 Van Wijsheid staat mijn ziel verbaast.
 Hoe groot, oneindig groot, moet onze Maker wezen?
 Dat wij Hem eeren, dienen, vreezen
 Van Hem in d'eersten rang geplaatst.

Zijn

Zijn Wijsheid schiep in ons een' eedlen geest, dien Hij
 Heeft met ons lichaam zo verbonden
 Dat, wie kan dit geheim doorgronden,
 't Een' s'chepzel één ondeelbaar zij!
 Hoe fijn zich 't s'cherpst vernuft moog slijpen,
 Het zal dit wonder niet begrippen,
 't Gezicht: stuit hier op 't digtst gordijn,
 Alleen Gods Wijsheid kan dit wonder ons verklaaren;
 En, zo die 't niet zal openbaaren
 't Zal eeuw'ig ons verborgen zijn.

Ik denk, ik oordeel, wil, 'k bepeins, 'k herinner mij,
 Ik stel mij voor perzoonen, zaaken;
 Ik kan voor mij begrippen maaken,
 Zelfs klaar en onderscheiden, 't zij
 Van hemelsche of van aardsche dingen;
 'k Kan met mijn denkvermogen dringen
 Bij 't gene ik nimmer hoorde of zach;
 Ik onderscheid den aart, den grond, de werking, reden
 Van 't geen bestaat, mijn kundigheden
 Vertoonen ze in een' klaren dag.

'k Heb denkbeeld zelfs van 't geen niet tot de stof behoort,
 Van waarheid, heiligheid en liefde,
 Van 't leed dat teedre zielen griede,
 Wier Godgemis haar 't hart doorboort.
 Dit alles heb ik door 't vermogen
 Van mijnen geest, die mij de logen
 Van waarheid onderkennen doet,
 En, door Gods geest bewrogt; naar 't eeuwig heil doet haaken,
 Van ijver tot Gods eer doet blaken,
 In nooit uitbluschbren liefdegloed.

'k Ben, door mijn eedlen geest, den Englea Gods gelijk,
 Die, duizendmaal tien duizendmaalen
 In aantal, 's hemels gouden zaalen
 Bewoonen als hun eeuwig rijk.
 Dien geest heeft God mij ingeblazen;
 Maar hoe...? Dit *hoe* blijft mij verbaazen;
 Ik weet niet hoe mijn geest bestaat;
 Dit weet ik, 'k ben 'er door tot zulk een' rang verheven,
 Dat ik eeuw uit eeuw in zal leven,
 Schoon 't mijn begrip te boven gaat.

Dan,

Dan, zo als 't grensloos ruim, met 's hemels talloos heir
 En 't dierenrijk, bij Gods vermogen,
 Zijn diepe Wijsheid voor onze oogren
 Verspreidde, Hem tot eeuwige eer,
 Zal 't plantenrijk ons ook verrukken,
 Door onuitspreekbre wonderstukken,
 In schoonheen en verscheidenheid,
 Die overal zich aan 't oplettend oog ontdekken ;
 Terwijl zij tot getuigen strekken
 Van Gods oneindig wijs beleid.

Wat zien wij magtig veel verscheidenheid in 't zaad,
 Zo kenlijk door ons te onderscheiden ;
 Daar 't, om zijn voortgang uit te breiden,
 Voor ons in 't onnagaanbre gaat.
 Door wijsbeleid zien wij 't zijn knoppen,
 Wen 't rijp gestoofd is, aan de toppen
 Ontsluiten, waar 't zich zelf door zaait ;
 't Zij 't neêrvalt aan zijn' voet, of, in de lucht verheven,
 Wordt hier of derwaards voordgedreven,
 Waar 't door de winden wordt gewaaid.

Dus blijft noch berg noch dal van 't vrugtbaar zaad ontbloet;

God, die 't de groeikracht heeft gegeven,

Verzorgde dat het bleef in 't leven,

Sinds zijn almachtig woord gebod

„ Het zou bestendig vruchten dragen ”.

o Wijs, o Godlijk welbehagen!

't Verrukt ons, daar we in elken plant

Uw Wijsheid, groote God, met Majesteit zien pralen;

Zij spreidt voor 't oog geduchte straalen,

Van eindloos onbeperkt verstand.

Is 't mogelijk, ongodist...! wat zijt gij diep ver dwaast!

Hoe moest, bij zo veel blijkbewijzen

Van Wijsheid, uw verwondring rijzen...!

De zaadplant ziet ge in 't zaad geplaatst,

Geheel, hoe klein 't ook zij, besloten;

Des 't ook den hooggetopten, grooten

En dichten beuk in zich bevat,

Met al zijn wortels, met zijn takken, stam en bladen!

Hoe komt die *keen* toch in de zaaden

Zo dit geen wijzen oorsprong had.

Dat

Dat ieder zaadplant in het zaad befloten is

Kan elks gewapend oog beschouwen.

Maar *hoe*, kunt gij zo min ontvouwen

Als hoe bij onze ontvangenis,

Uit teedre vloeibre stof, de beenen

Zich kunnen vormen en verëenen

Ten kunstgewrogt in al zijn leën.

Neen, nimmer, hoe we 'er ook de waarheid van ervaren,

Zal dit een sterfling ons verklaaren,

God weet dit, maar ook God alleen.

Zijn wijs beftel befchikte, in 's waerelds morgenftond,

Tot de onderscheiden voedzelzappen

Der zaaden, naar hunne eigenschappen,

Den voor hun juist gepasten grond.

Elk zaad kan 't noodig voedzel vinden

In de aarde, die 't ons zal ontbinden

Tot nut van al wat adem heeft;

Waar door de landman, in wat luchtftreek hij moog wonen,

Zijn zweët en arbeid ziet beloonen,

Waar 't goudgeel graan zijn vruchten geeft.

Dan eischt het meeste zaad voor zich de stoflijke aard,
 Waar in 't zijn wortels kan verspreiden;
 Die 't koestrend moet tot vrucht bereiden,
 Terwijl zij 't in haar' schoot bewaart,
 We zien het ook op 't water tieren,
 En, met zijn dichte wortels, zwieren,
 Waar op 't met ganfche velden drijft,
 Zelfs onder 't water, in de diepfte en stillfte plasfen;
 Zo, dat het, met de plantgewasfen,
 Daar onder de oppervlakte blijft.

Hoe wordt mijn ziel verrukt, bij die verscheidenheid
 Van aart en fchikking en vermogen,
 In 't plantenrijk, die voor mijn oogen
 Als zo veel wondren zijn verspreid.
 Oneindig zijn hier Gods gedachten...!
 Laat vrij nu aller oogen wachten,
 Op fpijze uit zijne milde hand:
 God weet hier elk, door Hem begunftigd met het leven,
 De nooddrufte op zijn' tijd te geven,
 Naar zijn Almagtig wijs beleid.

o Wijs-

o Wijsheid! in het geen elk best ter voeding strekt;

Hier moet uw schikking ook verbaazen:

De nutste dieren zie ik grazen,

Die Gij voor ons de tafel dekt,

En rijk onthaalt in malsche weiden;

Waar ieder dier weet te onderscheiden

Wat best zijn' smaak en lust voldoet;

Daar zulke planten, die zijn' eetlust niet bekoren,

Door andren worden afgeschoren;

Dus worden ze allen mild gevoed.

De zuivel milde koe zal, met het deftig paard,

Die aan een zelfde tafel spijzen,

Dit, met het wollig vee, bewijzen;

Wijl elk, naar zijn natuur en aart,

Wordt naar die planten aangedreven

Die hun het nuttigst voedsel geven,

Tot zuivel winnen, sterkte of kracht;

Daar die aan andren laat waar zij het meest naar haken;

Op dat we 'er al de vrucht van smaaken

Waar toe zĳ God heeft voordgebracht.

Zo wordt van ieder dier, dat God gefchapen heeft,
 Waar 't naar zijn' aart zich moge onthouden,
 Op 't steil gebergte, in dichte wouden;
 't Zij 't op of onder de aarde leeft,
 Zijn graage spijs gereed gevonden:
 Dus worden duizend duizend monden,
 Zo wijs, als wonderbaar, gevoed:
 De grootste dieren zien we in 't malfche klaver grazen,
 En 't bloedloos diertje op planten aazen;
 God is oneindig wijs en goed.

In 't loof van elken plant, in haare eenvormigheid
 En wortels, tengels, fchorfen, bladen
 En reuk en verw, naar d'aart der zaaden,
 Zien we ook Gods gaédloos wijs beleid.
 Elk land zien wij zijn vruchten geven,
 Tot spijsze, en, wat het dierlijk leven
 Verkwikt of strekt tot medicijn;
 Gefchikt naar 't luchtgeftel waar in wij adem halen:
 Dat ons Gods Wijsheid door doet ftraalen,
 Daar 't alles ons tot nut moet zijn.

Maar

Maar welk een wonder! in een zelfden grond en lucht,
 Waar haar de zelfde zappen voeden,
 Bewaterd van de zelfde vlooden,
 Zo veel verscheidenheid van vrucht!
 't Geen schaadlijk, doodlijk zelfs, kan wezen,
 En 't geen de ziekten kan genezen,
 Het zuurste zuur en zoetste zoet
 Zie 'k, uit een zelfden grond, de planten naar zich trekken,
 Wie, wie zal dit geheim ontdekken,
 Dat ons met reën verbazen moet.

't Geënte in deezen boom zie 'k, door zijn zappgheld,
 De takken vrolijk mild verspreiden.
 Maar allen zijn ze in aart verscheiden...!
 Wordt hier in 't vogt voor elk bereid
 Om onderscheiden vrucht te geven,
 Of in dien stronk slechts voordgedreven,
 Daar elk het uit zijn wortel trekt?
 Verklaar 't ons, ongodist, scherp uw vernuft, geef reden,
 Hoe tot zo veel verscheidenheden
 Een grond en vogt ter voeding strekt.

God

P R I J S V A E R Z E N .

God die het aanzijn gaf aan alles wat bestaat

Bevat alleen 't verband dier dingen;

Wij zien, slechts bij bespiegelingen,

Die wondre groeikracht in het zaad;

't Welk hij de wet heeft voorgeschreven,

Om zijn bepaalde vrucht te geven,

Naar 't *keem* van hem 'er in gelegd;

Dat al de zaaden doet verschillen van elkandren:

Terwijl, voor eeuwig, 't vrucht veranderen,

Zo vaak beproefd, ons wordt ontzegd.

Oneindig rijk vernuft, hoe diep gaat uw beleid,

Daar ge alles ons tot nut doet strekken,

Wat we in het plantenrijk ontdekken,

Waar in we uw wondren zien verspreid.

Wat de aarde ook in haar' schoot moog teelen,

't Strekt of om ons gezicht te streelen,

Door onnavolgbre kleur bij kleur;

Of, voor gezonden smaak, den eetlust aan te spooren,

Daar plant bij plant den reuk bekoren,

Door haar versterkend' eedlen geur.

Och!

Och! druk dit, groote God, in 't diepst van elks gemoed:

Dit doe bij ons de erkentnis rijzen

Om u in 't dankbaar hart te prijzen,

Als tevens eindloos wijs en goed.

Wat zijn wij arme stervelingen,

Begunstigd met uw zegeningen,

Ver boven 't geen hier met ons leeft,

En niets misdreef, daar wij uw minste gunst verbeuren.

Ja, God moet ons onwaardig keuren

't Geen hij voor ons geschapen heeft.

Laat ons met zulk een hart, vervuld van 's Hoogsten lof,

Beneden de oppervlakte dalen:

De bergmijnstoffen en metalen

Verfchaffen hier ook rijke stof.

't Is door de God der wetenschappen

Dat wij ze als langs onzichtbre trappen,

Van de allerminste en grootste kluit:

Van ongevormde stof, of van de ruwste steenen,

Zien rijzen, tot zij zich verëenen

Met nauwlijks levend groeiend kruid.

Dan

Dan wat we 'er ook van zien 't is heerlijk, schoon en plet,

Der hoogste Wijsheid waard te roemen.

Wat, zou ik al 't bijzondere noemen,

En teeknen, met een fix penfeel,

't Geen wijsheid zoekende verstanden

Ontleeren, dat in de ingewanden

Der aarde is? Al den rijken schat,

Die, slechts verkrijgbaar langs maar nauwgenaaftre wegen;

Zij, ons ten uitgebreiden zegen,

In haaren ruimen schoot bevat?

Waar dwaalde ik heen? Hier was voor 't rijkst vernuft gesaad,

Nog minder waar 't voor mij te vinden,

't Zijn dwaazen, die zich onderwinden

Te melden dat geen sterfling kent.

Wie zal den loop toch van al de aëren

Der Mijnen beddingen verklaaren;

Wie zach zich in het diepst der aard,

In 't werkhuis der natuur, door zijn vernuft gebieden;

Om, op 't nauwkeurigst, te onderscheiden

Hoe zij voor ons dien schat vergaart?

Trek slechts een flauwe schets van 't geen het wijs beleid

't Opmerkend oog hier zal ontdekken,

Door 't nut dat we uit dien rijkdom trekken,

Dien we allerwegen zien verspreid.

Dit zullen zo veel marmren velden,

De arduinen rotsen ons vermelden,

In hoofdgebouwen zonder tal;

Die al hun sieraad, pracht en sterkte 'er van ontleenen:

Dit tuige ook, bij die vaste steenen,

Het schitterend rots- en bergkristal.

Maar hoe ook 't bergkristal zijn rijken glans verspreid',

En als een eelgesteent' moog blinken,

Ras zien wij al zijn schoon verzinken,

Bij 't wit, de zwaarte en zuiverheid

Des diamants, het hoogste in waarde

Van al 't gesteent', dat, onder de aarde,

Door noeste vlijt wordt naargespoord;

Wiens helder water, daar hij golvend wordt geslepen,

En in zijn gouden kas begrepen,

Door zacht geslikker elk bekoort.

Deez' diep verborgen ſchat, aan 't Ooſten 'tmeest bepaald,
 Vergrooten de andre waerelddeelen;
 Daar zij ook gloeiende juweelen,
 Wier glans niet min bekoorlijk praat,
 Ons ſchenken uit hun rijke mijnen:
 Het zijn topaſen en robijnen,
 Safieren en de hijacinth,
 Smaragt, en amethiſt, de opaalen en granaaten,
 Berilen, tourmalins, agaaten
 En wat ons oog bekoorlijk vindt.

Dan heerlijk ſchittert hier Gods onbeperkt verſtand,
 Dat hij dien rijkdom voor onze oogen
 Zo diep verborg, wijl zijn vermogen.
 Dien plaatſte in 's aardrijks ingewand.
 Wat, waar' die voor ons oog gelegen,
 Wierd hij met luttel ſweet verkregen,
 Greep elk 'er maar met woeker luſt,
 Naar zijn vermogen hem gelegenheid mogt geven,
 Wat wierd 'er dan van 's menſchen leven?
 Waar vond men dan de blijde ruſt?

Neen,

Neen, dan verloor die schat zijn waarde in d' overloed,
 Dan bleven 't niet meer eedle steenen;
 Dan was die rijkdom ras verdweenen,
 Die nu tot rijkdom strekken moet.
 't Verschaft nu, in verscheiden landen,
 Den arbeid aan veel duizend handen,
 Die veel al, na een' langen tijd,
 Met rotzen kloven, om als dan haar rijke vooren,
 Haar aadren, keurig naar te spooren,
 Eerst vrugt zien van haar noeste vlijt.

Dus blijft de waarde in stand van al die kostbaarheên,
 Daar ze ons tot sieraad kunnen strekken...
 Dan 't nut dat we uit den zeilsteen trekken,
 Die lang voor 't oog verachtlijk scheên,
 Laat zich in waarde niet bepaalen?
 Hij, bij de minste der metalen,
 In de ijzergroeven, voordgebracht,
 Verschaft ons 't fix kompas, dat, op de breedte baaren,
 De kielen 't aardrijk rond doet vaaren,
 Met wel geladen rijke vracht.

Hij brengt ons schat bij schat door de eedle zeevaardaan:
 Maar wie zal, na het vlijtigst pogen,
 Ons van zijn wonderbaar vermogen
 Den aard en werking doen verstaan.
 Wat toch is de oorzaak, dat zijn enden
 Zich naar de beide poolen wenden,
 Naar 't zoele Zuid en barre Noord?
 Hoe trekt hij 't staal, en kan 't ook dit vermogen geraan?
 't Wordt, hoe door weethust aangedreven,
 Vergeefsich, tot hier toe, naargespoord.

De Alwijze God alleen kent die verborgenheid,
 Van Hem heeft hij die kracht ontvangen:
 Laat, daar wij God met dankbre zangen
 Verheffen in zijn wijs beleid,
 Die steen ons toch bedachtzaam maaken,
 Om iets te prijzen noch te laken,
 Naar 't al of niet onze oogen streeft;
 Daar God aan dezen steen, verachtlijk in onze oogen,
 Dit onbegrijpbaar groot vermogen,
 Tot zo veel nut, heeft metgedeeld.

't Is wijs wat de Almagt wrogt, hoe min 't ons oog bekoort;

Zijn Wijsheid straalt in al zijn Werken,

Zo ras zij, in hunne eind oogmerken,

Door weetlust, worden naargespoord.

Zo spreidt zij ook de schoonste stralen

In de onderscheidene metalen;

Niet slechts in 't elk bekoortlijk goud

En kostlijk zilver (waarom 't heblust meest vergaerde)

Maar in al de andren, wordt hun waarde

Naar 't eindoogmerk van God beschonwd.

Het ijzer, hoe gering dit op zich zelf ook zij;

Zal hier mij ten getuigen strekken...

Is 't nut dat we uit al de andren trekken,

Hoe hoog gefchat in hun waardij,

Hoe hoog ze ook 't menschdom zijn tot zegen,

Bij 't nut van 't ijzer op te wegen?

Wat wordt door 't ijzer niet bereid?

Ontbeer het, en zal 't land het noodig voedsel geven?

't Is onontbeerlijk in dit leven,

Het toont ons Gods Alwijs beleid.

Dit teekent elk metaal! En welk een vruchtbaar veld
 Om voor mijn' dichtlust uit te weiden,
 In 't nut van allen uit te breiden;
 't Belang van 't goud en zilver geld,
 Zo noodig in de koopbedrijven,
 Zal de eedle handel anders blijven
 Zo als hij voor ons winstrijk praakt;
 Waar hij door 't wijde rond der wereld wordt gedreven.!!
 Maar hier wordt mij een wenk gegeven,
 Hier worde ik in mijn' zang bepaald.

Dan hoe bepaald ook, in zo rijke en eedle stof,
 Kan ik mijn' dichtlust hier bedwingen,
 Die Wijsheid niet ten prijs te zingen,
 Die eeuwig boven allen lof
 En al ons denken is verheven,
 „Hoe God de zonden kan vergeven,
 „Behoudens 't nimmer krenkbaar recht;
 „En ons, doemschuldigen, het levensrecht kan schenken“?
 Daar 't middel hier toe uit te denken
 Bleef eeuwig ons vernuft ontzegd?

Dit

Dit denkbeeld was alleen in 't onbeperkt verstand,

Alleen in Gods bestaan te vinden;

Die kon alleen 't geheime ontwinden,

Hoe ons, in onzen jammerstaat,

Straffchuldig, van zijn gunst gescheiden,

Tot zijn gemeenschap in te leiden.

God heeft dit middel uitgedacht;

Hij heeft zijn' eigen Zoon voor ons in 't vleesch gezonden;

Die heeft en zonde en dood verflonden,

De onsterfelijkheid aan 't licht gebracht.

God schenkt vergeving in zijn schuldbetaalend bloed,

Dat Hij ten zonden zoen wou plengen,

Op dat Hij ons tot God zou brengen;

Die schenkt ons vrijpraak in 't gemoed,

Wen wij in zijnen Zoon geloven,

Niets kan ons van dit heil berooven,

In Christus aan ons toegeleid;

In Hem, door wien wij God vrijmoedig nu genaaken,

Zal hij ons hoogst geluk volmaaken,

In nimmer stoorbre heerlijkheid.

202 P R I J S V A E R Z E N

o Wijsheid, nooit genoeg van Adams kroost genoemd.

Gij kost alleen dit middel vinden;

't Was in Gods Zoon, zijn welbeminden,

Dien 't Heilwoord zelfs Gods *Wijsheid* noemt.

Hij is 't beginfel van Gods wegen,

Voor ons een bron van allen zegen,

Door Hem met Godlijk bloed gekocht!

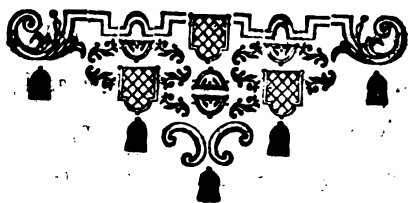
Dat wij Gods Wijsheid dan verheffen in zijn Werken;

Gods Wijsheid kent noch paal nog perken;

't Is wijs wat immer de Almagt wroeft.

Magna opera Jehovæ expofita

Omnibus, qui delectantur illis.

G O D S

G O D S W I J S H E I D

I N Z I J N E

W E R K E N ;

D O O R

J A C O B V A N M A N E N , A . Z .

Van God alleen klinkt onze lof.

Hij, die 't heelal uit niets bootserde,

Zij eeuwig de onuitputbare stof.

Der toonen die zijn liefde ons leerde.

Zijn Wijsheid, die, zoo onbepaald,

Uit ieder der gewrochten spraakt,

Moet eeuwig onze roemstof wezen:

Zij leere ons, met verwondering,

Hem eeuwig danken, dienen, vreezen;

Het lesboek der Natuur te lezen

Voegt ieder reedlijk sterveling.

Ja 't voegt ons, wien Gods wijze hand.
 Een eedten geest en denkvermogen
 Dan 't reedloos vee heeft ingeplant,
 Dat wij Hem in zijn werk verhoogden.
 Maar, daar ons kortziend oog vaak siffr;
 Beteugel men het los vernuft,
 Om nooit vermetel uit te spatten,
 In woudren, ons te hoog of fijn;
 Die eeuwigheid eerst zal doen vatten,
 En die dan de onuitputbre schatten
 Voor 't zalig hallel zullen zijn.

Gij dan, die, met dien geest bedeed,
 Het dichtvuur in uw borst voelt gloeiend,
 Zoudt gij, daar pligt het u beveeld,
 Uw dankbre zonen niet doen vloeien?
 Komt, vangt verheugd den zangstrijd aan!
 Een dubbel loon bereidt de baan,
 Voor 't prijnk van onze lofgezangen.
 En gij, die voor zoo rijk een stof,
 Den glorieprijs hebt opgehangen,
 De kunst volvoere uw groots verlangen,
 En deel niet u dien betzelen lof!

Volmaakte Wijsheid! mogt een **straal** af
 Van uwen glans, **mijn geest verlichte** af
 Leen kracht en waarheid **aan mijn taal**,
 En zwier en vinding **aan mijn dichten** af
 Opdat mijn zwakke **Poëzij**,
 Met U gepaste **melodij**,
 De grootheid uwen **daan mag zingen** af
 Wijs door uw' geest het **rechte pad**,
 Aan mijn Natuurbeplegelingen
 Gun mij dien **tempel in te dringen** af
 Die zoo veel wonderheên **omvat** af

Verdwaasden! die een wijze **magt** af
 Door trots of domheid **durft verzaaken** af
 En, blind voor 's waerelds **orde en pracht**
 U zelf 't rampzaligst **schepzel maaken** af
 Beschouwt een **fluitjen van 't heeal**,
 En ziet, of noodlot, of **geval**,
 Dien schat van Wijsheid **konde geeven** af
 Of niet, in iedren **trek**, een **handig af**
 Oneindig **boven ons verheven**,
 Die orde en Wijsheid **heeft gewceven** af
 Met meer dan **schepzelen verstand** af

*k Be.

'k Bedoel hier min den ongodist
 In zijn verftoktheid te overtuigen :
 Die Wijsheid, die hij stout betwist,
 Kan door een' wenk zijn trotsheid buigen.
 Gij, die met mij een God erkent,
 Die wezens aanvang heeft noch end,
 Wiens Wijsheid perken kent noch paalen;
 Voor u span ik verheugd de luit;
 Om 't fchopn dier Wijsheid af te maalen,
 Die ieder uit zijn werk ziet stralen,
 Wie niet met moedwil de oogen fluit.

Wat fchepzel kan een enkele ftip
 Van die volmaakte Wijsheid vatten,
 Die, in het eng zesdaags begrip,
 Het groots heelal, met al zijn fchatten,
 Alleen door 't wenken van zijn magt,
 Uit enkel niets heeft voortgebracht?
 Die reeds het talloos heir kon tellen
 Eer 't uit zijn ruuwen Chaos reest
 En maat en kracht en werking stellen,
 Die hen door de eeuwen blijft verzellen,
 Gelijk zijn Wijsheid ze ieder wees.

P R I J S V A E R Z E E N

107

Hoe wonder blinkt die Wijsheid niet,
In 't regelen dien hemelbollen,
Die, in 't onrekenbaar verschiet,
Geregeld om hunne asfen rollen.
Terwijl nooit de een aan de ander raakt,
En zich ten woesten bajert maakt
Maar vesten wij slechts staarende oogenaar
Op 't zonnestelzel, dat ons voedt.
Hier blinkt niet minder dat vermogen,
Dat onze ziel houdt opgetogen,
En onze tong verstommen doet.

Zien wij dat wonder der Natuur,
De zon, met haar gedugt vermogen,
Die onverflindbre zee van vuur,
Houdt ons verbaasd en opgetoogen.
Beef ongodist! zoo 't los geval,
Bestuuter is van 't groets heeral;
Beef vrij, elk tijdstip kan u vellen:
Zoo slechts een straaltjen van dat licht,
Haar vuur veréënd naar de aard doet snellen.
Dan neen — een magt blijft haar verzellen,
Die zoo alwijs heus werking richt.

Hoe

Hoe juist is niet die bol geplaatst,
 Om met zijn' gloed onze aard te streelen;
 En, vijftien bollen toegekaatst,
 Elk juiste maat van vuur te deelen.
 Wie kent den afstand —? wie de kracht?
 Die dit het eerst in werking bragt.
 Wie kan het groot geheim ontdekken,
 Wat zulk een vuurzee voedsel geeft?
 Hij maakt het licht met houtskool trekken,
 Die meent, dat hij in haare vlekken
 Dit groot geheim gevonden heeft.

Wie kent af 't nut dat deeze gloed,
 Door 't lieflijk buigen van zijn stralen,
 Aan heel het menschedom dagelijks doet
 Bij 't prachtig rijzen, 't staatig daalen,
 Daar 't plotsling rijzen van dat licht
 Onlijdbaar waar' voor ons gezigt,
 Wordt ook, aan 's aardrijks beide poolen,
 Het akelig der lange nacht,
 Terwijl de zon zich houdt verschoolen,
 En mensch en vee zou moeten doolen,
 Door dit alwijs bestel verzagt.

En,

En, moest door 's waerelds wenteling
 De dag in duisternis verkeeren;
 Ook hier doet ons bespiegeling
 Het beeld eens wijzen makers eeren;
 Dan licht ons, van een' laagen trans,
 De maan met haar' geleenden glans;
 En toont ons 't wonder-alvermogen
 Der Wijsheid, in haar' loop en stand;
 Het zij haar ring wordt toegeboogen,
 Of 't licht verduisterd voor onze oogen,
 Door 't prachtig dekzel van Gods hand.

Slaan wij, met een bedaard gezigt,
 Den aardbol gaê dien wij bewoonen;
 Zijn vorm en stand, zoo juist gericht,
 Kan ons zijn' wijzen Maaker toonen.
 Die juiste kring waazin hij zweeft,
 Die hem en kracht en werking geeft
 Zijn drieërleie wentelingen,
 Die dag, saisoen en jaar beperkt,
 En damp en lucht die hem omringen,
 Die alles voeden en door dringen,
 Zijn wondren die de Alwijsheid werken.

Waat

Waar vindt mijn geest begin of end
 In zoo veel wondren hier te ontdekken;
 't Zij reeds door oefening bekend,
 Of naar te speuren in hun trekken?
 Wat Wijsheid blinkt in 't telloos tal
 Van schepzelen in 't ruim heelal!
 In de onderscheiden waereldstreeken,
 In lucht en aarde en zee, op 't land,
 In bergen, poelen, bronnen, beeken,
 Elk kenbaar, door bijzonder teken,
 Voor 't werk van een Alwijze hand.

't Verstand eens Engels schiet te kort,
 Om all' de wondren uittedrukken,
 Waar uit Gods Wijsheid zichtbaar wordt.
 Het menschenbrein ziet slechts bij stukken,
 En wordt door eigen zwak bepaald,
 Terwijl hij steeds naar de aarde daalt,
 Als hij zijn geest tracht op te heffen.
 En, daar mijn zangster heigend poogt,
 Des Scheppers Wijsheid te verheffen,
 Leert zij haar zwakheid reeds beseffen,
 Zij aarzelt daar ze op 't schepzel oogt!

Mar,

Maar, welk een zachte huivering!
 Wat licht omgeeft mij met zijn stralen?
 Wie nadert? . . . gij bespiegeling! . . .
 Ik hijg, en kan naauw adem haalen.
 Ach help! bestuur mij, daar 'k bezwijk!
 Ik steun op u, ai doe me een blijk
 Van uw goedgunstigheid ervaaren!
 'k Mis zonder u het veilig spoor.
 Versterk mijn oog in 't moeilijk staaren!
 En leer mij wonderen verklaaren! —
 Ik volg, en geef u reën gehoor.

„ Welân, is 't uw oprechte zucht
 „ Om 's Hemels Wijsheid naar te spooren;
 „ Uw moed houd' stand. Wees niet bedugt.
 „ Ik ben op last der hemelchooren
 „ Gezonden, om den zwakken mensch
 „ Te sterken in zijn' eedlen wensch.
 „ Opdat, hoe 't ongelooft blijf' woeden,
 „ Deze eeuw in kennis word' verlicht:
 „ En 't bijgeloof ten val moog spoeden:
 „ Om godsdienst voor gevaar te hoeden,
 „ En aan te vuuren in zijn' plicht.

- „ Beschouw geheel het waereldrond!
 „ Elk voorwerp zal u wijsheid leeren.
 „ Al 't schepzel roept, uit eenen mond,
 „ Leer! leer in mij de Alwijsheid eeren!
 „ Elk grasjen, hoe gering het schijn',
 „ Zelfs distels, onkruid, gif, venijn,
 „ Of hoe men 't onbedagt moog noemen,
 „ Zijn nuttig, onontbeerlijk, goed.
 „ 't Is trots- en domheid die ze doemen;
 „ 't Zijn stralen die Gods Wijsheid roemen,
 „ Voor 't Wijsheidzoekende gemoed.

- „ Niets nodeloos, noch geen gebrek
 „ Of gaaping, heerscht in al de deelen.
 „ Een grootsch geheel is 't wijs bestek,
 „ Van duizend duizenden toneelen.
 „ 't Is enkel schoonheid, orde en pracht;
 „ Bestuurd door kracht en tegenkracht.
 „ 't Blinkt alles van alwijsheids stralen;
 „ Vuur, aarde, water, lucht en zout.
 „ Dat dieren, planten, mineralen,
 „ In duur en werking moet bepaalen,
 „ En 't grootsch heelal in wezen houdt.

„ De

- „ De Mensch is als het middenpunt
 „ Der scepflen die Gods hand wou vormen.
 „ Hem is der Englen geest gegunt,
 „ Bij 't stoflijk deel, den prooi der wormen.
 „ Het zij men 't schoon der leest beschouwt,
 „ Of 't hart dat haar in werking houdt:
 „ De kracht der beenderen en spieren:
 „ Den wondren omloop van het bloed:
 „ 't Gebruik der aderen en klieren: —
 „ Men leert in elk Gods Wijsheid vieren,
 „ Die zulk een pronkstuk schiep en voedt.

- „ Met welk een gadeloos beleid
 „ Is heel het dierenrijk geschapen!
 „ 't Is alles evenredigheid.
 „ Elk heeft zijn voedzel, teelkracht, wapen.
 „ Geen scepzel leeft in smert of druk;
 „ Elk smaakt voor zich een waar geluk.
 „ De mol, die 't aardrijk moet doorwroeten,
 „ Gelijk de steigrende adelaar:
 „ De boschvoogd, vreeslijk om te ontmoeten,
 „ Gelijk de das op schuwe voeten,
 „ Hoe onderscheiden van elkaar.

„ Wat al verscheidenheid in soort,
 „ Gedaanten, kleuren, werking, driften!
 „ Het een vloeit uit het ander voord,
 „ Door runnen, rotten, gisten, schiften.
 „ Hier nijgt het een ten ondergang,
 „ Daar rijst het weer in hooger rang.
 „ Een reeks van onderscheiden trappen
 „ Hegt dier en plant, metaal en steen,
 „ Hoe wisselend in eigenschappen,
 „ In de uitersten, door zigtbre stappen,
 „ Eenvoudig, groots en wijs aan een.

„ Is hier geen Wijsheid, boven 't peil
 „ Van 't schepzelen verstand, te merken? —
 „ Elk schijnt alleen voor eigen heil,
 „ Behoefte, drift en keus te werken;
 „ En al hun driften, nood en strijd,
 „ Zijn aan een oogmerk toegewijdt!
 „ Om eene waereld op te sieren,
 „ Die eene Alwijsheid waardig zij,
 „ Zija zoo veel onderscheiden dieren,
 „ Die rusten, kruipen, loopen, gieren,
 „ Voor 't evenwigt van een waardij.

„ Hoe

„ Hoe juist en onbegrijpelijk wijs
 „ Is elk zijn woonplaats aangewezen!
 „ Elk vindt zijn overvloed in spijs,
 „ En niemand heeft gebrek te vreezen.
 „ Een wondere evenredigheid,
 „ Die zich door 't groot heelal verspreidt,
 „ Doet zoo veel schepslen samen wonen.
 „ Terwijl ze elk, naar behoefte en aart,
 „ Natuur door hunne driften loonen;
 „ En 't wijs bestek der Almagt kroonen,
 „ Die alles in zijn kracht bewaart.

„ Een enkele boom in 't plantenrijk
 „ Voedt een ontelbaar heir van dieren,
 „ Die aan elkander ongelijk,
 „ En echter alle vrolijk tieren.
 „ De rups eet eindloos laat en vroeg,
 „ En nochtans blijft 'er spijs genoeg,
 „ Voor Menschen, kevers, vliegen, bijen. —
 „ Wat schepzel kon een enkele plant
 „ Tot zoo veel voordael doen gedijen?
 „ Daar orde en pracht zijn' waan bestrijen,
 „ In 't kleinste blijken van Gods hand."

Maar kon hun vrugtbaarheid niet ligt
Dien overvloed van spijs verteeren,

En 't wijs geregeld evenwigt

In schaarschheid en gebrek verkeeren? —

„ Ook hier voor zorgde 't wijs bestuur,

„ En schonk der teelende Natuur

„ Ook schepsels die elkaër verslinden;

„ Dees levenden, die 't dood geraamt;

„ Om alles aan elkaër te binden,

„ Opdat men nergens iet zou vinden,

„ Dat niet in 't Godlijk rijk betaamd!

„ Het bloedloos vee dat bladers eet

„ En 't welig plantrijk moet befnoeijen,

„ Opdat niet de een, tot 's anders leed,

„ Ver buiten zijnen kring zou groeijen;

„ Ziet zich weër door het pluimgediert,

„ Dat tjielpend door de boschen zwiert,

„ In zijne vrugtbaarheid bepaalen.

„ Terwijl een onderlingen strijd,

„ Van 't wild gediert van berg en dalen,

„ Het tamme vee doet adem haalen,

„ En de aard van overlast bevrijdt.

„ lk

- „ Ik zwijg, hoe zij door 't wijs beftel
 „ Den Mensch tot fpijzen moeten ftrekken:
 „ Of, onderworpen zijn bevel;
 „ Zijn' arbeid ligten, lasten trekken,
 „ En met hun huid, en donzen vagt,
 „ Hem kleeden, koefren, dag en nacht;
 „ En ftoffen tot zijn arbeid geeven.
 „ 'All' trekken eener fpaarzaamheid,
 „ Die 't dierelijk en groeiend leven,
 „ Met pracht en Majefteit door weeven;
 „ Tot roem van 's Scheppers wijs beleid.

- „ En wie, hoe hoog verlicht van geest,
 „ Kan zich de kundigheên beroemen,
 „ Om van der dieren leên en leest
 „ Het juiste doel te kunnen noemen?
 „ Daar iedre vlinder, rups, of mift,
 „ Eens menfchen gansche levensftijd
 „ Verwonderend kan bezig houën,
 „ Daar 't eindig brein naar regels werkt,
 „ En op zijn ftelzels tracht te bouwen,
 „ Befchaamt Gods Wijsheid zijn betrouwen;
 „ Die door geen regels wordt beperkt.

„ Maar vestig op een andre blijk
 „ Van onnagaanbaar Gods vermogen,
 „ Op 't wijs geregeld plantenrijk,
 „ Uw wijsbegeerig staarende oogen!
 „ Beschouw het allernaauwst verband;
 „ Het schoon en nut van elke plant;
 „ En hun betrekking tot de dieren, —
 „ Den Mensch, — geheel het ruim heeläl, —
 „ Aanbid de schepping, — 't wijs bestieren,
 „ En leer de tastbre Wijsheid vieren
 „ In hun onrekenbaar getal.

„ Hoe blinkt de kracht der Wijsheid uit,
 „ In groei en bloei, en 't vrugbaar teelen,
 „ Van boom en heester, gras en kruid,
 „ Die Mensch en dier zoo mild bedeele!
 „ Hoe onderscheiden is de kracht,
 „ De geur en kleur van elk geslacht,
 „ Die op en bij elkander groeijen!
 „ Elk onderscheiden waerelddeel
 „ Ziet ander soort van sappen vloeijen;
 „ Elk tijdstip nieuwe vrugten bloeijen
 „ Tot fieraad van het schoon geheel.

„ Hoe

- „ Hoe wijs en groots is 't evenwigt,
 „ Van zoo veel foorten van gewassen,
 „ Naar nooddruft, lucht en grond gericht,
 „ Op 't land, in zeeën en moerasfen!
 „ Een onbeschrijfben overvloed,
 „ Zoo nodig, heilzaam, schoon, als goed,
 „ Vertoont zich rondöm aller wegen:
 „ Terwijl 't gewaand, of waar venijn,
 „ slechts schaars, verdagt, en afgelegn,
 „ Maar zeldzaam schaadlijk, vaak tot zegen,
 „ En heil voor Mensch en vee moet zijn.

- „ De grond zelfs dien wij staag betreën,
 „ Des aardsrijks duiftere ingewanden,
 „ Met water, zout, metaal en steen;
 „ Die vloeijen, stollen, of ontbranden;
 „ Staan, door het Goddelijk verftand,
 „ Met plant en dierrijk in verband:
 „ En spreiden onderscheiden dampen,
 „ Die, door de lucht die 't al omringt,
 „ En door der winden ftadig kampen,
 „ Tot heil vermengt, of booze rampen;
 „ Onmerkbaar in elk lighaam dringt.

„ Of meent men, dat de vette klei,
 „ De vrugtbare aarde, en dorre zanden,
 „ Metaalen, marmer, kezel, lei,
 „ Slechts achteloos door all' de landen
 „ Verstroot zijn, zonder wijs bestuur? —
 „ De wijsgeregelde Natuur
 „ Vormt hier door de onderaardsche bronnen.
 „ Daar 't water, door het zand gezijgd,
 „ Gestuit wordt, en te saam geronnen,
 „ Met vrugtbre deelen aangewonnen,
 „ Haar heelkracht, geur en werking krijgt.

„ Hier moet een berg, een klip, of rots,
 „ De woënde kracht der winden breeken:
 „ Of tegen 't brandend zeegeklots,
 „ De toppen naar de wolken steeken. —
 „ Daar loost de vlijtige Natuur
 „ 't Ontstoken onderaardsche vuur,
 „ Om 't land voor ondergang te hoeden. —
 „ Een sneeuwrijke alp moet, met zijn' buit,
 „ Een waerelddeel met stroomnat voeden;
 „ Terwijl Gods Wijsheid 't ijsfelijk woeden
 „ Dier storting, door het kronkelen fluit.

„ Hier

„ Hier laaft natuur het dorftig land
 „ Door vrugtbaar droppelenden regen. —
 „ Daar lescht een stroom den zonnebrand;
 „ En strekt een gansch gewest tot zegen,
 „ Terwijl hij uit zijne oevers spat,
 „ En 't land bevrugt met slibbig nat.
 „ De vaak, in schijn, verbolgen winden,
 „ Doen zelfs, door 't wijze Gods bestel,
 „ De vrugtbre zaaden gronden vinden,
 „ Waar zij hunn' hulfels in ontwinden,
 „ En 't dierrijk voên op zijn bevel.

„ Maar, merk vooräl Gods wijs bestuur
 „ In 't voeden van zoo veele landen
 „ Door duizend middlen der natuur!
 „ 't Zij, daar de zon door 't stadig branden
 „ Nooit bladeloze winters ziet:
 „ Of daar zij naauwlijks stralen schiet:
 „ Of meer gematigd, vier getijden,
 „ Door 't wentelen der aard, verwekt:
 „ Zij ziet, gestaag, aan alle zijden
 „ Der aard, zich mensch en vee verblijden,
 „ En 's Scheppers wijze zorg ontdekt.

„ Vol-

„ Volmaakte trek van 't Godlijk beeld
 „ Der Wijsheid, die wij hier ontdekken.
 „ Daar iedre luchtstreek vrugten teelt,
 „ Die daar alleen tot heil verftrekken!
 „ Daar bergen, zeeën, woud, rivier,
 „ En boom en kruid, metaal en dier,
 „ En sneeuw en regen, vorst en winden,
 „ Verplaatst naar eenen andren oord,
 „ Des waerelds staagen loop zou binden,
 „ En de orde en schoonheid moest verflinden,
 „ Die door haar glans het oog bekoord.

„ Hier, daar de zon het land verfhroeit,
 „ Door korte stralen, lange dagen,
 „ En volken, werkeloos, vermoeit;
 „ Hier vindt men bergen, bosfchen, hagen,
 „ Tot koele fchauw, daar 't land verfmagt;
 „ En rekking van den korten nacht.
 „ Hier vindt men de aller nutfte dieren,
 „ 't Kameel, dat zelfs den zwaarften laft,
 „ Der moeilijk reizende Arabieren,
 „ Door 't gloeiend vlugzand kan beftieren,
 „ En bronloos, ganfche dagen vast.

„ Hier

- „ Hier kweekt de teelende natuur
 „ Het sappig kruid, de schoonste vrugten,
 „ Die, door hun bloedverdunnend zuur,
 „ 't Gevaar verhoen der heete luchten.
 „ Hier vindt men heilzame artfenij:
 „ Daar huiden, boomwol, plantstof, zij';
 „ Om scharfer landen meê te deelen,
 „ En naar het wonder wijs verband,
 „ Door vrugt en kruid, die elders teelen,
 „ Den nood te voên, of smert te heelen,
 „ Door 't Godlijk rijk in ieder land.

- „ Daar, waar de zon geen graanen kweekt,
 „ Om mensch en vee zoo rijk te voeden,
 „ Wist Gods verstand, dat niets ontbreekt,
 „ De landen voor gebrek te hoeden.
 „ Daar moest één dier, één boom, één kruid,
 „ Naar 't onnagaanbaar Gods besluit,
 „ Ten nooddruft van al 't land verftrekken. —
 „ Ginds zelfs een telloos vooglenheir,
 „ Naar scharfs bedeelde landen trekkens
 „ Hier wist Gods magt een oogst te wekken
 „ In 't onbezaaide grondloos meir.

„ Maar

„ Maar 'k zou veel eer het oever zand,
 „ De bladen van 't geboomte, tellen.
 „ Dan al de trekken van 't verstand
 „ Des Scheppers, die zijn werk verzellen.
 „ Zoo verre de oceaan zich strekt
 „ Houdt hij de wonderen bedekt,
 „ Van Gods verstand, dat nooit ontáárte:
 „ Zelfs in zijn werking, ebbe en vloed,
 „ En vloeibaarheid en kracht en zwaarte,
 „ Die veilig 't vlottend kunst gevaarte
 „ Op 't vlak der golven drijven doet.

„ 'k Moest van den hoogst verheven geest
 „ Tot op het laagste stofjen daalen;
 „ En ieders werking, aart en leest,
 „ Naar maate, grootte en tal bepaalen;
 „ En 't oogmerk, de orde en 't wijs bestier,
 „ Van Geesten, Menschcn, plant en dier,
 „ In iedre blijk en stip ontvouwen;
 „ Om 't eindloos, wonder, Gods beleid,
 „ In al haar luister te beschouwen, —
 „ Dan, 's menschen waan meog stelzels bouwen,
 „ Dit blijft het werk voor de eeuwigheid ”.

Maar,

Maar, trouwe leidster! zal die stof,
 Die geest, die werkzaamheid, dat leven,
 Dan eeuwig, tot des Scheppers lof,
 Door 't groot Heeläl met luister zweeven?
 Zal nimmer door verandering...?
 Maar hoe! gij zwijgt, bespiegeling! —
 Welään! ik staak 't ontijdig vraagen.
 Ach! mogt uw leiding staag mijn geest
 Opvoeren met uw gloriewaagen!
 Tot eens het glansrijk licht zal daagen,
 Op 't eeuwig juichend hemelfeest!

Kunstrichters! woudt ge uw taai geduld
 Om mijn geringe pooging rekken!
 Heeft grooter geest uw' wensch vervuld?
 Zoo 't slechts tot heil der kunst moog' strekken,
 Ik leg, met eerbied voor zijne eer;
 Mijn Cijter aan zijn voeten neer.
 Dat lang uw Pan in luister bloeije!
 Uw kunst, daar Nederland op staart,
 Gelijk de vrugtbre landstroom vloeije!
 Door onvermoeiden arbeid groeije,
 Tot ge uw gezang met de englen paart!

*Gelukkig, wien Natuur verrukt,
 En 't schoon der Poëzij gelukt.*

P O P E .

D R U K F E I L E N

IN DE VOORSTAENDE

P R I J S V A E R Z E N.

Bladz. 17. Reg. 19. *faet* zijn gevoel *lees* zijn gevoel

— 20. — 22. — eene arends — eens arends

— 25. — 8. — zielen. — zielen,

— 29. — 20. — terraneuf — terreneuf

— 32. — 10. — om hoog — om hoog!

— — — 21. — verblijen — verblijen;

— 70. — 8. — vastgeflede — vastgestelde

— 71. — 16. — voedzel stof — voedzestof

— 73. — 1. — vernuft — vernuft

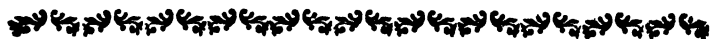
— 97. — 12. — strekken — strekken

— 103. — 3. — stof. — stof

De overige feilen gelieve de Leezer gunstig te verschoonen.

MENGELDICHTEN.

MENGELEDICHTEN.

O D E

A A N

G O D.

God is groot, wij kunnen Hem niet geheel begrijpen.

JOB. vertaal. van MICHAËLIS.

O **G**rij! Beslisfer van het lot
Van Waerelden, die talloos schijnen,
JEHOVAH! onuitspreeklijk God!
Ontzaglijk — zelfs voor Serafijnen!
Beginloos — eindeloos Verschiet!
Onpeilbre Bron van eeuwig leven!
Die duizend duizend zonnen ziet
Als stof in 't maatloos ijdel zweven —
Daar is haar saamgemengeld licht
Een schaduw bij uw aangezicht!

IV. DEEL.

A 2

Duld

4 M E N G E L D I C H T E N .

Duld dat een sterfeling uw' lof,
o Eeuwige! uit het stof doe rijzen,
Een mensch — zelf naauwlijks levend stof!
Het eindloos Al besta te prijzen;
Een flikkrend vonkje van bestaan,
Nauw der gevoelloosheid ontogen;
Een droppel aan den oceaan
Der brooze wezens; in uwe oogen
Een kruipend wormpje, een weemlend niet —
Duld, God der goën! mijn beevend lied!

Gij! die den Troon der eeuwen drukt,
De bliksems maakt tot lijfstrawanten;
De bergen van hun pijlers rukt,
Om ze in het hart der zee te planten;
Gij spreekt! — de donkere afgrond leeft;
De hemel smelt, de waatren stijgen;
De hoofdstof schudt; het aardrijk beeft;
Gij weekt! — 't is stil — de orcaanen zwijgen;
Uw wijsheid is de wondre spil
Daar 't al op draait naar uwen wil.

Gij

M E N G E L D I C H T E N .

5

Gij waart reeds eeuwig, eer uw magt
't Heelal had aan een niet gehangen,

Eer de afgrond van den ouden nacht
Den flauwften lichtstraal had ontvangen.

Niets was! — Gij waart, o God! alleen,
In 't ongeschapen licht gezeten;

Gij zaagt door tijd, en eeuwen heen,
Door tijd noch eeuwigheid gemeten.

Daar waart ge, u zelf alleen gelijk,
De Troon, de Koning, en het Rijk!

Gij spraakt: er zij! — en alles was!
Gij wilde! en alles was ontwonden!

Ge omvatte Noord- en Zuideras,
De tijd bleef aan uw' wil verbonden.

Wat schoonheid ooit het oog aanschouwt,
Ze ontleende aan u haar eerste glansen,

Gij schreeft uw' naam met stromend goud
Van zonnen, aan de azuuren transen;

De schorre donder werd uw stem,

De orkaan gaf uw beveelen klem!

o Ziel! o Middenpunt! o Bron!
 Van al wat is, of zal beginnen,
 Van 't oeverzand, en van de zon,
 Van wormen, en van Cherubinnen
 Groot, God! in 't stof, bij 't stromend licht
 Naauw zichtbaar voor de stervelingen!
 Groot, God! in 't vlammeud aangezicht
 Der Englen, die uw' troon omringen:
 Groot, — God! tot in de oneindigheid,
 Het perk van uwe Majesteit.

De Tijd bezwijk'! Natuur verdwijn'!
 De gloende' hoofdstof worde ontbonden!
 Gij zijt — Gij zult dezelfde zijn!
 Gij ziet haar eerste en laatste stonden.
 Wanneer uw adem 't woest getal
 Der zonnen als een vonk zal doven,
 Door eenen schok 't verbaasd Heelal
 Van orde, en evenwigt beroven,
 o God! als alles zal vergaan
 Mist gij geen stip van uw bestaan!

Voelt

Voelt hier mijn kunst te naauw een perk
Om u als Schepper aftemalen,
Nog schiet uw heerlijk liefdewerk
Oneindig luisterrijker stralen.

Ge ontwijkt, als eenig, 't sterflijk oog,
Wie zoude u als drieëinig kennen?
Die kunde schuilt te diep, te hoog,
Wij drijven op te laage pennen.

Hier trekken uw volkomenheên
Heur stralen tot een punt in één.

Ik zie op 't fiddrend Golgotha
Rechtvaardigheid, en Goedheid strenglen;
Peillooze diepte van Genad
Maakt van verdoemelingen Englen.

Wat wijsheid vond dit middel uit?
Wat Almagt deed geen' weêrstand vrezen?
't Was de uwe, o God! — Hier suft, hier stuit
Het schranderst brein. — o Wonder Wezen!
De Schepping is bij dit beleid
De doodverf uwer Mogendheid.

Wat is, verheven Opperheer!

De lof van al de stervelingen

Bij uwe Grootheid? bij uwe Eer,

Die tallooze Englen rustloos zingen?

Ik zwijg, en bid u knielend aan.

Hier misfen woorden, en gedachten:

Leert, Englen! mij de cither slaan

Voor uw' Monarch met englenkrachten,

Neen! neen! vervangt mijn beevend lied;

Men leert op aarde uw toonen niet.

Waar ben ik? — welk een reine glans

Houdt mijn verbeelding opgetogen?

Rijst de aarde naar den hemeltrans?

Of naadren mij de starreboogen?

Hoe davert Sions blijde top!

Hoe klateren de gloriepalmen!

De lof stijgt van de zonnen op

Tot voor den Troon. — Ik hoor de galmen

Van Engel, en van Serafijn —

o God! wat moet uw Hemel zijn!

„ Hal-

- „ Halleluja! Halleluja!
„ o Heilig, heilig, heilig Vader!
„ Halleluja! Halleluja!
„ o Zoon! o Geest! o Levensäder!
„ Oneindigheid, en eeuwig licht
„ Is alles — alles! in uw Wezen!
„ Wij dekken, zwijmend, 't aangezicht:
„ Gij blijft, JEHOVAH! onvolprezen.
„ Heelal! volg onze toonen na!
„ Halleluja! Halleluja”!

Ik volg!... daalt Englen!... Serafs daalt!
Leen, leen me, o zalig Koor! uw vleuglen;
Ik ij!... Ik vlieg, van heil omstraald!
Geen dampkring zal mijn vlugt beteuglen,
Geen stof!.... o dood! uw donkre nacht
Zal me als de dageraad verkwikken!
Waar zijt ge?... Ik staar!... De hemel wacht!...
Rukt aan, o slepende oogenblikken!
Geboortedag der eeuwigheid!
o Dag des doods!..... beidt, Englen! beidt!...

M E N G E L D I C H T E N.

'k Zal in dat vlekloos hemelhof
 Voor u, voor u! de reine snaaren,
 o! Middenpunt van allen lof!
 Met duizend duizend Englen paren.
 Daar zal uw Glans, uw Majesteit,
 Uw Eer mij eindeloos verflinden,
 Om in uwe Algenoegzaamheid
 Mij zelve eindloos weêrte vinden.
 Gevoel!... Verrukking! — zalig lot!...
 'k Bezwijk... 'k verzink — 't Is alles God!

o Aarde! weemlend stof! verdwijn —
 Mijn Goël! Zuil van mijn vertrouwen!
 'k Ben mensch! — 'k zal eens een Engel zijn!
 'k Zal eens Gods aangezicht aanschouwen!
 o Schitterende Morgenfond!
 Wat heil wordt in uw' kring genoten?
 Halleluja! wanneer mijn mond,
 Voor de eindlooze eeuwigheid ontsloten,
 Ook daar nog stamerend belijdt,
 J E H O V A H! — dat gij naamloos zijt!

R. F.

H E T

HOOGSTE GOED.

Pas heeft de denkkraft zich ontwikkeld,
 Of 't hart voelt, door een' wondren trek
 Naar onbekend geluk geprikkeld,
 In allen overvloed gebrek.

't Berusten schijnt een zelfsverzaaking
 Voor 't eigenlievende gemoed;
 Het eischt niets minder, dan volmaking:
 Het eischt voor zich het hoogste goed.

Mijn heilstaat eindloos te verhoogen
 Is 't groots ontwerp, dat vruchtloos vleit:
 Helaas! mijn daaden zelf betoogen
 Een eeuwige ongenoegzaamheid.

Ontzettend denkbeeld! zouden schatten,
 Zou eer en aanzien, zou vermaak,
 Zou welvaart dan geen heil bevatten,
 Geen zaligheid, naar welke ik haak?

Hoe

Hoe groot, hoe streelend, hoe onschatbaar
 Is 't heil, dat zulk een voorfpoed biedt!
 Maar ach! de ziel, voor grooter vatbaar,
 Rust in 't bezit dier grootheid niet.

Vernuften! die in de oefeningen
 Van weetenschap uw heil bedoekt,
 Gij, Gij alleen zijt stervelingen,
 Wier hart een' Englen wellust voelt!

Maar, neen: hier schildert zich 't genoeg
 Op 's landmans ongefronst gelaat,
 Die buiten 't zaaien, planten, ploegen,
 Noch kunst, noch weetenschap verstaat.

Daar durft een Weetgraag zich vermeeten,
 Dat waereldwijsheid alles tart,
 Schoon hij een pijnbank in 't geweeten
 Een beul voelt in zijn eigen hart.

Ginds leert men: „, Schuuwt bekommeringen :
 Zijt ongevoelig: dit 's geluk ”:

Maar Gij, zoudt Gij dit pleit voldingen,
 Die 't heil verwerpt, uit vrees voor druk?

Neen: die 't gevoel, als onvermogen
 Om 't waar geluk te smaaken, wraakt;
 Wraakt God, die u zo onmeêdoogen
 Geen steen of blokken heeft gemaakt.

Wat

Wat heeft ons 't aanzijn toch beoordeeld!

Schiep God vermaak uit onze pijn?

Is de eigenliefde zelf veroordeeld

Om eeuwig onze beul te zijn?

Verdoolde! neen: het Opperwezen

Had in de schenking van 't gevoel,

Dat al 't gebrekkig wil geneezen,

Der schepslen zaligheid ten doel.

Zijt Gij, o milde Zelfsbeloonster!

o Balfem voor 't beängst gemoed!

Zijt Gij, o Deugd! uw eigen kroonster,

De onpeilbre heilbron, 't hoogste goed?

Neen: dierbre! neen: schoon u geheiligd

Kent niemand zich door 't schuldloos hart

Voor allen tegenspoed geveiligd:

Waar leeft 'er onschuld zonder smart!

Een enkle misdaad, ligt bedreeven,

Door duizend deugden niet herdaan,

Doet telkens bij 't herdenken beeven,

Terwijl de schuld blijft openstaan.

Waar is dan 't hoogst geluk te vinden?

Al wat ik vond, is niet dan schijn;

Zou eindig stof zich onderwinden

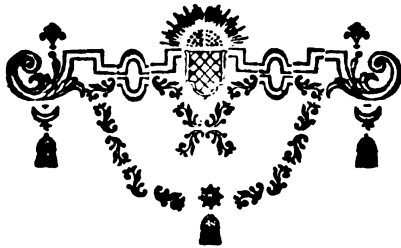
Zich selv' een eindloos goed te zijn!

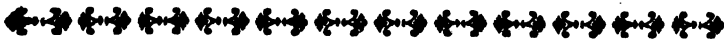
o Goed!

o Goed! dat Englen maakt van menschen,
 Waar zijt Gij? niets, dat blijven zal,
 Niets, dat niet telkens weêr doet wenschen,
 Niets vinde ik: Gij bezit het all'!

o Goed! dat nimmer iets doet schroomen,
 Dat rusten doet in 't zaligst lot!
 Aanbidlijk Goed! Gij zijt volkomen,
 Genoegzaam, eindloos — Gij zijt God.

J. D. S.

D E

T R O O S T

D E R

G O D V R U C H T.

Kon 't zwart gefchaduwd' tafereel
 Van 'slevens wanklend treurtooneel
 Nog korts mijn' fombren geest bekooren;
 Thans staart die op een heldrer doel;
 En laat het heuchlijk Heil der zuivre Godvrucht hooren;
 Haar' troost in alle fmertgevoel.

Och, had ik thans den reinen toon,
 Waar vrolijke Englen, voor Gods Troon,
 Zijn Gunstbedeeling meê verheffen!
 Dan, slechts één moedloos hart gesterkt,
 Schoon nooit mijn laage kunst dien Hemelklank kan treffen;
 Is reeds iets nuts, iets groots, bewerkt,
 Ja,

Ja, Godvruchtminnaars, die fomtijds
 Met zo veel tegenspoeds en strijds
 Hier worstlen moet, blijft onbezweeken.

Wat is uw rasverdweenen pijn,
 Bij dat gewigt van heil en vreugde vergeleeken,
 Dat eens uw zalig lot zal zijn?

Die wulpsche geest, zo sterk genoemd,
 Wjl hij zijn ziel tot stof verdoemt,
 En slaafs aan 't laage slijk blijft kleeven;
 Die, binnen 'slevens engen loop,
 Al zijn geluk beperkt, en nooit durft hooger zweeven,
 Op vleuglen van een eedler Hoop.

Die mist uw' troost, uw' vasten grond,
 Waarop men nooit onveilig stond,
 Als de aardsche steunfels hem ontzinken;
 Als de ijde schim van 't wuft geluk,
 Die thans haar flikkergoud hem nog in 't oog laat blinken,
 Eens vliedt voor bitter smert en druk.

Ja stel, in 't wijs Bestier van God,
 't Onmijdbaar leed of heil van 't lot
 Eens, bij den Booswicht en Oprechten,
 In deezen proefftaat, juist gelijk;
 En zie dan blijden troost of reiner vreugd, beslechten,
 Hoe verr' voor Deugd Godloosheid wijk'.

Ai,

Ai, weest dan nooit te zwaar bedroefd,

Als God uw hart, uw trouw beproeft.

Geen wreede boosheid, hoe verbolgen,

Geen magt ontrukkt u zijne hand.

Laat hier omlaag u vrij al 't helsch geweld vervolgen,

Gij hebt omhoog uw duurste pand.

De Kruischool, rijk in nutte leer,

Drukt stouten waan en weelde neêr;

Wijst ons van de ijdele aardfche dingen,

Wier glans zij dooft, naar 't eeuwig licht;

Kweekt hoop en lijdzaamheid; en maakt door oeffeningen

De ziel gehard in allen plicht.

Uw Heiland zelf ging u hier voor;

Volgt dan hem willig in zijn spoor.

Gij weet, hoe reeds zijn mededoogen

Het bitterste uit uw lijden nam,

Toen hij, om eeuwig eens uw tranen af te droogen,

In 't strijdperk op deeze Aarde kwam.

Gaf, tot verbaazing der Natuur,

Niet dit Geloof, in 't heetste vuur,

Den Bloedgetuige een' troost te smaaken,

Een eindloos zuivrer hartenvreugd,

Dan ooit de Boosheid proefde in al haar schijnvermaaken,

Gekocht ten koste van de Deugd?

18 M E N G E L D I C H T E N .

Gods doel blijft heilig, wijs, en goed,
Wat proefweg gij hier ooit ontmoet.
't Werkt al tot heil van die Hem eeren.
Merkt uw vernuft, te naauw bepaald,
Hier nooit al 't lijdens nut, gij zult het namaals leeren,
Door zuivrer hemellicht omstraald.

't Is onwaar ook, dat smert en druk
Hier Vroomheid meest, en aardsch geluk
Godloosheid volgen op heur wegen.
Laat dit Gods Wijsheid somtijds toe,
Meest echter deelt de Deugd reeds hier in 's Hoogsten zegel,
De zonde in 't snerpen van zijn roel.

De Godsdienst regelt niet alleen
Uw driften, uw begeerlijkheên,
Zij maakt niet slechts 't verstand bekwaamer,
Om 't schoon der Waarheid recht te zien,
En door een rein gewisfe uw leeven aangenaamer,
Dan al wat de Aarde u ooit kon biên:

Zij zal, volgt gij haar' dierbren raad,
't Uitwendig welzijn van uw' staat
Meê op het stevigste onderschraagen.
Gaan ziekte, en smert, en schande in 't spoor
Der wulpsche Onmaatigheid, geeft luiheid arme dagen,
Haar wet schrijft andre regels voor.

Recht.

Réchtvaardig, steeds zich zelf gelijk,

Inneemend, nedrig, liefderijk,

Wint ze achting, liefde en elks vertrouwen.

Waar twistzucht, onrecht, dwinglandij,

Met logen, haat, en nijd een reeks van rampen brouwen,

Blijft zij de steun der Maatschappij.

Verlichte Deugd is toch niet barsch,

Droefgeestig, onbefchaafd, of warsch

Van 't aangenaam gezellig leeven.

't Is 't Onverstand, niet haar, tot hoon,

Bezwalkt men, door gehoor aan dweeperij te geeven,

Dus somtijds haar natuurlijk schoon.

Een' schat van blijdschap, dierbren vree,

En milden zegen brengt ze mee,

Waar ze ongeveinsdlijk wordt ontvangen.

Geen wonder, daar ze steeds die Wet,

Die ons Gods Liefde gaf, om alle heil te erlangen,

Zich zelf ten vasten regel zet.

Van 's werelds ijdelheid bewust,

Bindt ze aan geen vluchtig goed haar rust.

Wat rang haar ooit werde aangewezen,

Ze is wel te vreden met haar lot.

Haar plicht is haar vermaak. Wat onheil zou ze vreezen?

Ze vindt haar' Schutsheer in haar' God.

Wie, om een' ijdlen rook of wind,
 Een flikkervreugd, die 't oog verblindt,
 Een handvol meesttijds wrange vruchten,
 Een' droom, van duur en kracht beroofd,
 Het daaglijksch nadrend grafen de Eeuwigheid moog' duchten,
 Zij leert ons juichen in den dood.

Dat dan geen schijn u ooit mislei',
 Hoe zeer u magt of aarzien vlei',
 Wat schitterend heil en blij vernoegen
 U rijkdom biê, ze gaan altijd
 Met moeite en zorg gepaard; ja zelfs met angstig wroegen,
 Zo ras 'er Deugd maar 't minste om lijdt.

't Vernoegen, 't welk zich meest onthoudt
 In 't rietendak, niet veil voor goud,
 Aan lastige ambten schaars te binden,
 Uit dankbre nedrighèid geteeld,
 Het streelendst' heil op Aarde, is dikwijls 't minst' te vinden,
 Waar gij 't u vaak op 't meest verbeeldt.

Ja schoon de bitse laster grimm',
 Het snood geweld ten toppunt klimm',
 De trotsheid stout u durv' vertreden,
 En 't onweer loei' der tegenspoèn,
 Troost u aan de Eeuwigheid, waar duizend zaligheden
 Die smerten eindeloos vergoèn.

Of

Of drukt u, ziende uw eigen hart
Zo ligt in 's werelds strik verward,
Zo vaardig om van 't spoor te wijken,
't Gevoel van uwe zwakheid recht?

Ai laat niet troosteloos uw moed en hoop bezwijken.
Denk aan de hulp u toegezegd.

De Aartsgoedheid blijft haar woord getrouw.
Zij zwoer, op een oprecht berouw,
't Verband van zonde en straf te ontbinden.
Vorst J E Z U S bragt dit heil ons aan,
Verzegeld door zijn' dood: dus zien de boetgezinden
Nu 's Hemels deuren open staan.

Daar 't schouwtooneel van Gods Bestuur,
Naast zijn Menschlievende Natuur,
Zijn' afkeer moest van 't kwaade ontvouwen,
Leed deeze liefderijke Held,
Op dat we 'er in zijn kruis een toonbeeld van beschouwen,
Voor ons, als Hoofd, het doodsgeweld.

Ai steunt dan op die teedre min,
Gij allen, die met hart en zin
Nem tot uw' Leidsman hebt genomen.
Houdt moed, bezwijkt noch aarzelt hier.
Zoudt gij, met zulk een Hoofd, een weinig lijdenschroomen?
Volgt niet de zege zijn banier?

Wen 'sleevenszon hier ondergaat,
 Verrijst de schoonste dageraad;
 Dan zal uw heilzon eeuwig schijnen.
 Wat is dit uitzigt rijk en groot!
 Laat alle duistere angst vrij uit uw ziel verdwijnen.
 Uw heilvolmaakster is de Dood.

Ja breek maar vrij dien groven band,
 o Dood, die in haar' kindschen stand
 De ziel tot nog toe moest omkleeden;
 Roof haar dien engen zwachtel vrij,
 Eer hij den wasdom stremm' van haar volkomenheden,
 Gij houdt de zonde en smert 'er bij.

Zou zij, geenszins uit stof geteeld,
 Geschikt om eeuwiglijk een beeld
 Van God te zijn, uw aankomst vreezen?
 Neen, vast vertrouwende op dien God,
 Zal 't uiterste oogenblik op Aarde de aanvang weezen
 Van haar volzalig Hemellot.

Ja juicht ge, o Christen, hier beneën
 Op 't uitzigt reeds dier zaligheên;
 Kan niets bij 't zoet dier hoope haalen;
 Denk, dat ze u nog, in 't slaauw verschiet,
 Met zwakke trekken schaars een schaduw af kan maalen
 Van 't minste, dat ge om hoog geniet.

Wat

Wat ramp, wat smert ge op Aarde leedt,
 Wat storm uw levenshulk bestreed,
 Hoe meer zij slingerde op de baaren
 Van deeze holle en woefte zee,
 Hoe meer gij juichen zult, als gij 't gevaar ontvaaren
 Moogt ankren op de schoonste reë.

Dan treedt gij 't wrakke vaartuig uit,
 Begroet door 't hemelsch maatgeluid;
 Dan stoort u niets in 't zaligst leeven;
 Dan, in uw' ijver slaauw noch moë;
 Om met ontzag van verr' Gods Deugden na te streeven,
 Neemt ge in volmaaktheid eeuwig toe.

Zijn hier veel doornen op uw paën,
 Hier boven treedt ge op roozeblaën,
 Die door hun geur het hart verkwikken.
 Dan volgt het blij Genot de Hoop;
 Dan rollen de Eeuwen voort als vrolijke oogenblikken,
 En zien geen einde aan haaren loop.

Heeft ook verlichte Redensstem
 Hier dikwijls al te weinig klem,
 Als drift en dwaaling ons verrassen;
 Daar, waar geen drift maar liefde ons blaakt,
 Waar ge in alle eeuwigheid uw kennis aan ziet wasfen,
 Daar is uw heiligheid volmaakt.

Volmaakt in waare zuiverheid,
 Offchoon de glans, dien zij 'er spreidt,
 Bij 't meerdrend licht steeds zal vermeerren.
 Maar geen verleiding, vleesch of bloed,
 Niets, wat haar reinheid hier, hoe zeer gezocht, kon weeren,
 Haar vreugd verdreef, wordt daar ontmoet.

Zo vloeit een stroom, wiens dam men breekt,
 Wie, die den ijdlen angst dan kweekt;
 Als leed de juistgeketende orden
 Geen' overgang, zo snel, zo groot?
 Als moest, o schrik! uw ziel nog eerst gezuiverd worden,
 Door 't vuur der smerten, na den dood?

Dat ook geen laster ooit ons hoon',
 Als of we alleen, om 't zinlijk loon
 Of slaafs, uit vrees, Gods wil betrachten;
 Maar niet uit liefde tot de Deugd.
 't Is juist volmaakte Deugd, die we als ons loon verwachten;
 Haar zoet, als 't edelste onzer vreugd.

Een Paradijs van Mahomet,
 Wiens dartle weelde 't hart besmet,
 Behaage aan dierelijke zinnen:
 Door eedler uitzigt aangespoord,
 Is 't Deugd, is 't Weetenschap, die we in den Hemel minnen,
 Wier zuivre schoonheid ons bekoort.

Daar

Daar toont zich toch, in 't schitterendst' licht,
 De Waarheid aan 't verferkt gezigt,
 Beneên verschoven in het duister.

Daar wordt de Godvrucht mild beloond.
 Geen vuile laster rooft in 't Hemelhof den luister,
 Waarmeê Gods gunst haar' schedel kroont.

Daar ademt elk een zuivre lucht,
 Voor geen vervolging meer beducht.
 Geen haater van Gods liefdewetten,
 Wiens hart van dollen ijver brandt,
 Zal de eedle Vrijheid daar, door magt of list, verpletten.
 De Hemel is haar Vaderland.

Zij zweeft 'er in een open veld,
 Door Plicht en Reden vergezeld,
 Die haaren gang alleen bestieren.
 Gewijde Weetlust treedt haar voor,
 Het frisch gebloemde ontluikt om 't vrolijk pad te fieren,
 En 't blij Genoegen volgt haar spoor.

Daar woont geen drift, die onder 't kleed
 Van Godsdienst, Liefde en Plicht vertreedt.
 Daar heerscht de gulle vreê gefladig.
 Daar twist geen Gommer met Armijn.
 Elk looft de Godheid daar als wijs en hoogst genadig.
 Geen Afgunst spuuwt 'er haar venijn.

Het Geestheir, hoe hoog in rang,
 Deelt zelfs daar gul in ons belang,
 Door al de wondren ons te wijzen
 In 't vruchtrijk, groot, en schoon Heelal.

't Slaa vrij den boventoon, als we onzen God er prijzen,
 Ook in ons Hemelsch maatgeschal.

Dan zullen wij, als Englen, treên,
 Verrast door duizend wonderheên,
 Op al de ontelbre wereldronden.

Dan zien we Goedheids heerschappij
 Al om met dank erkend. Dan wordt geen star bevonden
 Een onbevolkte woestenijs.

Dan, schoon de dood op Aarde ons scheidt,
 Omhelzen wij, vol tederheid,
 Elkaer, o braave, o lieve Vrinden,
 Eens in die zalige oorden weêr.

Wat woorden zijn 'er dan voor onze vreugd' te vinden?
 Dan weet men van geen scheiden meer.

Hoe! wordt niet mijn verrukking daar,
 Kunstminners, ook uw' rei gewaar?
 Ja, reine zang bekoort ook Englen.
 Gods lof doorgalmt al 't luchtgewelf.

Uw Godvrucht mag haar stem op blijden toon er menglen
 Met die der Seraphijnen zelf.

Wat

Wat glans! met welk een nieuw gewaad,
 Gepast aan zulk een' gloriestaat,
 Wordt daar des vroomen ziel omtogen!

Geen zon was ooit zo luisterrijk.

't Is door onwelkbre kracht en 't allervlugst' vermogen
 Aan 't lighaam van Gods Zoon gelijk.

Gelijk een blinde, die het licht

Nog nooit aanschouwde, van 't gezigt
 Geen denkbeeld zelfs zich kan verwekken,
 Zo vat ons aardsch begrip ook niet

Wat nieuwe zinnen daar 't verstand ten dienst verstreken
 En toonen, 't geen geen stervling ziet.

Nooit kende, nog aan 't vleesch gepaard,

De ziel zo juist der dingen aart:

Nooit werkte zij zo vrij, zo magtig.

De streeling zelf der zinnen had

Die reine zoetheid nooit. Geen aardsch vernuft, hoe krachtig,
 Dat hier een schaduw van bevat.

Zo stijgt de ziel dan, trap bij trap,

In vatbaarheid en wetenschap.

Ja is, dat niets dien vaart kan stooren,

't Volmaaktste in de eindige natuur,

Wat vreugd, dat ze eeuwig dan al juichend na zal spooren,

Wat Schepping roemt, en wijs Bestuur!

Doch

Doch welk een' glans 't Heelal vertoon',
 't Zijn stralen slechts van 't Godlijk schoon,
 't Welk daar 't gemoed houdt opgetoogen.

Waar zich 't bespieglend oog 'er wendt,
Treft ons het beeld, o God, van 't gunstrijk Alvermogen.
 In al uw scepflen ingeprent.

Ja dan, volzaligste Opperheer,
 Dan zien wij daaglijks meer en meer,
 Hoe alle onze aardfche kennis duister,
 En steeds met dwaaling was bevekt,
Als gij bij hooger licht uw vollen deugdenluitfer,
 In al zijn schoonheid, daar ontdekt.

Wie kent u toch, die u niet mint?
 Die niet zijn hoogste vreugde vindt
 In u te dienen, u te looven?
 Uw dienst, o Vader, geeft ons hier
Een zuivrer denkbeeld reeds van 't heilgenot hier boven,
 Dan al de klanken mijner lier.

Bekroon het echter met uw gunst,
 Aartsgoedheid, zocht mijn zwakke kunst
 De Deugd te troosten in haar lijden.
 Verschoon 't wanfstalige, en versterk,
Door uw genaë, mijn' geest, wat rampen mij bestrijden:
 Zo dringt uw lof door lucht en zwerk.

G. J. G. B.

D E
D I C H T E R ,
 N U T T I G E N V E R M A E K L I J K
 V O O R
Z I C H Z E L V E N .

T E R I N W I J D I N G V A N D E N I E U W G E B O U W -
 D E V E R G A D E R Z A E L V A N H E T T A E L - E N
 D I C H T L I E V E N D G E N O O T S C H A P , K U N S T
 W O R D T D O O R A R B E I D V E R K R E E -
 G E N , B I N N E N L E Y D E N .

*Op den 6den van Wintermaend 1780. Den dag van
 deszelfs veertiende Verjaering.*

Het juichend feestlied klink'! rechtschapen Kunstgenooten!

Dat een verrukte tael der Dichtkunst hulde doe!

Haer wordt dit heuchlijk uur deez' grootsche zael ontfloten:

Ik zing 'er u voor 't eerst het blijde welkom toe.

Nog eens het feestlied klink'! dat dankbre toonen vloeijen!

De Maetschappij verjaert in nieuwen gloriestand:

Hier deeden tijd en vlijt den roem en luister groeijen:

Hier wandlen Kunst en Vreë en Welvaart hand aen hand:

Komt

Komt Dichters! laet ons t' zaem dien dubblen feestdag vieren!

Galmt mijne toonen na! biedt offers aen de Kunst!

Ik zal in uwen naem haer kruin met lauwren cieren.

En wagt mijn broederrecht, uw Vriendschap, hulpen gunst.

Edle Dichtkunst! Zinnenstreefster!

Hartverrukster! Ijverteelster!

Moedet van de gulle vreugd!

Voedster van de waere Wijsheid!

Troosteres der zilvren grijsheid!

Zielsvriendin der blanke deugd!

Hoor uw' nederigen Zanger,

Van een dankbaer feestlied zwanger,

Zie, hoe zijne boezem gloeit!

Hoor hem t' uwer eere zingen

't Zoet, dat uit uw Oeffeningen

Voor den Dichter zelve vloeit!

Dael, ai dael dan gunstig neder!

En beziel zijn' zwakken veder

Met den invloed van uw' geest!

Dat zijn Zang in blijde Chooren

Streelend zij voor hart en ooren!

Dichtkunst! vier uw eigen feest!

't Gaet

't Gaet wel! mijn Zangeres, door edlen drift bewoogen,
 Heft vrolijk en verrukt haer' blijde Zangen aen;
 Zij voelt uw' invloed reeds o Dichtkunst! uit den hoogen,
 En zal ter uwer eer gewijde toonen slaen.
 Zij staert op 't grootsch tafreel der edle zielsvermaeken,
 Die ge aen 't gevoelig hart des waeren Dichters schenkt,
 Zij, die 'er zelv' maer schaers een proefje van mag smaeken,
 Zij gloeit, wen ze aen den schat der volle vreugde denkt:
 Der volle vreugd! o neen! die laet zich hier niet maeken,
 Die is volmaekte kunst alleen ten loon bereid,
 Waer 't juichend Geestenheir, verlicht door hooger straelen,
 In Godgewijden Zang des Scheppers roem verbreidt;
 Dan! schoon 't hier vruchtloos zij naer 't vol genot te dingen,
 Daer ons geen Englen tong op aerd' te beurte viel,
 Een vonkje van den gloed der zaelge Hemellingen
 Is reeds een rijke bron van wellust voor de ziel:
 Geen wonder! de eerste vrucht van 's Dichters Kunsttafreelen,
 In zijnen geest geschetst, wordt door zijn hart geplukt:
 Hij proeft, hoe ver hun schoon een' goeden smaek moog' streelen:
 Elk treffend denkbeeld wordt als in zijn ziel gedrukt;
 Of zou de Dichter zelf niet in zijn' klanken deelen?
 Hij, wiens verrukte geest door Godlijk dichtvuur gloeit,
 Zou hem het schoon der Kunst, dat waere schoon niet streelen,
 Dat elk rechtschapen Mensch aen zijne toonen boeit?

Zou

Zou hij, die naest het nut ook op 't vermaek moet doelen,
 En stille vreugde kweekt in 't zagt gestreeld gemoed,
 Zou hij niets van die vreugd, niets van die werking voelen,
 Die zijn verheeven lied op 't hart van andren doet?
 o Ja! de Dichter voelt, dit doet hem Dichter weezen,
 Hij voelt in volle kracht al, wat te voelen is,
 En laet hem dit de Kunst in zijne Zangen leezen,
 Dan juicht zijn volle ziel bij haere beeldtenis.
 Mij dunkt, daer zie ik hem, in 't kunstvertrek gezeten,
 Waer niets zijne aendacht stoort, waer rust genoeggen biedt,
 Waer werkzaeme eenzaamheid de waereld leert vergeeten,
 En de afgetrokken geest alleen zich zelve ziet:
 Hij peinst, de zorg verdwijnt, fluks daelt de Dichtkunst neder,
 Hij kent haer aen heur glans, zij lacht hem vriendlijk aen:
 Hij voelt 'er de invloed van, tast vrolijk naer den veder,
 En smeekt haer zijner kunst kragtdaedig bij te staen:
 Zij wenkt, nu raekt de ziel door hemels vuur aen 't gloeijen:
 Het tintlend oog is reeds naer haeren Throon gekeerd;
 Elk toontje, dat hij slaet, doet zijn verrukking groeijen:
 De vreugd straelt uit het hart, dat Gode hulde zweert.
 Hij zingt, en leert den mensch de Godheid uit haer' werken,
 Natuur spreidt al haer pracht voor zijnen geest ten toon,
 Hij zweeft de Schepping door, verbeelding geeft hem vlerken,
 En alles, wat hij zingt, is even stout en schoon.

Zo

Zo stijgt de logge mensch ver boven 't aerdſch gewemel!

Zo ſtreeft hij door de kunst het zalig Choor op zij!

Zo krijgt de ziel op aerd' een voorſmaek van den Hemel!

De welluſt, dien zij proeft, komt Englen vreugd nabij.

Tuigt hier, gij allen tuigt, wier boezem ooit mogt blaeken.

In dichterlijken gloed, tuigt van dat dierbaer pand!

Meldt, zo gij 't melden kunt, meldt ons die zielsvermaeken,

Dat helder kunstvuur, dat in 's Dichters boezem brandt!

Tuig gij 't, o groote Trip! ontſterffelijke Zanger!

Hoe ging uw ziel ter feest, hoe werdt ge als mensch verhoogd,

Toen gij in heiligen drift, van Godlijk kunstvuur zwanger,

Uit vlieg, uit bes, uit kei, den Schepper hebt betoogd!

Werdt niet uit ijdren' klank een nieuw vermaek gebooren?

Was niet uw geest verlicht door ſtraelen van Gods gunst?

Hadt niet uw Zangeres als 't waer zich zelv verlooren

In al 't verrukkend ſchoon van haer.gewijde kunst?

o Ja! dit moest het zaed van uwen Zangdrift weezen:

Dit zette uw treffend lied en vuur en leven bij:

Dit ſtaet in ijdren trek des wonderſtuks te leezen:

Dit's 't eigenaertig loon van hemelpoëzij.

Klaeg vrij, o laffe ſtoet van kreuple martelaeren,

Die arm van geest en kunst, op Pindus onbekend,

Half ſluimert bij 't geknars van uwe koude ſnaeren,

En ongezouten rijm voor waere Dichtkunst vent!

Klaeg vrij, dat nooit uw hart in dit vermaek mogt deelen!

Klaeg! neen! herroep die klacht! zij strekt u slegts ten hoon:
Laet af u zelv' den tijd, der Kunst haer roem te ontfteelen:

Gij kent de poëzij, haer wellust, nog haer schoon:

Dat schoon, dat slegts den Geest der zulken kan bekooren,

Wien smaek, vernuft, verftand, gevoel te beurte viel:

Die wellust, die geen oog, geen' zinnen streelt of ooren;

Maer 't waerdig voedzel is voor een verheeven ziel.

Mishaegt een zelfde spijs welhaest de kiefche monden,

Of staert zich zelv' het oog op 't schoonfte voorwerpblind:

Dit vreest de Dichter niet, die, aen geen stof verbonden,

Verandring van vermaek in keur van Zangen vindt:

Schetst hij in 't leerzaam dicht den mensch zijn duurfte plichten;

Of maelt hij 't schoon der deugd; of biedt hij troost in smart;

Gelukt het hem aldus te streelen en te flichten,

Is de eerste vrucht des werks voor zijn getroffen hart.

Zingt hij met zuivren toon uit 's Lands gefchied-kronijken:

Wordt de Oudheid door zijn geest in vollen pracht vertoond,

Zo doet hij de edle kunst en haeren rijkdom prijken,

Die hem met de eerste strael van haeren glans beloont.

Wil hij op 't rijk Tooneel het licht der deugd ontfteeken,

Hij schetst Thalia's boert, of schreit met Melpomeen:

Hij zingt, het laeg gefpuij der ondeugd is geweeken:

Dan! de eerfteling van 't fehoon dringt door zijn boezem heen.

Vest

Vest hij op 't kleinste dier zijn' dichtbespiegelingen,
 Een bloedeloze Vlieg, een Tor, een Honichbij,
 Het onkruid zelfs laet hij des Scheppers grootheid zingen,
 En smaekt het eerste nut dier hemelpoëzij.

o Rijkdom van geneuchte! o bron van zaligheden!
 Die telkens nieuwe vreugd uit nieuwe wellen schenkt!

o Dichtkunst! wie kan 't heil, 't onschatbaer heil ontleden,
 Waer meê gij de edle ziel van uwe kindren drenkt!
 Help mij! maer neen! wat 's dit? waer zoude ik henen dwaelen?
 Vergeet ik waer ik ben? zie daer een Dichtrenrij!

Zoude ik iets van 't vermaek der edle Dichtkunst maelen,
 Dat hier of onbekend, of ongenoten zij?

Zou hier, waer van der Wael, het puik van Phoebus Zoonen,
 Met glansrijk goud bekroond, praelt als de middagzon,
 Waer de edle de Lannoy, vereeuwigd door haer toonen,
 In 't strijperk van de Kunst een dubblen eerkroon won;

Zou hier, waer-Bilderdijk, dat wonder onzer dagen,
 Driewerf met zo veel roems naer de eerlouwrieren dong;
 Waer Feiths vergode Kunst de zege weg mogt draegen,
 Toen ze in verheven zang het heil des Vredes zong;

Zou hier, waer korts Porjeere, in heilig dicht ervaeren,
 De Godlijkheid verhief der Euangelieeer;

Hier eindlijk, waer Bacot den roem van zijne sjaeren
 Onsterfflijk heeft gemaekt door 't pleiten voor Gods eer;

Zou hier dus, waer de Kunst, als op den 'Throon gezeten,
 Haer' malsche vruchten schenkt, heur vollenglans doet zien,
 Zou hier die zelfde Kunst als 't waer zich zelv' vergeeten,
 En geenen rijken schat van zuivren wellust biën?

o Ja! hier is 't tooneel van al haer zegeningen!

Gij Dichters! smaekt het zoet, 't vermaek der poëzij;
 Laet dan uw hart mijn pleit voor haeren roem voldingen!

Voltooit mijn sfaeuwe schets, mijn kunstloos schilderij!
 Mogt slegts dit heilgenot den ijver doen ontbranden!

Een heilgenot, voor zweet noch blinkend goud te koop,
 Mogt slegts 't vermaek der Kunst ons aen haer dienst verpandern!

o Ja! deez' dag, dit uur verzegelt onze hoop!

Deez' dag; wiens vrolijk feest de sterkste proef kan geeven,
 Hoe naeuw de poëzij hier elk aen 't harte ligt,

Daer wij met nieuwen glans haer luifter zien herleeven

In 't prachtig Heiligdom, ter haerer eer gesticht;

Deez' dag, die 't zoet genot der zielsvermaeklijkheden

Door 't veertienjaerig feest op 't treffelijkst vertoont;

Deez' dag, die ons de gunst der Dichtkunst kan ontleden,

Getuigt, hoe zegenrijk zij dezen kring beloont;

Deez' dag, deez' blijde dag, tot onze vreugd gebooren,

Die tot een spoorslag voor de kunde en vlijt verstrekt,

Zij 't wenschelijkste heil, het heil der Kunst beschooren,

De onsterfflijkheid, die haer met grootfchen roem bedekt!

Triumph

Triumph dan Maetschappij! uw luister, lang aen 't klimmen,

Rijst nu voor 's waerelds oog ten toppunt van zijn glans:

Triumph! uw glóriezoon, verreezen uit de kinmen,

Stijgt thans met vollen gloed ten blijden middagtrans!

Waer is nu 't schemerlicht van uwe kindsche dagen,

Toen ge even als de dag bij zijnen morgenstond

Op kunst, noch heerlijkheid, noch aenzien roem mogt dragen,

Maer al uw hulp en kracht in drie paer Leden vond?

Die scheemring is voorbij, die nevels zijn verdweenen!

Dank uwer Stichtren vlijt! dank zij des Hemels gunst!

Nu praekt gij als de dag, dobr 't helderst licht bescheenen,

Nu is uw grootsch verblijf een Tempel van de Kunst!

Zie daer, o Dichtrenstoet! de vruchten uwer zorgen!

Zie daer uw' pogingen vergolden naer waardij!

De Dichtkunst, ongewoon haer dienaers 't loon te borgen,

Schenkt u haer zegen in den bloei der Maetschappij.

Volmaekte Kunst! zie neer! hoor uwe Minnaers smecken!

Hoor hun vereenden wensch! hij spruit uit zuivre trouw:

Dael bij de Dichters neer in Leidens vruchtbre strecken!

Uw onverwelkbre glans bestrael dit Kunstgebouw!

Wat 's dit? wie zie ik daer met zo veel luister praelen?

Wie daelt daer in een wolk zo glansrijk naer beneen?

Hoe! is 't de poëzij? o ja! ik ken heur straelen:

Zij wenkt u toe en spreekt: hoort Dichters! hoort haer reên!

„ Mijn' Zoonen! uwe beë is tot mijn Throon gescreegen:
 „ Ik hoorde haer met vreugd, gij waert mij altijd waard:
 „ 'k Schonk u tot op dit uur mijn liefde, hulp, en zegen:
 „ Mijn heil ging met uw dienst bestendig t'zaem gepaerd:
 „ Nu, daer uw diensten zelv' die gunst naer eisch waerdeeren,
 „ En ge uwe schreeden steeds naer 't pad der glorie richt,
 „ Nu, daer uw' Zangen mij de oprechtste hulde zweeren,
 „ En gij ter mijner eer deez' trotschen Tempel sticht,
 „ Nu wil ik ook deez' dag, dit uur met roem bekroonen;
 „ Mij zij dit heiligdom voor eeuwig toegewijd!
 „ Ik wil 'er met mijn geest, met mijne gunsten wonen:
 „ Door mij braveer' zijn' roem den laster en den tijd!
 „ Het prachtig Kunstgebouw zij door mijn hand beveiligd!
 „ Dat Vriendschap, dat de Vreë hier met den Welvaert groei!
 „ Deez' edle Maetschappij blijv' aen mijn dienst geheiligd!
 „ Dat hier rechtchappen Kunst in vollen luister bloei' ”!
 Daer rijst ze! een heldre wolk ontrukkt haer aen mijne oogen!
 Juicht! Feestgenooten! juicht! zingt Dichters! als om strijd!
 Uw' wenschen zijn verhoord! wat zegen op uw poogen!
 Juicht! Feestgenooten! juicht! uw Zael is ingewijd.

C. P. C.

VRIJE

VRIJE NAVOLGING

V A N

D^R. A. VAN HALLERS

MORGENGEDACHTEN.

Ik zie de zilvren maen verdwijnen,
 En aerde en lucht niet meer bedekt
 Door 't névlig floers, dat haer ter nachtgordijn' verstrekt;
 't Gestarnt' begint reeds flaeuw te schijnen;
 En 't koestrend zonnevuur, der stervelingen lust,
 Wekt alle wezens uit hun rust'.

De luchtkreits tooit zich met safieren;
 En 't vroege morgenrood bereidt
 Een purpren rozenkleur, die glansrijk zich verspreidt,
 Om 't hemelzwerk alöm te sieren.
 Hoe schoon schakeert het zich! hoe vliën, voorzulkeen pracht',
 De bleeke schimmen van den nacht!

C 4

De

De dagtoorts lonkt, uit de oosterdeuren

Der glinsterende starrenbaen',

Ons nadrend weerddeel met vriendlijke oogen aen:

De vale wolk wordt, door de kleuren

Van 't schitterend robijn, in vollen gloed gesteld;

En brandend goud bedekt het veld.

De roos ontluikt reeds in de dalen,

En spiegelt zich in 't licht der zonn',

Die in den dageraad', voor 't oog, een rijke bron

Van koelen paerlendauw doet pralen.

De leliebloem bezielt der bladren teedre kleur,

Tot onze vreugd, met ambergeur'.

Ik hoor den landman vrolijk zingen;

Terwijl hij op de velden zwoegt,

En, met zijn lot te vreên, den vruchtbren akker ploegt.

De vogels, die hem blijde omringen,

Vervangen zijnen toon, en vullen bosch en lucht

Met hunne stemm' en vroege vlugt'.

o Schepper! al wat wij beschouwen

Is 't werk van uw geduchte magt':

Gij, die natuur bezielt, hebt alles voortgebracht,

En blijft het gunstig onderhouên:

Gij schiept het hel gestarnte en 't glansrijk zonnelicht,

En hebt hunn' vasten loop gericht.

Ge

Ge ontfteekt de fakkel, die haer stralen
 Ons toekaetst door de bleeke maen;
 Gij bindt den windenreij' gezwinde wieken aen,
 En doet ons vrolijk adem halen,
 Als zelfs de duistre nacht den dauw op 't aerdrijk spreidt
 En 't starrenheir ten dans' geleidt.

Stichtte uwe hand niet, op deze aerde,
 Uit weeke kleije en stuivend zand',
 Het vast en steil gebergt', dat uit zijn ingewand'
 Een' rijken schat van mijnstoff' baerde?
 Het prachtig firmament, tot uwen troon gewijd,
 Omhingt gij met het wolktapijt.

Uwe almagt vormde de aderbuizen
 Van 't zeegedrocht, dat stroomen blaest,
 Door 't stormen met zijn' staert geweldig woedt en raest,
 En 't golvend pekerveld doet bruizen:
 Ook hebt gij 's elephants gebeente uit aerd' gewrocht,
 En als een' berg aenéén verknocht.

't Safieren wulf der hemelkringen,
 Op 't ijdel luchtruim vast gegrond,
 Het uitgebreid heelal, 't onmeetbaer weereldrond,
 Waerin 't gezigt der stervelingen
 Geen eind beschouwen kan, kwam door uw enkel woord,
 Uit louter niet, op 't heerlijkst voort.

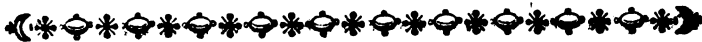
Doch, driewerf groote God! geen tongen
 Van zwakte scepflen zijn bekwaem,
 Om alle uw wonderheên, tot eer van uwen naem,
 Te melden, schoon zij eeuwig zongen:
 Hij, die uw godlijk werk wil roemen naer waerdij,
 Moet zoo onëindig zijn als gij.

o Onbegrijpelijk Opperwezen!

Ik blijf des in mijn' kring' bepaeld:
 Uw zon verblindt mijn licht; mijn scheinrend oog verdwaelt;
 Ook wordt uwe almagt nooit volprezen;
 En gij, die op uw' wenk 't heeal in wezen ziet,
 Behoeft eens aerdworms losspraek niet.

PR. LR.

D E

WELDADIGHEID.

Grij, die, in 't bovenmaensche rijk,
 Gekoesterd in den schoot van 't onbegrensd vermogen,
 Uw lof door 't streelend choormuzijk
 Van duizend Englen ziet verhoogen;
 Die, wen ge op 't nietige aardrijk woont,
 De vreugd, den wellust doet herleven,
 En uit het blij geweest, de zaligende dreven,
 De Godheid naer beneden troont!

Gij waert het, o Weldadigheid!
 Gij waert het, die voor 't oog der wijze Algoedheid speelde,
 Toen eene wenk der Majesteit
 Aen 't niet het aenzijn mededeelde;
 Toen zij haer schepslen, verr' verdwaeld
 Van 't onverleidbre spoor der reden,
 Een nieuwe bron ontfloot van ware zaligheden,
 En zelf op 't aardrijk is gedaeld.

En

En wekt uw glans, o Hemelspruit,
 De onstrafbre neigingen der blijde Hemelchoren,
 Lokt hij de hooge Godheid uit,
 En kunt gij 't eindloos Al bekoren;
 Hoe moet dan 't lage mensdrom niet,
 Wen zulk een drift hun 't hart kan roeren,
 Zich tot den hoogsten trap van wellust heen zien voeren!...
 Zwicht stervling, zwicht voor haer gebied!

Zwicht stervling, en verdoof geen drift,
 Die 't onvervalscht gevoel zoo zacht, zoo teêr kan treffen,
 Verfmaed niet roekeloos een gift,
 Die boven 't stof u kan verheffen.
 Hij, die de lasse slavernij
 Van 't vuige zelfbelang ontwijken,
 En in verheven deugd de Godheid durft gelijken,
 Gevoel, gevoel, hoe groot hij zij!

Verheven doel, het lage stof,
 Dat zich door loutren schijn zoo dikwerf laet verblinden,
 Schudt hier de slaeffche kluijsters of,
 Die 't aep de nietige aerd verbinden,
 En ziet, bezielde door de eêlste deugd,
 't Heelal als uit haer oog verdwijnen,
 Het mengt zich in den drang der gloende Serafijnen,
 En baedt zich in een zee van vreugd!

Een

Een vreugd, waer van het flaeuw penfeel
Eens Dichters zelf geen schets, geen schaduw af kan malen,

Al nam hij voor zijn dichttafreel
 Het goud te baet der zonnestralen.

Geen krans, die de ijdele eerzucht vlecht,
 Geen schat door Koningen bezeten
 Haelt bij het streelend zoet, door 't onbevlekt **geweten**
 Aen 't oeffnen van de deugd gehecht.

Dat vrij 't wellustig ledikant
 Der ongebonden weelde u 't vleienst zoet voorspelle,

Keer, stervling, keer te rug, eer schand',
 Eer wanhoop u alöm verzelle.

Gij zoekt met rusteloze schreên
 Uw hoogst geluk in ijdele vertooning,
 Maer treed in deze hut, zie in die lage woning
 Een schets van ware zaligheên.

Zie daer een schaemle Weêuw, beziel
 Met ware dankbaerheid, zich in 't genoegten baden,

Van, voor haer Redder neergekniel,
 Hem met haer zegen te overladen. —

Zie, hoe ze, in 't edelst vuur ontgloed,
 Daer stem en spraek haer thans ontbreken,
 Het vuurigkloppend hart, het druipend oog doet spreken,
 En met haer tranen hem besproeit.

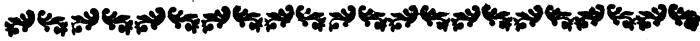
Zie,

Zie, hoe 't dien edlen 't hart verrukt,
Dat een onnoozel kind hem vleiende de wangen
 Met stamelende lipjes drukt
 En schreiende aen zijn hals blijft hangen,
 Zie, hoe 't weldadige gemoed,
 Wen andrer rampen het doen zwoegen,
In elke teedre zucht een bron vindt van genoegten,
 Die moeite en schatten ruim vergoedt.

Gij zijt het, o Weldadigheid!
Die 't menschdom, door het gif der zinbetooeringen
 Van 't spoor der reine deugd verleid,
 Den wellust schenkt der hemellingen.
 Onttrekt gij de aerde uw gunstbewijs,
 Dan is ze een kuil van monsterdieren,
Waer heerschezucht, vuig belang en rooflust zegevieren,
 En schenkt gij 't ze is een Paradijs!

Blijf eenwig, grootfche hemeldeugd,
Blijf eenwig in het hart van Adams nakroost wonen,
 Uw onbevleete zielsgeneugt
 Wekke ieders hulde en dankbre toonen!
 Dan valt het dwingende geweld,
 Dan blijft de onfchatbre deugd in waerde;
Dan bloeit verdraegzaamheid, dan ziet m' alom op aerde
 Den voorfpoed, vree, 't geluk herfteld!

J. H. v. D. P.

AAN HET
TAAL- EN DICHTLIEVEND
GENOOTSCHAP,
KUNST WORDT DOOR ARBEID VERKREEGEN;
MET EEN' BRIEF VAN PRINSE
WILLEM DE EERSTE,
AAN JONKHEER
DIEDRIK SONOY,
EN DE RAADEN VAN
WESTFRIESLAND.

*Mag mijn Zangeres u naaden,
Rijkbegaaftde Dichtrensteet!
Die het eerlijk Hollands bloed
Van onze onverwinbre Vaaden
Nog voelt speelen door uw aaden!
Gunt ge in uw geheiligd koor
Aan mijn tedre Nisf gehoor!*

Heert

Hoort dan Vader Willem spreken!

Daar hij voor 's Lands fiere maagd

Goed en bloed blijmoedig waagt.

Heldendeugd blijft onbezweeken.

Zieldwang, heerschzucht en geweld

Mogen 't zuchtend Volk verdrukken:

Haarlems ramp en ongelukken

Menig' Leeuwendaalschen Held

Treffen, daar 't de Vrijheid geldt.

Ziet, in 't prangen der gevaaren

Held Oranje op de Almagt staaren,

Die het menschdom gadeslaat!

Hier op kon hij zeker bouwen;

God alleen was zijn betrouwen,

God alleen zijn toeverlaat.

Spanje doe 's Lands vrijheid beeven:

Zij mag op zijn taal herleeven.

WILLEM DE EERSTE,

PRINS VAN ORANJE,

A A N

DIEDRIK SONOY,

GOVERNEUR VAN NOORDHOLLAND, EN
DESZELFS RAADEN (*).

'k **L**as met verwondering de lettren van uw hand,
Manhaftige Sonoy en wakkre heldenschaaren!

Wordt dan een groote ziel door ijde vrees vermand:
Of heeft een Hollands hart voor dreigende gevaaren?

Hoe! 'k zag uw' moed welëer, der Vrijheid ten geval
En voor 't hervormd Geloof, het dierbaar leeven waagen;

En, 'k zou u zwichten zien, om Haarlems droeven val,
Voor Alvaas wreedheid en 't gevolg der Oorlogsplaagen!

Heeft

(*) Deeze brief, met die veranderingen, die eene Dichterlijke uitvoering scheenen te verëischen, gevolgd zijnde, is het antwoord op eenen brief, geschreeven door Jonkheer **DIEDRIK SONOY** en de Raaden van Westfriesland, kort na het overgaan van Haarlem aan de Spaanschen; welke beide brieven te vinden zijn bij **P. BOR**, c. z. *Oorsprong, begin en gevolg der Nederlandsche Oorlogen*, 't Zesde Boek, bladz. 328.

IV. DEEL.

D

55 M E N G E L D I C H T E N .

Heeft u de ervarenheid nog niet genoeg geleerd,
Hoe wuft de kans zich wende in de Ondermaansche dingen?

Of is het Vaderland door dien Tiran verheerd,
Om dat het hem gelukte in Haarlems wal te dringen?

Niet, dat het droevig lot dier trouwe burgerij
Mijn hart gevoelloos laat; — neen, 'k had mijn bloed en leeven,
Voor haar behoudenis, ten prooi der Dwinglandij
(Dat weet, die 't alles weet! Gij weet het zelf!) gegeven.

Het was Gods wil! — die Stad moest bukken voor 't geweld;
Maar: moeten wij daarom het al verlooren achten?

Of, werd hier door een perk aan 's Hoogsten magt gesteld,
En, zouden we op haar hulp nu min' vertrouwend wachten?

't Is waar: de Christendeugd eischt een meêlijdend hart,
Bij 't eerlijk martelbloed van zo veel brave lieden;

Dan, 't zaad der Kerk ontspruit uit hun geleeden smatt,
En 'k ben te meêr getroost, om Spanje 't hoofd te-bieden.

Thans blijkt zijn oogmerk ons, ô Helden! middagklaar.
Laat dan door loes gevele uw Krijgsdengd niet verkloekent!

God, die mijn Toevlucht is in 't prangen van 't gevaar,
Zal eens dat beulenrot zijn wreedheid doen vervloeken.

Daar zijn nog Steden in het zuchtend Vaderland,
Gesterkt door kloek beleid, om 't Spaansch gezag te weeren;

En, wat bood Haarlem zelf niet wakkren tegenstand,
Eer zij haar mureen zag in rookend puin verkeeren!

Waar-

Waarom dan heengevlucht naar een uitheemsch gewest:
 Zo lang Gods Almagt waakt en u geen kluisters drukken?
 Zij houdt haar alziend oog op Nederland gevest',
 En, 'k voel het aan mijn hart; zij zal ons 't leed ontrukken.
 Men klaagt, de Steden zijn door armoë niet in staat,
 Tot weering van 't geweld; gelijk me uw leuren melden:
 Dan, ach! men klaagde niet: had mijn getrouwe raad,
 Ten nutte van 't Gemeen, slechts beter mogen gelden.
 Ik heb, voor 's Lands belang mijn goed, noch bloed verschoond:
 En, durft het Krijgsvolk thans van wanbetazing spreken?
 Heeft Alva ooit zo stipt zijn Soudeniers beloond?
 Zulks is wel anders laatst voor Haarlem nog gebleeken.
 Wat voords uw vraag betreft: of eenige Oppermagt
 Zich door een hecht verdrag hebbe aan ons lot verbonden:
 Op dat een vaster steun dit Land wierd toegebracht,
 Om hen te wederstaan, die Neêrlands rechten schonden.
 Geen menschlijke arm was ooit mijn steun of toeverlaat;
 Die hulp is veel te zwak, om daarop te vertrouwen.
 'k Wil, ter verdediging van Neêrlands vrijen staat,
 Mijn hoop alleen op God en zijn bescherming bouwen;
 Zijn magtige arm alleen zal ons van 't Spaansche juk,
 Gewetensdwang ten spijt, mijn Vrienden! eens bevrijden;
 Hij stond ons altoos bij, zelfs in den zwaarsten druk;
 En zal, in onze spits, voor 's Lands belangen strijden.

52 M E N G E L D I C H T E N .

Al drijgt de Vijand langs den Zuiderzeefchen vloed
Eerlang u met zijn magt te ontrusten op de golven ?

Wat nood! — mij dunkt ik zie, getrouwe heldenstoet!
Heur door Gods arm vernield, en in den stroom bedolven.

Boisôt bevoigt alreeds, tot eer van onze vlag,
De zege op 's Vijands Vloot met zijn getrouwe Zeeuwen;

Hij zag bij Rammekens het Spaansche Zeegezag,
Al siddrend, zwichten voor die strijdbre Waterkeeuwen.

Ja, zo ge op 't schuimend zout dees drijvende Oorlogsmagt,
Geferkt door hooger hand, op de eigen wijs kunt snuiken,

Het geen ik van uw' moed en kloek beleid verwacht:
Zien wij 't hervormd Geloof al meêr en meêr ontluiken.

En, worden we altoos door geen Krijgsgeluk bedeed?
Men zoekt best in zichzelf de bron dier ongelukken;

Ons hart, dat menigmaal door ijden waan zich streelt,
Is veëlligt de oorzaak van de rampen, die ons drukken.

Schept moed intusfchen! — 'k staa welhaast met hulp u bij,
En zal, zo lang ik leef, voor Neêrlands welstand waaken.

Ei, aarzelt dan niet meêr: — maar wordt eens waarlijk vrij! —
De zucht voor 't Vaderland moet al ons heil volmaaken.

T. v. L.

V E L D .

V E L D Z A N G.

Helder beekje, snel van loop,
 Laat langs deez bebloemde zoomen,
 Met bekorelijk geruisch,
 Zilverblanke golfjes stromen.
 Schubbig vischje, toon uw pracht,
 Toon uw vlugheid onder 't darten,
 Schenk dit vloeiend kristallijn
 Grooter luister door uw spartlen.
 Kleurig eendje, duik en zwem:
 Sneeuwit zwaantje net uw veeren;
 Help, ó waterminnend heir!
 't Vrolijk stroomgewoel vermeeren.
 Schater tuschen 't bloeiend lisch,
 Schelle rietwink! blijde deunen.
 Laat, ó roerdomp! uw geloei
 Over 't kabblend vlietje dreunen.

Zuidewindje, bol van aart,
 Adem balsmerijke geuren,
 Kusch 't beminlijk bloemgewasch,
 Trotsch op levendige kleuren.

Spoor 't gehairde en wollig vee
 Op de groenfluweelen wefen
 Tot de liefde en wellust aan,
 Onder 't hupplend spelenmeien.

Brommend bijtje, kies uw spijs,
 Zoek uw' honich op deez planten,
 Die een' frisfchen amberreuk
 Ademen aan alle kanten.

Houd, ó koninglijke paauw!
 Door uw staart met duizend oogen,
 Schoon van kleuren, rijk in goud,
 En vol zwier, ons opgetogen.

Vorm, ó loofrijk kreupelbosch!
 Tusfchen uw bemoschte takjes
 Voor 't fchelzingend pluimgediert,
 Tot hun nestjes, fombre vakjes.

Toon, zelfstrelend choor, uw vlijt,
 Spreid uw kraanbed onder 't lommer,
 Meld door wildzang uw geluk,
 Vrij van rusteloozen kommer.

Zwe-

Zwevende orgels, eer van 't woud,
Onvermoeide nachtegaalen,

Wilt mijn luistergraag gehoor
Op verliefd muzyk onthalen.

Hupsche Landjeugd, kusch en dans.
Paart, ó nimphenrei! uw keelen

Aan 't geluid der veldschalmei,
Aan den zachten klank der veelen.

Lieve leeuwrik, roem van 't land,
Laten uwe teedre zangen,

Wijl gij rijst en daalt en draait,
't Harderlijk gejuich vervangen.

Dus, dus mag ik 't zoet vermaak
Der gelukkige landouwen

Van 't gezegend Leeuwendaal
In zijn' vollen glans beschouwen.

F. H.

H E T

W A T E R T O G T J E .

„**S**ia de riempjes in de baeren!

„ Laet ons vaeren ”!

En met een stak Cloë af.

Zefir zweeg met ademhaelen.

Middag straelen

Schroeyden 't groene gras tot kaf.

't Bootje spoeyde, zonder kommer.

't School in 't lommer

Van het hooggefchooten riet.

Damon lei de riempjes binnen.

Wat verzinnen

Tedere geliefjes niet!

Cloë liet het roertje glippen.

Zijn 'er klippen,

Die de min vermijdt, of ducht?

Bron van streelende ongenugtjes!

Wat al zugtjes

Vlogen in de zweele lugt?

Cloë

Cloë lonkte bij het stoeïen.

Ijs zou gloeïen...

Damon was op aerd niet meer...

Streek, door dartle min bewogen,

Uit den hogen,

Een Godin naest Damon neer?...

Hij verfstout zich; kust heur wangen,

En blijft hangen...

o Hoe ruukloos is de min!

Kom, o Sefir! tusschen beïen.

Stoor dit vrijen!

't Uitsfel heeft gevaeren in.

't Windje kwam, het mort, vloog henen,

En met eenen

Wappert Cloës doek omhoog.

o Mijn nimf! geen stroobreed verder,

Had ooit herder

Schuldeloos, zoo veel voor 't oog?

't Uurtje is om, de Herder roeide,

't Bootje spoëide,

Op den stroom, langs bogt bij bogt.

Cloë zugte, en lonkte teder,

Damon weder,

o Wat zoete watertogt!

D E

V A L S C H E

V R I E N D S C H A P .

A A N M I J N E

K U N S T G E N O O T E N .

Kent gij, heufche Kunstgenooten!

dat vervloekte Monfter niet,

Dat, met honingzoete lippen,

doodelijke kufchen biedt? —

Weet gij van zijn heufche trekken

noch van zijn' vermoeden aart,

Die, in 't menschlijk zaamenleven,

eindelooze rampen baart? —

't Is een Misdragt van den Afgrond,

meer te vreezen dan de pest:

't Heeft zijn' gruwelijken Zetel

in der boozen hart gevest:

't Houdt

*t Houkt zich meestentijd verborgen
onder een geveinsden lach:
*t Streelt u met fluweele lippen;
*t maakt een Crocodils geklag:
*t Schreit wanneer het u ziet schreien:
*t Zweert u trouw in nood en dood,
Doch het loert slechts op dat tijdstip,
dat het u de borst doorstoot.
Zaagt gij 't nimmer, waarde Vrienden?
*t laat zich zien aan allen kant;
*t Biedt, in trotschgebouwde huizen,
u welmeest de helfche hand;
*t Schuilt ook onder laage daken;
*t is belust op gunst en goud.
Laat ik u den Vriend eens schetsen,
in wiens hart het zich onthoudt?
Op zijn aanzicht is te leezen
een gemaakte Vriendlijkheid,
Die den argeloozen vroomen,
ja! den wijzen vaak misleidt:
In dien spiegel vindt men tekens
van 't verraderlijke hart;
Echter zijnze met de trekken
van oprechte trouw verward:

Dik-

Dikwils zijnze zoo verdonkerd,

dat het allerfcherpst gezicht,

Die bezwaard kan onderkennen:

de oogen fchuuwen 't helder licht;

Zij zijn straf op u geflagen

als gij elders heenen ziet,

Maar zij lachen op uw' aanblik,

doch 't is 't rechte lachen niet;

Bij de minften uwer feilen

vliegenze op uw' Medevrind,

Vraagen hem, met fchamper wenken,

hoe hij uwen misflag vindt?

Wijl de mond een trek van lachen,

't hoofd bewijs van fchudden toont.

Ja! uw deugdelijke daaden

worden naauwelijks verfchoont.

Met een ontevreden weezen

ziet hij uw bedrijven aan:

Met de kin op zijnen boezem

zal hij de oogen op u slaan;

Daar het diepgefronschte voorhoofd,

zomtjids met de hand geftreeld,

Met een neêrgeboogen wenkbrauw,

't nijdig oordeel niet verheelt,

, Dat

62 M E N G E L D I C H T E N .

Zijn gebreken op uw reekning:

hij legt vaak een' struikelsteen,

Op de gladgebaande wegen;

hij leidt u geblind daar heen,

En hij doet u zwaarlijk vallen:

straks verspreidt hij breed en wijd,

Datge, uit voorgenomen boosheid,

fchandelijk gevallen zijt.

Dit gebroedzel van den Satan

valt met looze vleierij,

Uit verdoemlijk zelfbelangen,

u aan op de zwakste zij;

Als hij dan 't bedoelde voordeel

niet in uwe Vriendschap vindt,

Zal hij u wel haast ontvallen.

Bleef hij bloot niet meer uw' Vriend,

Uw verlies zou waarlijk winst zijn,

maar dat heilloos slangenzaad

Zal u onophoudlijk lastren;

't brouwt u allerhande kwaad.

Kent gij, heufche Kunstgenooten!

nog dat Kroost des Duivels niet?

Woont gij dan in wildernisen,

daar men nimmer menschen ziet?

Zaagt

Zaagt gij nooit een haatlijk schepsel,
dat, met onderdaanigheid,
Dat met hoffelijke woorden,
„Altoos tot uw' dienst bereid”,
Zegt, ja! zweert te zullen weezen?
dat alsge in de voorspoed leeft
Rustloos komt uw huis bezoeken,
doch u, in den nood, begeeft?
Dat de hem geschonken gaaven
voor den loon houdt van zijn' vlijt
Dat, blijft gij niet eindloos geeven,
dan zegt dat gij gierig zijt? —
Had gij nimmer zulke Vrienden
die, in uw' geringen staat,
U geneegenheid betoonden?
die, met vriendelijk gelaat,
U beklagden, u vertroosten,
doch met woorden zonder geld?
Die u meerder Vriendſchap toonden,
als gij, meer door zorg gekweld,
U, bedrukt voor hen verneerdet;
aan hun hoogheid hulde deed,
Schoon uw vruchteloos verneedren
hen den vreksten aart verweet?

Zul-

64 M E N G E L D I C H T E N .

Zulken, die het voorhoofd fronschten,

toeh gij hen kost zeggen: dat

Gij, door 's Hemels milden zegen,

hunne hulp niet noodig had?

Die u toen stilzwijgend dwongen

om die meer dan menschlijke eer

Die gij, dwaaslijk hen betoondet

in uw tegenspoed, die meer

U ten blind' Aanbidder maakte

van hun troschheid? wier gelaat,

Op het zien van uwen welvaart,

nijdig, norsch en geemlijk staat?

Zulke Vrienden die u haaten

als gij ronde waarheid spreekt,

Schoon zij schamper u verwijten

alles wat aan u ontbreekt?

Die gij, met afgodisch roemen,

ééniglijk behouden kunt;

Wijl hun trotsch aan uw verdienste

den geringsten lof misgunt? —

Zijn de Joäbs onzer dagen

u mijn Vrienden! onbekend?

'Weet gij niets van Judas kuschchen,

die gij, waarge uw schreden wendt,

Hoort

Hooft op onze ftraaten klappen?

zaagt gij nooit diens Konings hof,

Die door zijner haatren monden

wordt geliefkoosd? die zijn' lof

Allerweg hoort uitbazuinen,

door hem, die een amt verhoopt?

Die voor tastelijke leugens

vorftelijke gunften koopt?

Zaagt gij nooit geheele zwermen

adelijke Bedelaars,

Om een' magtig' Staatsman zwieren,

als de muggen om de kaars?

Zaagt gij nooit hun needrig buigen?

hebt gij nooit hun taal gehoord?

Hun gefchriften nooit gelezen?

daarin zegt u ieder woord,

Dat die smeerige Amtuitdeeler

geen getrouwer Vrienden heeft,

Dan die hij, in 't eergeftoelte

plaats naar hun begeerten geeft:

Schoonze 'er in hun vuist om lachen,

dat hij het getuigenis

Van hun Vriendfchap houdt voor waarheid,

daar 't een hoofche leugen is. —

Is het, heufche Kunstgenooten!

in uw huizen nooit gefchied,

Dat een vriendelijke Tronie

u, met eenen kusch, verried?

Hoordet gij u nimmer prijzen,

meerder dan gij waardig zijt,

Door een vleier, die zich ganschlijk

had aan uwen dienst gewijd,

Doch die u weldra verachtte,

toen hij miste dat hij zocht? —

Kunt gij nog den naam niet raaden

van dat haatelijk Gedrocht?

'k Zal 't u met één woord doen kennen.

Weet dan, waarde Vrienden! weet!

(Om 't uw huis en hart te ontzeggen,)

dat het VALSCHE VRIENDSCHAP heet!

G. P.

D A-

DAMON AEN DE ROOS.

Puik der bloemen, Lieflijk Roosje!
 In *Clorindes* hof gegroeit,
 Gij vertoont het schoonste bloosje,
 Dat op Maegdenkaekjes gloeit.
 Lief ontluikt uw teder knopje,
 Als Auroor ons vrolijk wekt,
 En de zon het zilvren dropje
 Van den daeuw naer boven trekt.

Gij verspreidt uwe ambergeurtjes,
 Wen de heete middaggloed,
 Op uw zoet en zachte kleurtjes,
 't Bijtje snorrend azen doet;
 En wanneer een Zephirs zuchtje
 Adem schenkt aen ziel en zin,
 Dringt met een uw balsmend luchtje,
 Lieve Roosje, tot ons in.

Als de dankbare avondtoontjes
 Klinken op *Filémons* fluit,
 En hij op *Clorindes* koontjes
 Zijne liefdeklachten uit,
 Daer hij, zich met duizend kusjes,
 Voor zijn hartvriendin verklaert,
 Voedt uw geur die minnelusjes,
 Liefelijke Rozengaerd.

't Gloeiënd rood der purpre lipjes,
 Die *Filémon* zachtjes kuscht,
 En de teedre boezemtipjes,
 Klipjes voor den liefdelust,
 Vergelijkt hij bij uw blaedjes,
 Die bij 't zacht van 't gloënd fatijs,
 En het zoet der honigraetjes,
 Niet te vergelijken zijn.

Buigt het zoele westewindje
 't Tengre steekje heen en weer,
 Dan trekt *Venus* olijk kindje
 Hier uit straks een nieuwe leer,
 Als *Clorinde*, met een lonkje,
 Op het wapprend bloemtje ziet,
 Schiet de min een Liefdevonkje,
 En haer trots is ras te niet.

Plukt

Plukt *Filémon* onder 't groeiën,
Roosje, u voor zijn schoonheid af,
En schenkt hij u, bij het stoeiën,
Heuren boezem tot uw graf;
Knakt uw steel bij 't noordervlaegje,
En verwelkt, ô Roosje, uw gloor,
't Meisje leert, dat in één daegje,
Al haer schoonheid gaet te loor. —

Spreidt ge dan bij 't spelemeiën
Van de jeugd een' frisfchen geur;
Leert gij, onder 't kransjes breiën,
Aen de maegd een minnaerskeur,
Zijt gij 't zoete voedsteresje
Van den Liefsten minnegloed
Leer ook *Damons* Zielsvoogdesje,
Roosje! dat ze minnen moet.

J. W. B.

B E S C H O U W I N G

BIJ EEN IJSLIJK ONWEDER VAN

DONDER EN BLIKSEM.

Grootmagtig God! ontzachtlijk Hemelheer!

Wie buigt zich niet in ootmoed voor u neêr,

Wanneer 't geloei van uwe donderslagen

Door schok op schok den stoutsten doet verfaagen,

Daar 't aardrijk beeft door schitterend bliksemlicht,

Waarvoor de gloed des vollen middags zwicht.

Waar toont zich meêr uw Godlijk Alvermogen?

Wat kan zoo sterk uw Majesteit betoogen?

Wat schor geluid maakt meêr het dartlend vee

Of angstig, of opmerkzaam, of gedwee?

Stuit meêr den Zang der lieve boschkoraalen,

Zoodraa het rolt langs boschen, bergen, dalen?

Dan,

Dan, wen ge uw' stem, uw donderstem verheft,
Wier sulfergloed de hooge ceedren treft,
De laage hut en vorstelijke daken
Verbrijzlen en tot rookend puin kan maaken,
En mensch en beest zoms nederlaat in 't veld,
Ten klaaren blijk' van haar geducht geweld.

Doch, 't onweër, van een' andren kant bekeeken,
Is heilrijk, drenkt het land, van dorst bezweeken,
En net de lucht der groote waereldsteên
Van damp en stank en alle onzuiverheên.
Het koelt den gloed der heete zonnestraalen,
Doet mensch en beest weër frischen adem haalen.

Een donderbui geeft ook aan 's Hemels boog,
Het schoonst gezicht voor een beschouwend oog.
Geen fiksche penseel kan juist den donder schetzen,
Geen staalen punt den snellen bliksem etzen.
Hier faalt in kunst de grootste kunstenaar
Voor 't echt tafreel van God den Donderaar.

Mijn oog kan op deez' wondre Hemelvuuren
Met stil vermaak eerbiedig blijven tuuren,
Zoo 't onweër niet all', waar het valt, verteert;
En zegen dus in oordeel wordt verkeerd:
Maar dan ook kus ik 's Heeren slaande roede,
Beveel mij in zijn veiligende hoede.

Bij 't onweêr dus geen slaaffche vreez' gevoed,
 Is God niet vrij, Almagtig, Wijs en Goed?
 Kan hij ons, schoon 't heeal mogt blikfems baaren,
 Niet overal onaangeroerd bewaaren?

En, schoon we ons in een rots van 't hechtst arduin
 Verbergen, toch niet smooren onder 't puin?

't Is dwaasheid dan in onderaardsche kuilen,
 Of kelders voor Gods donders weg te schuilen.

Wij zijn zoowel te water als te land,
 In huis als op het veld in 's Heeren hand.

Hij kiest tot ons bederf minst blikfemstraalen,
 Één Almagtswoord kan ons tot stof vermaalen.

Men hou zich dan bij 't loeiendst onweêr stil,
 Gedraage zich gelaaten aan Gods will',

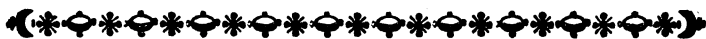
Die overgaaf blijft Christenen betaamen,
 Men zegge op all' wat God ons toefchikt, Amen!

Zoo zal, schoon ons een donder neêr mogt slaan,
 Die rasche dood ons beste deel niet fchaên.

J. v. R.

O D E

O D E

O P D E

ONSTERFLIJKHEID.

Hier in dit eenzaam rotsgewelf,
 Aan d'oever van de zee, het sterflijk oog ontweken,
 Zal ik, verloren in mij zelv',
 Mijn hoop aan hooger heil ontsteken. —
 o Rots! aan wier bemosten voet
 Mijn boezem menigwerf een teedre kalmte ontmoet;
 o Zee! waarop mijn oog met wellust vaak mogt staren —
 Aandoenlijk, grootsch Toneel! dat soms mijn smart verpoost,
 Op nieuw zijt ge al mijn lust! — geslingerd als de baaren,
 Hijgt, snakt mijn ziel naar kalmte en troost.

E 5

Hoe

Hoe zwart een Nacht! — Geen star verspreidt,
Geen enkele star, haar licht in deeze sombre dreeven —

o Welk eene aaklige eenzaamheid!

Wat diepe stilte heeft me omgeven!

Natuur zwijgt treurig stil; 't Heelal rust in haar' schoot —

o Rust! o beeldtnis van den dood!

Hoe moet de stilte zijn, de rust vol ijslijkheden

Des grafs, waarin mijn oog van hier reeds bevend ziet?

't Bereikt ligt in 't verschiet mijn eind — maar in 't voorleden

Helaas! mijn jongste tijdstip niet.

Te bang verschiet! dees donkre nacht

Maakt mij uw schaduwbeeld, zwart, aaklig zwart, voor de oogen.

Ik sidder!... Mijn verbeeldingskracht

Word ijlings wieken aangetogen;

Zij vliegt het somber rijk des Doods, Gods akker, rond;

Staart — daalt; omhelst den kouden grond,

En kust in ieder stofje een' bloedverwant, een' broeder;

In ieder grasje een' vriend, een' lotgenoot weleer.

Dees bloem dacht, voelde als ik — wij hadden ééne moeder,

En de eigen maagschap wacht ons weér.

Ver-

Verzonken in mijn nietig lot,

Hoor ik, daar schrik en angst mij 't hair te berge jagen,

De wormen aan het overfchot.

Der menschelijke grootheid knagen —

Ach! aan wat foltering geeft dit mijn ziel ten doel,

Mijn ziel, thans bloot voor 't hoogst gevoel!

Wie heeft haar afkomst zo bedrieglijk uitgemeten?

Ben ik, verachtlijk Niet! der scepflen heer en lof?

Een gouden schakel aan die eindeloze keten?

Een straal der Godheid in het stof?

Ach! onder zo veel leeds gebukt,

Misgunt u, stille Klei! mijn ziel uw vreedzaame orden —

Ach! waarom mij dier rust ontrukkt?

Gedoemd, gevloekt om mensch te worden?

Waarom een kluit bestraald, gezegend tot den nacht?

Een' Zoon der smarten voortgebracht?

Waarom een stofje uw licht, die wreede gift! gegeven,

Toen 't, in 't gevoelloos rijk verspreid,

Onmerkbaar wemelde aan den oever van dit leven?

o Bron van liefde en zaligheid!

Was

Was 't om den scherpsten pijn der smart
 Van uw' geduchten boog door merg en pees te jagen,
 Dat ik een teêrgevoelig hart,
 Het merk der Menschheid, om moest dragen?
 Greep mij 't geheugen aan, slechts om in leed en pijn
 Den troost des tijds ontrukkt te zijn?
 Moest eerst door 't bang verlies van Gade, Kroost, en Vrinden,
 Geen druppel ovrig zijn in deeze traanenbron,
 Eer mij de hand des Doods op nieuw aan 't stof zou binden,
 Als ik niet meer gevoelen kon?

Spoei aan dan, mededogend uur!
 Waarin mijn oor voor 't laatst de stem der smart zal horen;
 Verhaast de werking der Natuur,
 Zo traag voor 't ledig hart, dat alles heeft verloren.
 Hoe vrolijk lagcht mijn oog uit zulk een woefte orkaan,
 o Moederaarde! uw schuilplaats aan;
 Hoe koestrend zal uw schoot mijn matte leden dekken!
 Voor 't laatst begeert mijn hart, en 't is — zijn jongste fnik
 Mijn stof zal u ten keen voor nieuwe Wezens strekken,
 Die min rampzalig zijn dan ik.

Maar

Maar hoe? — Zou dit verachtlijk lot
 De Kroon der Schepping, mij, den eedlen Mensch! verwachten?
 Vernietiging van 't Beeld van God! —
 Verzink Godlasterlijke klagten! —
 Mijn ziel... die zuivre glans, die wondre onstofflijkheid,
 Die 't leem tot Englen toebereidt,
 En, zelfs in 't vleesch geboeid, iets Godlijks blijft vertonen —
 Hangt ze ook van 't wuft geval des broozen stofklomps af?
 Kan de onbezuisde Tijd de hooge Reden honen?
 Delft ook 't verderf voor haar een graf?

 Wat wil die hoop, die, onvoldaan,
 Zelfs midden in 't geluk begeert en blijft begeren?
 Klopt ze ook met zucht op zucht bij 't hoogste goed slechts aan,
 Om onvoldaan te rug te keren?
 Vermoordt ze om niet ons heil? Is 't vruchtloos dat ze hijgt
 Naar 't vol genot, dat eindloos stijgt?
 't Zou vruchtloos zijn?.. Maar neen!.. dat wonderbaar vermogen
 De Reden — deeze Hoop — gewis... 't is meer dan schijn!...
 Mijn ziel!... wat scheemrend licht straalt ijlings in mijne oogen!
 o Ja! ik zal onsterflijk zijn!

Ik

Ik zal — God spreekt; 't is dag, ik ben 't!

Wijk, wreede twijffling! die mijn hart zo angstig griede;

Het juicht, nu 't u, mijn Goël kent,

U, rijke, rijke, rijke Liefde!

Verbazende ommekeer! in welk een eedler licht

Vertoont gij de Aarde aan mijn gezicht!

Ik zie, 'k zie, diep in 't stof gebogen voor uw roede,

Hoe deeze in 't zeedlijk kwaad verzonken woestelij

Van alle Waerelden, die 't hoogst Verstand bevroedde,

U, Opperwijsheid! 't waardigst zij!

Gij rampen! ondermaansche smart!

Onmerkbaar deel in 't slip des tijds, kom, treedt vrijnader—

Vriendinnen van mijn wanklend hart!

Slagschaduw van mijn schuld! 'k herken in u mijn' Vader.

Gij, Krachthersteller voor een' eeuwgen morgenstond!

Sints hooger magt uw magt verflond,

Beminnelijke Dood! zou mij uw komst vervaren?

Hoe zwart een rustvertrek me uw gapende afgrond bië,

'k Genaak zo kalm uw' nacht, als ik met juichend staren

Het graf der beste Moeder zie.

Ja!

Ja! kil, betraand, omarmd Gesteent'!

'k Zacht vaek op u een' weg voor 't stikkend hart te banen

Maar nu — zo nu mijn oog nog weent,

't Is wellust, o 't zijn Engentraanen!

Hoe rijk, hoe schoon een' glans verspreidt

De Heilzon der Onsterflijkheid

De nacht des Doods verdwijnt, zijn vaale schimmen wijken —

Een straal van godlijk Licht daalt in uw' afgrond neer. —

Ik vinde u — groote God! mijn kracht, mijn hart bezwijken!

Mijn Moeder! — 'k vinde u eeuwig weêr!

o Eeuwigheid! — Gij vreeslijk Meir!

Niet jong, toen alles werd; niet oud als 't zal verdwijnen!

Wat is bij u de glans van 't schitterend starrenheir?

Een Roos, die de eigen dag ontluiken doet en kwijnen. —

'k Voeg vruchtloos eeuw bij eeuw; 'k oogst tijd bij tijden in,

Maar vinde uw eindpaal noch begin —

'k Zie de Englen, op Gods wenk, ter jongste maaiing gloren,

Wijl reeds de laatste Zon haar laatste stralen schiet;

Maar tast mijn eindigheid ook daar, bedwelmd, verloren,

In 't eigen eindeloos verschiet.

Gij

80 M E N G E L D I C H T E N .

Gij meet dat perk, o Majesteit!

In u is, boven 't lot van toekomst of voorleden,

Een enkel heden — eeuwigheid,

En de eeuwigheid het rijk der tegenwoordigheden.

Wie denkt, Oneindigheid! uw wonder Wezen na?

't Is nacht, waar ik hier de oogen sla —

'k Gevoel, o God! 'k gevoel al de ijdelheid dier poging.

't Heelal ontzinkt mijn oog — uw Liefde blijft mij bij!

Gij schonkt aan 't stof uw Beeld — Zijn heil was uw beooging —

Een heil, dat eeuwig was als gij!

'k Verzink in enkele zaligheên —

Gewiekte, heilge dank doet hart en boezem rijzen —

Aanbidding stroomt door al mijn leên!

Maar kan mijn mond u waardig prijzen?

o Neen! — dat spheer bij spheer uw' lof vereenigd zing',

Al 't Englenheir de snaaren dwing',

Hun Lied stijge eindloos op! — maar gij blijft onvolprezen.

Ontfermer! zie dees traan, die 't zwellend harte plengt —

o Mogt die liefdetraan bij u mijn lofzang wezen,

Die traan, met Jesus bloed gemengd!

Wat's

Wat's dit! — gevoel? — verbeelding? — Neen!

Mijne oogen zien! — Een Licht verzwelgt op eens het duister —

Wat zichtbre Godheid word hier juichend aangebeên?

Wat heir ontleent van hem zijn luister? —

Ik zwijm van vreugd! — wat heil! — verwachting! blij verschiet!

Ja, kloppend hart! geniet, geniet!

Dit pad — o God! dit pad — is ook voor mij ontfloten?

Die wellust — zulk een heit is ook voor mij bereid? —

'k Herken, o ja! 'k herken de zaalge Deelgenooten

Der zegenrijke Onsterfelijkheid!

Hier is Jehova zelf hun licht —

Zijn Algoegzaamheid de springbron van hun leven;

Hun Throon op de eeuwigheid gesticht —

Hoe hoog — hoe zwijmlend hoog verheven!

Wat zang! wat harmonij! wat blij triumpfeschal! —

Waar ben ik? — waar het traanendal? —

Hier drijft in 't peilloos diep het ruim verblijf der zonnen

Gelijk de middernacht, zwart, straalloos in het oog —

Hoe is de Onsterfelijkheid ook reeds voor mij begonnen?

Wat sterveling klom ooit zo hoog!

Daar rijst het eeuwig Hallel weêr —

Gode wellust doet op nieuw het vleeloos aanschijn blinken:

Elk werpt zijn kroon voor Jesus neêr;

'k Hoor niets, dan Goël, Goël klinken.

o Duizend duizenden! o zaligen! — ik staar....

Vergeefsch! — 'k verlies mij — welk eenschaar! —

Tel, Wijsgeer! tel dit heir: laat floorloos u verzellen

Het oog eens Engels in het uitgebreidst verschiet —

Gij moogt het zand der Zee, 't getal der Zoanen tellen,

Maar Gode ontferming telt gij niet!

o Grootheid! — diepte van Genâ!

Hoe schoon een Morgenfond, na't zachtst, na't kalstst ontslopen!

Gij, Seraf! blinkende Elba!

Groot — groot voor al wat is geschapen!

Toen gij, waar de eeuwigheid den thron der thronen schraagt

Gods Zoon — voor't eerst — op eenmaal zaagt —

Stond ge in verrukking — zaagt hem weder — opgetogen! —

Een siddrende eerbied trof op eenmaal uw gemoed —

De glans der Godheid straalde op eenmaal uit zijne oogen,

Straks zonkt, verzonkt gij in dien gloed.

Wij —

Wij— minder dan 't verachtst gewormt',

Wier talrijkst kroost in 't stof, in 't nietig stof kan leven —

Wij — in 't oorspronkelijk schoon misvormd —

Wij — zien dat aanfchijn zonder beven!

Uw God is onze Vriend! — ons vleesch, dien ge eindloos prijst!

Daakt, Englen! daakt! de Menschheid rijst —

Ziet, ziet, verbaasd, het leem een deel der Godheid worden —

Dien mond, die 't leven blies in u — gekust door 't stof —

Ontvangt, Aartsengelen! op aarde ons in uwe oorden!

Daag, Eeuwigheid! voor onzer lof!

R. F.

F 2

A A N

A A N D E

S C H O O N S T E

D E R

K U N S T E N .

Volchoone Kunst! die al mijn aandacht weet te kluiſtren,
 Die mijnen eerbied en mijn hulde waardig zijt,
 Die mij in 't eenzaam uur naar uwe ſtem doet luiſtren,
 Als ik uw' invloed ſmaak, verveelt mij nooit de tijd.
 O Goddelijke Kunst! hoe ſchets ik uw vermoogen!
 Hier ſchiet mijn flaauw penſeel onëindig in te kort!
 Ik ben op u verliefd! 'k zit door u opgetoogen!
 Wanneer mij ſlegts één gunst door u geſchonken wordt.
 Gij, Schoone! gij alleen kunt in mijn ziel ontvonken
 Een allerſterkſten gloed, door tijd noch ſtroom gebluſcht;
 Mijn teder hart, aan u ten eigendom geſchonken,
 Voelt blijſchap en ontzag, wen 't uwe voeten kuſt.
 't Is waar: uw Zuster kan mijn' Geest ook lieflijk ſtreelen,
 Mijn Cimbelfhaar getuigt, hoe de edele Muzijk
 Mijn oogen tot zich trekt, mijn ooren weet te ſteelen,
 Van haar ontvang ik dag aan dag een liefdeblijk;

Maar,

Maar, wat is 't groot en zoet, twee Zusters saam te paaren!

Och! wierd ik eens verëerd met deeze dubble gunst!

Om niet alleen mijn stem te huwen aan mijn snaaren;

Maar ook mijn woorden, als gewrochten van de Kunst.

Hoe weet gij mijn gemoed in 't traanenkostend leeven,

Als alles tegen loopt, en schier de moed ontzinkt,

Ja, wen mij 't dierbaarste op deeze aarde moet begeeven,

Te troosten, daar uw taal in bange tijden klinkt.

Wie, die een mensch heet, of met regt dien naam wil draagen,

Wordt door uw schoonheid niet gevoelig aangedaan?

Wie zou om uwe hulp niet onophoudlijk vraagen?

Wie zoekt niet in uw gunst, uw hooge gunst te staan?

Hoe kon 't ooit mogelijk zijn, dat een der stervelingen,

Die éénmaal van uw zoet één proefjen heeft geplukt,

Niet tot uw eewgen lof een galmend lied zou zingen?

Altans uw schoonheid heeft mijn' ganschen Geest verrukt...

Wie u niet hoog waardeert, behoort tot zulke zielen,

Die ge'onbekend zijt, en daarom ook onbemind:

Ik zal, ik wil, ik moet vol liefde voor u knielen,

Voor u, die mij met uw fluweelen koorden bindt.

'k Heb ook vrijwillig 't hart en 't oor aan u gegeven,

Aan u, geliefde Kunst! uw invloed schenk' mij hulp!

'k Aanbid u: door uw kracht zal mijne ziel regt leeven,

Verëer mij met uw komst, dan juichen tong en stulp.

Dan doe ik ook op aarde uw lof blijgeeffig hooren,

Dan zing ik dag en nacht, dat grond met kerker beeft,

Dan nadert mijne klank zelfs tot het choor der chooren,

Wen 't mijnen zucht voor u vooraf vernooimen heeft.

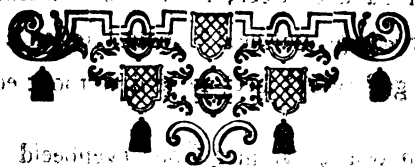
Dan zal ik nederig dien grooten eernaam draagen,

Dat ik uw kind moog zijn. Rol Hemelmelodij!

Genoeg...! 't staat ieder vrij aan mijnen Geest te vragen,

Wie heeft u dus bekoort? Hij roept... de Poëzij...

C. J. P. geb. v. S.

D. E.

V R I J H E I D.

L I E R Z A N G.

o **V**rijheid! 'k voel uw zegeprael.

Gij doet mijn boezem tintlen — gloeiën —

'k Hoor niets dan uw verheven tael.

Offchoon ondanks mij selv' mijn heeten woorden vloeiën.

Wat zijt ge, o Burgermaetschappij!

Ten zij haer hand u streel, u streel met dierbre gunsten?

Waer zijt ge wijsheid? eadle kunsten?

Waer zijt ge? waer? heel de aerd vertoogt een woestenijs.

Van waer, dat hier Gods' evenbeeld

Veragtlijk kniel' voor 't zelfde wezen,

Als waer 't noch meêr dan hij bedeed —

Door grootfcher hand gevormd — uit eedler stof gerezen —

Als waer het Godlijk? ja; van waer,

Dat hij, die zelfs de zon onagtzaam neer ziet daelen,

Onagtzaam ziet heure ugtendstraelen,

Met sidring op een mensch, een niets, een aerdworm, staer?

Gelukkig! die, in de arme hut,
 Niets voelt dan de allerteêrste banden;
 Slechts met den boog zijn welvaert stut;
 Een klein gemeenebest vormt met zijn Huwlijkspanden.
 Gelukkig! daer leeft alles vrij.
 'k Erken 't; een slordig vel moog daer de lendnen dekken,
 Laet af! die pijën uittrekken.
 Geeft, slaven! hem geen goud, den pronk der flavernij.

Gelukkig ook! die, meer beschaefd,
 In 't heil der Maetschappij mag deelen,
 Gelukkig zelfs, schoon meer verlaefd;
 Die nauwlijks zichtbre boei kan duizend weldaên teelen;
 Gelukkig! ja, volzalig, rijk,
 Ziet hij de morgenzon dier Maetschappije ontbranden!
 Maer ach! heur middag teelt reeds schanden,
 Heur avondstond is boos. Zijn woede aen niets gelijk.

Terg' vrij den leeuw — hij brult, valt aen.
 De hengst, vol moeds op 't ijslijk rennen,
 Briescht, schuimbekt, durft zijn vijand slaen;
 En zou de Mensch alleen zijn doel noch waerde kennen?
 Moet hij, geknield in morsig zand,
 Eens meesters ijzren voet, met zielsvervoering, lekken!
 Hem dit schandael tot eer verstrekken,
 Hem! Koning der natuur! en pronkstuk van Gods hand!

Zal

Zal hij, met ketens overlaën,
 Ten dienst der hebzucht voortgeflagen,
 In 't stinkend hart der mijnen gaen!
 Zal hij, uit de arm gescheurd van raedloos kroost en magen,
 Te koop zijn!... en voor nietig goud!
 Zal hij, daar kinderliefde en smart zijn borst doen gloeiën,
 De handjes van zijn' telg zien boeiën;
 Bij 't klettren van de zweep, die hem in teugel houdt!

Zal hij! — maer welk een schilderij?
 Hoe grootsch de menschlijkheid moog praelen,
 Hoe schoon, hoe eel, hoe groot ze zij,
 Wat daelt ze, als wij een mensch, zo vreeslijk laeg, zien daelen?
 Wat daelt ze? neen; wat is zij wreed!
 Barbaeren! — die, verkogt aen trotsche dwingelanden,
 Groeit — vet word, door uw eigen schanden!
 Die boeiën voor de vuist van vrije volken smeedt!

Ten zij de mensch zijn waerde kent,
 Zijn regten staende houdt — doet gelden —
 Vergeefs; wat moed hem ingeprent,
 Vergeefs; nooit stijgt hij op tot in den rang der helden,
 Een wenk!... hij zwoegt in slavernij,
 Maer grijp den vrijman aen — hij zal geen voetstap wijken.
 Misfchien door overmagt bezwijken;
 Doch 't laetste drupje bloeds der vege borst vloeit vrij.

o Paradijs van weelde en vreugd!
 o Eedle staet, die zulke Zoonen
 Hervooftbrengt — hoogacht om hun deugd!
 Hoe zal hun wederliefde uw diebre gunsten kroonen?
 Natuur is steeds hun oeffenschool,
 Wat grootsch is, trekt hun oog, en doet hun moed ontbranden.
 Hier worden heien vrugtbare landen:
 Daer vliegt hun stoute kiel, naar zuid en noorderpool.

Hun fierge geest neemt hoger vaert.
 Hij telt, hij weegt de hemelhollen;
 En, schoon gekluistard aen deeze aerd,
 Weet, hoe en waar ze in 't ruim van 't eindloos ijdel rollen.
 — De voorspoed lacht aen alle kant. —
 De landhut juicht van vreugd. — De steden groeïen, bloeïen:
 Geen arbeid kan de vlijt vermoeïen. —
 't Geluk woont in 't paleis, en op het nedrig lande.

Gij! die 't heelal uw voetbank noemt,
 Slechts wenkt, en 't is 'er — Alvermogen!
 Wiens goedheid, al wat ademt, roemt;
 Wiens wijsheid, al wat denkt, verrukt — houdt opgetogen.
 Gij sprakt, daer zij 't en alles zong.
 Het dankbed der natuur krom voor den Troon der Troonen!
 Waarom die ongeveerde toonen?
 't Geluk, dat ieder veelde, ontfoerde elks borst en tong.
 Gij!

Gij! die voor 't aanbegin der tijd,
 Door al der eeuwen-wentelingen,
 Dezelfde waert, dezelfde zijt,
 En blijven zult de bron van heil en zegeningen;
 Zoudt gij veranderen in uw doel?
 Neen; ons geluk blijft steeds het oogmerk van uw scheppen;
 Och! dat wij dankbre lippen reppen,
 't Is de inspraak der natuur: elk volg zijn harts gevoel!

Of smaekt dat hart-vermaak — geneugt,
 In 't martlen van natuurgenoeten?
 Zijn wij ten toppunt onzer vreugd,
 Terwijl men 't wrakstaal trekt, om 't in ons hart te stooten?
 Gaet, vlijërs! gaet — bedriegt uw woest! —
 Port hem dat heerschzugt aen! — zal de Almagt voor u zwigen?
 Zult gij een vasten rijkstroon stichten,
 Met tranen en het bloed van duizenden bemorst?

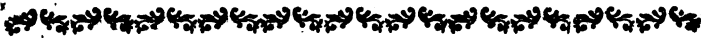
Beeft! lachende oorden — juichend land —
 Valeiën, door natuur gezegend —
 Daar zwaait de heerschzugt de ijzren wand:
 Wat word ge? woest en naer, hoe mild de Algoedheid regent.
 Beef! nooit vernederde onderzaat —
 Die scheurde de aerd van één, nog omzaegt, en verschermt:
 Gints smeedt men ketens — staelen jokers —
 Straks knielt ge als voor uw God — en 't is een overlaet.
 Straks!...

Straks!... hoe! is 't dan, als met een blik?
 Dat heerschzucht heil verkeert in zugten —
 Het heldenhart zijn moed verwrikk' —
 De wetenschappen moort — de kunsten heen doet vlugten —
 Och! waer geweld heur eenigst staet! —
 Dan zou de onbuigbre moed des vrijen landzaets gloeiën.
 Toon, monster! toon hem jokken — boeiën —
 Maer wanhoop, bij zijn wraek, op de eer der zegepraet.

Dit weet ge, en altijd laeg en laf,
 Beveelt ge uw snoode lijfstrawanten;
 De weelde en wulpsheid gaen voor af,
 Behoeftē en armoe treên in 't spoor dier afgezanten,
 Dan volgen meinēd — landverraed:
 En dan uw zegekar — boei nu bedorven zielen!
 Millioenen flaven siddren — knielen —
 Welk een triumf! — wat vloek! — daer God u gadeslaet.

o Vrijheid! schepzel van die hand,
 Door wie wij leven — ons bewegen —
 Ons schoonst, ons liefst, ons dierbaerst pand;
 Onze aerdsche zaligheid, ons eeuwig heil en zegen!
 Och! zag mijn vaderlijken grond,
 Och! zag hij, op zijn erf, nooit dan u morgenstraelen!
 Hoe groenden al zijn vrugtbre daelen!
 Geen staet, hoe uitgebreid, had zulk een ugtendstond.

P. V.

 H A M L E T S

B E K E N D E

A L L E E N S P R A A K

B I J

S H A K E S P E A R ,

NA DE FRANSCHE NAVOLGING VAN VOLTAIRE.

Hou stand, verwarde geest, en breek uw' twijfel af;
 Ga over tot de keus van 't leven of van 't graf (*).
 Volhard, gedwee voor 't lot, dat u verdrukt, te bukken;
 Of eindig uw bestaan met al uw ongelukken.

Wat

(*) Men heeft zich hier eene uitlating veroorloofd, die noodzakelijk scheen, om niet in de tegenstrijdigheid te deelen, tot welke de Fransche Dichter vervallen is: daar hij zijne sprekende personaadje ter dezer plaats doet uitboezemen:

„*Dieux justés, s'il en est, éclairer mon courage*”,

en hem dus teffens Heiden en twijfelaar maakt, terwijl hij besluit met de zoo nadruklijke woorden:

„*Et d'un Heros guerrier fait un Chrétien timide*”,

waarin hij als belijder van 't Christendom spreekt: de Godsdienst, die in het Treurspel, waar uit deze rol genomen is, ondersteld wordt.

Wat zal, wat moet ik? — Wat weêrhoudt mij? — Wat's de dood?
 Het eind van alle ramp, mijn toevlucht in deez' nood;
 Een stille sluimering na lang en angstig zwoegen: —
 Men slaapt, en 't denkbeeld sterft van al ons ongenoegen.

Doch, Hemel! zo misfchien een ijslijke uchtendstond
 Zich aan de lieflijkheid van dezen nacht verbond?
 Men dreigt ons, dat het perk van onze levensdagen
 Gevolgd word' door een' sleep nooit eindigende plagen.
 O Dood! O Eeuwigheid! noodlottige aakligheên!
 Wien jaagt uw bloote naam geen ijzing door de leên!
 En! wie zou zander u, dit leven dragen kunnen?
 Wie, 's Huichlaars valche deugd heur eerbewijs vergunnen?
 Wie, 't wijkloek zwamen aan de dwaasheit van een vrouw:
 En kruipen voor den trots eens Staatsmans zonder trouw:
 Of, voor 't bedrieglijk oog van veinzende verraâren
 De zwakheit van zijn' geest vrijmoedig openbaren?
 Hoe zoet ware, in dien staat, de vrijburg van het graf! —
 Maar ach! befchroomdheid spreekt, en roept ons toet laat af!
 Zij durft ons al de vrucht eens stouten flags betwisten;
 En maakt den' Oorlogsheld tot een' lafhartig' Christen.

W. B.

H A M-

H A M L E T S

B E K E N D E

A L L E E N S P R A A K ,

N A S H A K E S P E A R S E N G E L S C H G E F O L G D .

Zie daar de vraag: te zijn, of niet te zijn. —

Is 't reedier, in 't gemoed de scherpe pijn,

Door 't wreed geval ons aangedaan, te lijden?

Of voegt het ons, het Noodlot te bestrijden,

En moedig, met de wapens in de hand

Te dwingen door een' wakkren tegenstand? —

Wat is de dood? — Een stil, gewelloos slapen:

Niets meer. — Een slap, die 't hartzoe eischen doet!

Die 't beed, dat ons een erfdeel' schijnt gefchapen,

Den sterfling' door een zachte rust vergoede

Het einde, de voltooiing van ons leven,

Waar na met recht de brave wenschen mag: —

Wat kwaad, zo we ons der sluimring' overgeven,

Bezweken door de hitte van den dag?

De

De dood, een slaap! — Maar mogelijk droogen tevens! —

Helaas! — Dit is de hinderpaal alleen.

De droom, dien ons, na d'overgang des levens,

De doodslaap schetst, doet ons te rugge treden?

Dit is de schroom, die 't onheil onzer dagen?

Zoo rekt die onze ellenden zoo verlengt.

Wie, anders, zou de smaadheden ooit verdragen,

Waar 't wuifte lot ons leven meê vermengt?

Wie kon 't gezag van trotsche dwingelanden;

Wie, 't schamel lot der armoê ondergaan?

Wie, met geduld de wetten aan zien randen,

De onnoozelheid en 't heilig recht verraân?

Wie kon het wee van 't minnend hart verkroppen,

Welks wederheid gesmaad wordt en yeracht?

Of wie, verdienste onwaardig zien verschoppen?

Zo 't bloete staal ons tot gerustheid bracht.

Waar is de dwaas, die met gekromde leden,

Dan onder 't zwaar en drukkend levenspak,

In angstig zweet, en morrend ongemak,

En hooploosheid, nog langer voort wou treden? —

Maar ach! dat naar en twijfelbaar verschiet,

Door 't voorgordijn des duistren doods betoogen:

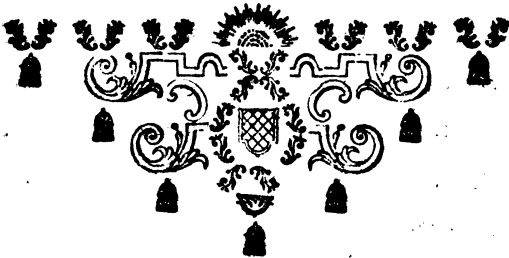
Dat vreemd gewest, dat onbekend gebied,

Waar uit nooit mensch weêrom heeft keeren mogen:

Dat

Dat aaklig rijk verbijstert ons 't verstand.
Dus tortsen wij de ons opgelegde plagen
Veeleer gedwee in 's levens ijzren band,
Dan elders 't onbekende na te jagen. —
't Geweten maakt dus bloodaarts van elk' een:
't Natuurlijk rood der vurigste besluiten
Verschiet, verbleekt, en dit befef — alleen
Weet elke stoute daad met d'eersten wenk te stuiten.

W. B.

A A N

L U C I N D E.

Kan 't wezen, maakt gij u aan moedeloosheid schuldig?
 Uw smart, 't is waar, was groot, gij echter leedt geduldig;
 'k Beken het, 't heeft veel in, om midden in de pijn,
 Ja, als zij 't hevigst woedt, altoos gerust te zijn;
 Maar is uw klagt gegrond, zijt gij tot smart geboren?
 Neen, — de inspraak van uw ziel laat zich gantsch anders hooren;
 Zij leert u, hoe de reis naar 't onvergankelijk goed
 Met rampen is verknogt; hoe vaak het braaf gemoed
 Te zeer getroffen wordt door duizenden gevaaren,
 Maar hoe ook de Eeuwigheid die heerlijk op doet klaaren;
 O! die gedagte alleen zal u, in al uw pijn,
 Verleiding, moeite, en strijd, het beste wapen zijn;
 Zou God, die goede God, in 't eindloos licht gezeten,
 Zou die in Eeuwigheid zijn evenbeeld vergeten?
 Al wat op aard geschiedt, geschiedt door zijn bestuur,
 Hij is 't, die uitkomst geeft in 't allerakligst uur.

Lu-

Lucinde! o! 't zegt zoo veel, ik heb mijn' God en Vader;
 Hij is, in al mijn leed, mijn hulp en steun te gader;
 Ja, schoon de wreede dood mijn' geest van 't lichaam scheidt,
 Hij zal mijn toevlugt zijn in 't rijk der zaligheid;
 Welaan, wees dan getroost, beschouw, van zorg ontheven,
De onsterfelijkheid der ziel, den staat van 't eindloos leven:
 Hebt gij niet iets in u, 't geen redeneert, en denkt,
 't Geen u erinnering van al 't voorleden schenkt,
 't Geen u, bij elken stap in dit gevaarlijk leven,
 Een daadlijk voorgevoel van goed of kwaad kan geven?
 Bezit gij geen vernuft, verbeelding, oordeel, wil?
 Stond ooit dat *denkende iets* in zijne werking stil?
 En ondervondt gij nooit den invloed, 't groot vermogen,
 Der ziel op liefde, haat, hoop, vreeze of mededogen?
 Niets van dit alles rust in 't stoflijk deel — o neen, —
 De onzienelijke geest is hier de bron alleen;
 Een zuiver, onvermengd en enkelvoudig wezen,
 Waarin een straaltje van de Godheid is te lezen,
 Wel nooit in zijn natuur gekend van 't grootst vernuft,
 Maar, hoe hier ook het brein des grootsten stervlings zuft,
 Een wonder in zich zelf, en groot in eigenschappen,
 Waar door hij klimmen kan langs de onderscheiden trappen
 Van kennis, van verstand, tot hij, door deugd bereid,
 Ten toppunt raakt van heil, — ja van onsterfelijkheid:

Onsterflijk! ja Lucinde, uw Geest, zoo uitgelezen,
 Zoo heerlijk, zoo volmaakt, moet ook ondeelbaar wezen;
 o Ja, God wilde meer, toen hij het aardsch geslacht
 Door 't onbepaalde, IK WIL, uit niet te voorschijn bragt;
 Hij wilde geenfins ons, na dit rampspoedig leven,
 Na doorgestreden smart, den dood ten prooije geven;
 Ons leven was zijn doel, hij heeft den dood bereid
 Ten doorgang uit deeze aarde in de eindlooze eeuwigheid.
 Wen gij, Lucinde! dan in eenzaamheid gezeten,
 De zoste vrugt geniet van 't onbezwaard geweten,
 Wanneer gij, enkel ziel, u in 'de dengd vermaakt,
 Roep dan: — ha! juich mijn ziel!... de onsterflijkheid genaakt;
 Of treurt de ontroerde Geest in duistere oogeblikken,
 Laat nimmer dood of graf hier uw gemoed verschrikken,
 Denk dan — die stille plaats, daar droefheid zucht en tchreit,
 Zal 't stof een rustplaats zijn — ik wagt mijn zaligheid.
 Een Heiden, die, vervreemd van 's Christens reine zeden,
 Den Afgod wierook schenkt, en 't zielloos heen zijn beden,
 Denkt stervend, hoe omringd van dikke duisternis,
 Dat een oneindig heil voor hem beschooren is;
 Waar uit is toch die hoep in 't menschlijk hart gerezen?
 Of zou ze ook door Gods hand daar in gegrondvest wezen?
 o Ja! 't vernijd gevoel leert dit den sterveling,
 Hoe sterk werkt de afkeer niet bij 't woord vernietiging!

Hoe

Hoe groot, hoe uitgebreid is niet de zucht voor 't leven
 Zelfs bij den sterfeling, met bittren ramp omgeven!
 Heeft God dan deeze zucht vergeefs in 't hart gelegd,
 En ons een langer duur, een eeuwig *zijn*, ontzegd?
 Waar is ons anker dan in 't midden der gevaaren?
 Waar bleef ons sloopje op 't woën der wentelende baaren?
 Neen, neen Lucinde! God is een rechtvaardig God;
 Hij, die ons nooit misleidt, bereidde ons beter lot;
 Hoe 't hier ook stormt en woedt, wien God bewaart is veilig,
 En wagt een blijde reede in 't allerzaligst heilig.
 De vreugde, die uw ziel inwendig daaglijks voedt
 Bij elke braave daad en 't daar uit spruitend goed,
 De wroeging, de angst, de vrees, die geefels van den kwaden,
 Deeze allen spellen loon voor goede en snoode daaden;
 Nog eens, die Rechter, die in onzen boezem woont,
 Is ons ten Leeraar, die ons 't eindloos leven toont,
 En ieder toeroept: — „ God, uw Schepper is rechtvaardig,
 „ Betracht getrouw de deugd, maak u zijn gunste waardig;
 „ De onsterfelijke Geest daalt nimmer in het graf,
 „ Hij heft, op Gods beftel, zich van dit aardrijk af,
 „ En plaatst zich in dien oord, daar hij, van 't stof ontlagen,
 „ Een stil verblijf ontmoet tot aan den dag der dagen;
 „ En schoon ons lichaam in de ontwikkeling deelen moet,
 „ Het eerst *beginfel* toch wordt voor 't bederf behoed,

„ En zal 't beginsel van 't onsterfelijk lichaam wezen,
 „ Wanneer het in triomf, ten grafkuile uit gerezen,
 „ Hereenigt met den geest, en in het blij verschieft,
 „ Een onverwelkbare kroon aan 't eind der loopbaan ziet ”.
 Lucinde! ja, natuur kan, door haar juiste trekken,
 U hier die waarheid reeds ten troost der ziele ontdekken,
 Wanneer de norsche vorst het aardrijk onderdrukt,
 Het aangenaam gebloemde aan uwen hof ontrukkt,
 Den akker 't groen ontzegt, en, bij de donkere dagen,
 Den geest neêrslagtig maakt door 't woên der wintervlagen,
 Dan ziet gij 't beeld des doods; — maar als het jeugdig kruid,
 Bij 't nadren van de Lenté, uit de aarde vrolijk spruit,
 Zie daar dan 't zinnebeeld, zie daar 't verruklijk teken,
 Hoe eens uw lichaam al de banden door zal breken,
 En leven in den glans van Gods goedgunstigheid,
 Tot eeuwig frische jeugd en vreugde toebereid.
 o Aangenaam gejuich! 'k hoor zegezangen zingen,
 Ik hoor de galmen reede der blijde hemellingen;
 Daar streeft 't gezaligd volk vol vreugd ten hemel in,
 De boezem blaakt van 't vuur der zuivre hemelmin,
 Het grootfche hallel klinkt door 't ruim der hemelzaalen,
 Daar duizenden 't gejuich der duizenden herhalen;
 Geen wonder: — Jesus zelf daalt van den Hemel af,
 „ En spreekt: Gezegenden! verlaat het duister graf;

„ Gij

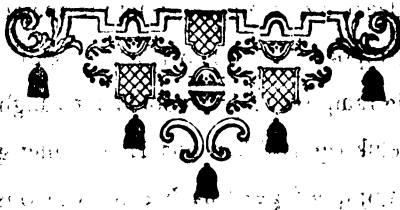
„ Gij deedt den armen wel, — gij hebt mijn pad betreden,
 „ Gij streedt den christenstrijd door waken en gebeden,
 „ Beërft dat heilrijk goed, den vroomen toegedacht,
 „ Eer God het gantsch heelal zoo grootsch te voorschijn bragt”
 Op de uitspraak juichen al de zwevende Englenrijën,
 Voor eeuwen her kon 't heil der menschen hun verblijën,
 Zij zingen, grootfcher dan bij 't nedrig Betlehem,
 Den Menschen 't welkom toe in 't nieuw Jeruzalem.
 Treft zulk een schildring niet? denkt gij niet menigwerven?
 Die zoo ontwaken mag, hoe zalig is hem 't sterven!
 Lucinde! ja, uw ziel, gevormd door zuivre deugd,
 Vindt in dit denkbeeld smaak en voedsel voor haar vreugd,
 En 't vindingrijk vernuft, door 't vast geloof gedreven,
 Gaat voort, en schildert zich den staat van 't eindloos leven;
 Het vliegt, met vluggen vaart, door heel der eeuwen kring;
 Of, is uw ziel te zwak voor die bespiegeling,
 „ o (Roept zij) gantsch verrukt en 't oog om hoog geheeven,
 „ Koom haastlijk, Heiland! koom en schenk mij zulk een leven”;
 Maar neen, Lucinde spant, hoe zwak, haar krachten in,
 Zij volgt een onderwerp, zoo schoon voor ziel en zin,
 En streeft, met Jezus leer en de eeuwigheid voor oogen,
 Op vleuglen van de hoop door al de hemelboogen.
 Zij ziet den Grijsaard, die, door ouderdom gedrukt,
 Hier onder 't zorglijk pak des lichaams ging gebukt,

In frische jeugd hernieuwd, in 't eeuwig groenend Eden,
 Omgord met blinkend wit voor 's Heeren aanschijn neders,
 Nu zingt zijn dankbre Geest der Englen galmen in zamen
 „ Driewerf geloofd zij God, driewerf haleluja
 De Wijsgeery hier bepaald in zijn bespiegelingen,
 Kan niet het wlog vernuft door alles heen dringen,
 Nu leest hij gerst den schat van Gods almogehedy
 Zijn dengden, 't zow volmaakt alöm ten toon gespreld,
 Niets is voor hem bedekt, in 't zalig ongemeten,
 Hij zweeft, verrijchend, van planeeten tot planeeten,
 't Verhoerlijk lichaam is geheel gevoel, gezigt,
 Vliegt door het wijd heelal veel sneller dan het licht,
 Hij wil slechts, arbidraan, waar hij begeert de wezens
 Hoe zalig is de mensch, zoo heerlijk schoon verzeent,
 De Dichter, 't zams geheel van allen last bevrijd,
 En in het jubelend Koor des Hemels ingewijd,
 Zingt nu, hoe zalig 's bij Englen in te wonen
 Bij 't klinken des Eijmbaals zingt hij zijn hoogste toonen
 Hij roept, gheheel overrukt door 't zalig heilgenot,
 Mijn Heiland is mijn vriend, mijn woning is bij God,
 Dan seicht de dinstomechtal, dan doen de blijde koor
 Het vrolijk Bestingezang, ihun' driemaal heilig hooren,
 „ Zie Davaters' Bliczigfen in de Eeuwigheid.

Vervangen en gesterkt door 't zoet der Engla stem, (1) al
 Lof zij den grooten Vorst van 't nieuw Jeruzalem (2) begun
 De tedre Moeder, die het wichtje, haar gegeven, (3) zams om
 En zorglijk opgevoed, zag aan haar zijde (4) indvgn, (5) wensd
 Die wenende op het Graf des zuiglings (6) nederzats, (7) opqjw, (8) ocl
 En klaagde aan de eenzaamheid, dat zij geen wichtje had, (9)
 Die Moeder ziet met vreugd hier haaren liefding leven, (10) al
 Lieflachtgeend, zingend, op een luchtig wolkjen (11) zeaven, (12) 12
 De onnooze zuigeling was hier bemind bij God, (13) oov, (14) 21
 Zijn vroege dood vermoegt voor hem het zaligst lot, (15) wa, (16) 11
 De Christen, die op aard, met tranen op de wangen (17) 17
 Zijn gade bijt geweest der bitterlijkgezangen, (18) oob, (19) 17
 In 't aaklig, dommig Graf, vol droefheids dalen zag, (20) 18
 En hier, na weinigtijd, met haar ter ruste dag, (21) 21
 Rees ook met haar uit 't Graf, (22) hutt, (23) deugd, (24) omigt, (25) zegepralen,
 En voor het oog van God den prijs der eerbekaling, (26) 27
 Dien Jezus hem als Vorst, als Koning, had bereid, (27) 28
 Nog eens om zij te maken hier een echt en Beoogt, (28) 28
 Ja zeker, na 't dood zuft gij nu boezemkranden, (29) 29
 Verheerlijkt, ongewekt, in wullen kistten (30) vande, (31) 31
 'k Heb ook, op 't eenzaam Graf, door droefheid heer gedrukt,
 Mijn besten Vriend bewend, mij door den dood overrukt,
 Ik weende in maatgezag, 'k liet ook mijn tranen stroomen,
 Ik dagt; voor eeuwig — ja — is mij mijn Vriend onnomen;

Toen heb ik, snikkend, zelf, met mijn ontroerde hand,
 De droeve Lijkcijpres op 't zwijgend Graf geplant;
 Maar toen 't beknelde hart schier nergens troost vermoedde,
 En bitter droefheid door het naar herdenken voedde,
 Hoorde ik een stil geblaas, 't gefuis een's zagten winds,
 'k Herkende, in 'teenzaam uur, de lieve stem mijns Vrinds:
 „ Hoe kunt gij aan uw smart dien ruimen teugel geven,
 „ Ik reisde u slegts voor uit, daar is een eindloos leven ”.
 Lucinde! treur dan niet, zijt met uw lot te vreên,
 De dood maakt ras een eind der bittere tegenheên;
 Uw lichaam sterve vrij, 't zal heerlijk weêr ontwaken,
 Dan zal om deeze uw' ramp de vreugd u zoeter smaken;
 Het is de tegenspoed, die ons het best bereidt
 (Hoe hard de ramp ook zij,) voor hemelzaligheid;
 Al 't wuft geluk op aard kan ons dat heil niet geven,
 Dat ons de rampspoed geeft na 't einde van ons leven;
 Ja, ja, gij denkt dit ook; — ik zie een stille traan,
 Een traan van zagte vreugd langs uwe wangen gaan,
 Gij zijt gesterkt, getroost, gij tart al de ongelukken,
 Zij mogen d'aardsche vreugd, maar nooit uw' deugd verdrukken;
 Ja — zuchtend zingt gij zelfs: — „ ik zie met vreugde in 't graf,
 „ Ha! welk een zegen! 'k vlieg van 't treurig aardrijk af,
 „ 'k Zal nederliggen — ja — maar 'k zal ook opwaarts klimmen,
 „ Gelijk — neen, schooner dan de zon aan de oosterklimmen,
 „ Haast

- „ Haast blinken, schitteren, met een onverwelkbren glans,
- „ Gelijk — neen, schooner — dan de zon aan 's middagstrans;
- „ Gij zult, welhaast mijn ziel! den zang der Englen zingen,
- „ Haast deelen in de vreugd der blijde hemelingen;
- „ Ô Hemel! geef uw hulp, gelei me bij de hand,
- „ Ik ijel, langs 't doornig pad, naa 't eeuwig Vaderland“.

D E

W A A R E P L I C H T E N

V A N D E N

G O D S D I E N S T .

T O E G E W I J D A A N D E N

H E E R E

M R . A . P E R R E N O T .

Geleerde PERRENOT, der sterflijke eere ontfleegen,

Doet u rijk en schrander brein, aan recht en plicht gewijd;

Dien u groov menschlievend hart, tot de eelfte deugd genegen,

Niet min beminlijk maakt, dan ge achtenswaardig zijt,

Vergun mij (mocht ik vaak uw vriendlijkheid bevinden)

Dat ik mijn toonen u, uit dankbren eerbied, wij?

't Is waar, ik schijn te veel mij mogelijk te onderwinden,
 Daar 'k u dus nadren durf met zwakke Poëzij:
 U, op wiens grootfche Kunst de Roomsche lier mag boogen:
 U, wiens zo kiesch gehoor eene Echtgenootte onthaalt,
 Wen Neêrlands zuivre toon met haar vernufisvermogen,
 Verheven geest, en smaak, en kracht van denken, praalt.
 U, die tot luister strekt aan zo veel Maatschappijen;
 Op wien de Weetenschap haar gouden Eerkroon drukt:
 Dan de armoê durfde ook zelfs den Goôn haar offers wijen;
 En uw toegeevendheid heeft dikwerf mij verrukt.
 Ja, uw verdienste zelf doet mij te stouter treden;
 Daar hulde aan heur te biên noch u noch mij verlaagt.
 't Gevele der baatzucht blooz'; hier toe heeft hij geen reden,
 Die deugd belangloos eert; geen slaafsch gewin bejaagt.
 Hebt gij dien eedler' glans, dien de Evangeliwaarheid
 Der zedekunde gaf, (hoe deerlijk vaak gehoord)
 Voor 't meer verlicht verstand, o Wijsgeer, in zijn klaarheid,
 Met kracht van kundigheên en oordeel aangetoond;
 't Past mij de eenvoudigheid eenvoudig te onderwijzen.
 Neem dan mijn pooging aan, om dwaalenden Zeldoos,
 Den waaren Christenplicht, in Maatzang, aan te prijzen.
 Schoon 't geen mijn doelmis eische, van praaken zwier onthloot.
 (Uitdrukkingen, die ik hier en daar heb gezien) hier nu gij
 Ziet, hoe ik u verzoek, die, in uwe taal, te doen.

E E R.

E E R S T E Z A N G.

*De waarheid toont Zeloot, die wel van ijver brandt,
 Maar, blind voor 't redenlicht, door dweepziek misverstand,
 De nistfe plichten wil van zuivre Godvrucht scheiden,
 Ja meent, door naar gezocht, bij bloote plechtigheden,
 Op 't rein en heilzaam spoor der blijde deugd te trecten,
 Hoe hij, door ijalen waan, zich deerlijk laat misleiden.*

Gij, die, door zucht tot heil gedreeven,
 Naar Godvrucht hijgt, vol teer gevoel,
 Doch, stikziende, aan de schors blijft kleeven,
 Ja dweepzucht neemt voor 't Christenleeven;
 Zeloot, uw nut is hier mijn doel.

Is 't reeds ier groots den hals te onttrekken
 Aan 't juk der Ongodsdienstigheid;
 Al laat dit voorts uw' ijver wekken,
 Om ook Gods waaren dienst te ontdekken,
 Wiens ijde schijn-u nog misleidt.

Wat

Wat heilig vuur in 't hart moog' blaaken,
 Hoe 't gloeie in sombre plechtigheên,
 Hoe zeer ge, als licht noch kunde ontbraken,
 Naar de echte deugd oprecht zoudt haaken,
 Ge omhelst heur schaduw thans alleen.

Dat vuur, dit plechtige (in uw oogen
 Een kring, die al uw' plicht omsluit)
 Weerhoudt u, door dien waan bedroogen,
 Van hooger doel, van nutter poogen,
 En maakt alleen uw' Godsdienst uit.

Welmeenendheid, hoe hoog te schatten,
 Doet, bij 't gemis van reedlijk licht,
 U slechts naar harsenschimmen vatten,
 Ja zelfs al doolend buitenspatten,
 Door wanbegrip ontrent uw' plicht.

Mier zal u de angst der twijfling prangen:
 Daar komt u 't kwaade als heilig vuur;
 Ginds blijft ge aan beuzelingen hangen,
 Of, door een' duistren schrik bevangen,
 Leent gij aan Bijgeloof het oon

Hoe

Hoe moet dan 't hart zijn drift hier schroomen!

Wie toch, die 't paard met sporen sleeft,

Wanneer het teugel heeft noch toomen?

Geen schip zal wel ter haven komen,

Al zwelt het zeil, wen 't roer ontbreekt.

'k Weet, loutre kennis geeft geen zeden,

Is 't hart te traag, van vuur te onthloot,

Om in 't erkende spoor te treden:

Maar, zonder licht van Wet en Reden,

Loopt ge elk gevaar ook in den schoot.

Ja, schoon ge u al geleerd durft noemen,

En schoolfche Godsdienstkennis mint,

Zo duister vaak, als stout in 't doemen;

Dit geeft u luttel stof tot roemen,

Nog voor Gods klaarsten eisch te blind.

Gij kweekt dien waan nog, die 't betrachten

Van 't heil der Maatschappij versmaadt,

En Burgerdeugd, (naar uw gedachten,

Niet hemelsch, dus geen Godsdienst te achten)

Aan aardfche Wijzen overlaat.

Gij

Gij denkt niet, hoe God zelf, op Aarde,
 U tot 't een Lid van 't Menschdom stelt,
 Dien stand met hulpbehoefte paarde,
 En, door dees schikking, juist verklaarde,
 - Wat plicht zijn zegen hier verzelt.

Natuur moest zelve u dus verlichten.

- Waar 't nutte ontbreekt, hoe vroom het schijn',
 Ontbreekt dus juist het merk der plichten.
 Wie eert Gods Wijsheid, door 't verrichten
 Van werken, die onvruchtbaar zijn?

Dat Dweepzucht, in haar mijmeringen,
 Voor haftstocht, voor verrukking pleit';
 De Deugd, het heil der stervelingen,
 Is kenbaar aan heur zegeningen,
 Is kenbaar aan menschlievendheid.

Ja, daar ze, om hoog, ons zal verblijden,
 Roept ze ons ook hier niet tot geweën.

Zij steunt, en troost, in 't aardfche lijden;

Wil, dat we aan reine vreugde ons wijden,

En leidt, zelfs door berouw, 'er heen.

Zij eischt geen kermen, steenen, zuchten,
 Zo slechts men 't zondenjuk vertrapp';
 Met smart en angst voor straf te duchten,
 Is als een doornstruik, zonder vruchten,
 Ontbreekt de oprechte beterschap.

Al spreekt ge ook veel, en zeer bewoogen,
 Van diepe schuld, geloof, genaâ,
 Bevinding, licht, en nieuw vermogen,
 Denk nooit, dat, zonder eedler poogen,
 Reeds hierin 't Christendom bestaa.

't Is niets, zo 't slechts uw hart kan trekken,
 Gelijk men graag een schouwspel ziet,
 Dat, door 't pandoenlijke op te wekken,
 Door traanen, tot vermaak kan strekken.
 God miet zulk bloot tooneelspel niet.

Zo 't hart, in 's levens bezigheden,
 Wen Liefde of Recht uw hulde wacht,
 Door haat, door schraapzucht, blind voor reden,
 Koelzinnig durft dien plicht vertreeden;
 Wie dan, die zulk een Godvrucht acht?

Laat

Laat een Fakier, bij de Indiaanen,
 Zijn zielgekwel, zijn lighaamsfmarkt,
 Een Godheidëerend boeten waanen,
 't Welk tot heur gunst den weg kan baanen;
 Nooit koom' dit op in 't Christlijk hart.

Wel verr' zelfs, dat een treurig kwellen,
 De blijdschapkweekende echte Deugd
 Alom, in 't rouwkleed, zou verzellen,
 Kon niets haar min bekoorlijk stellen.
 Zij is de moeder van de vreugd.

Laat Dweepzucht ook, hoe werkloos, dröbomen,
 Door geestdrift slechts, en mijmering,
 Aan 't werk der Englen 't naast te komen;
 Gods Wet heeft ons dien waan benomen.
 Neen, 't blijf' bij geen bespiegeling.

Wilt ge, als een Hemelburger, leeven,
 Tracht, ziende op hooger Vaderland,
 In ijver de Englen na te streeven.
 Zij doen, 't geen hun is voorgeschreeven;
 Volg ook zo 't voorschrift van uw' stand.

Dan zal Genade uw vlijt bekroonen.

Terwijl Gods Woord, deeze Aarde, uw kracht,
Uw vorming, zucht, en nooddruft, toonen,
Hoe gij, zo lang ge hier moogt woonen,
Gods waaren wil op 't best' betracht.

Den kring, dien Hij ons wees, te mijden,

Voer 't Menschdom gantsch onnut te zijn,
Om u meer geestlijk Hem te wijden,
Is juist zijn doel, zijn eisch, bestrijden,
Hoe heilig 't kluznaars leeven schijn'.

Geen ijver slechts, in plechtigheden,

Beandwoordt ook aan 't Godlijk doek.
Zo niet, ter vorming van uw zeden,
Ter schraaging uwer wankle schreden,
Het hart 'er d'invloed van gevoel'.

Zoek voorts hier geen geheimenissen,

Door Schrift noch Reden ons gemeld,
Die slechts het waare doel doen misfen,
Ja twisten voen, door stout beslifen,
't Welk niets, in 't rijk der waarheid, geldt.

Zelfs

Zelfs schoon, bij 't heilzaam onderhouden
 Van welbegreepen plechtigheên,
 Ze uw hart tot Deugd ontvonken zouden
 Doen zij 'er d'ijver voor verkouden,
 Bepaalt ge aan 't zinlijke u alleen.

Hier zijn ze nooit toe voorgefchreeven;
 Schoon God ons zwak dus hulp verleent.
 Geen Jood mogt zelfs te zinlijk kleeven
 Aan 't beeldwerk, kindschen staat gegeven;
 Waar van ons rijper waarheid speent.

Dan 'k weet, hoe 't misverstand moog' schraaden,
 Al 't staatlijke in de hulde aan God
 Is, wel bestierd, niet af te raaden;
 Maar slechts bij Huichelaars te smaaden,
 Wier hart met hun vertooning spot.

Een gloed van Godvrucht dus te ontsteeken
 Is van haar oefning reeds een deel.
 Dus zucht tot Deugd in 't hart te kweeken
 Zal nimmer 't merk van plicht ontbreken,
 Schoon 't dien niet vat in zijn geheel.

De zwakke Mensch, met stof omvangen,
 Behoeft iet zinlijks, tot een' spoor.
 Een staatlijke Eerdienst sterkt zijn gangen.
 Maar aan dit grove alleen te hangen,
 Zie daar het misbruik! gruw 'er voor,

Wat baat een Doop, door bruine vlekken
 Van wreevlen haat of trots onteerd?
 Zou die ten pand dier Liefde strekken,
 Die slechts betreurden schuld wil dekken,
 Zo snoode drift uw ziel beheert?

Wat baat ook 's Heilands brood te smaaken,
 Zo ge, aan zijn Liefdedisch, vergeet
 Naar Deugd, zijns lijdens doel, te haaken,
 U 't kruis niet leer' de zonde wraaken,
 En ge in zijn heilig spoor niet treedt?

Vergeefsch bezoekt uw vlijt de Kerken,
 Verzelt u daar geen rein besluit,
 Om 't geen uw zwakke ziel kan sterken,
 God loovend, 'biddende op te merken;
 Koomt gij 'er niet verbeterd uit.

Ai steun ook op geen vast gelooven
 Aan de echtste Leer der Zaligheid,
 Zo heur betrachtning wordt verschoven;
 Zo ze u geen' wraakbren lust leert dooven,
 U niet tot daadlijk weldoen leidt.

Of kan uw Godsdienst Godsdienst heeten,
 Hoe streng, hoe werkzaam, in den schijn,
 Zo lang, bij een verdwaald geweeten,
 Het recht, de maatigheid vergeeten,
 De liefde en trouw verbannen zijn?

Zo lang gij slechts, als de oude Jooden,
 Verstandloos ijvert, woest en blind;
 Terwijl gij nimmer Gods Geboden,
 (Het juk van trotschen waan ontvlooden)
 Recht onderzoekt, betracht, bemint?

Zo de onschuld, met betraande wangen,
 De droefheid, smoorende in 't geweën,
 De blindheid, struiklende in haar gangen,
 Daar zij naar hulp en troost verlangen,
 Zelfs door uw drift zich zien vertreên?

T W E E D E Z A N G.

*De helsche gruwelbaan der ongodsdienstigheid,
 Die wreede huichlaarij, wier schijn het oog misleidt,
 Ook stout betreedt, zal ligt de blindheid mee bewandlen;
 Die Godsdienst niet bespot, maar ze in 't bespotlijke eert;
 Wier ijver, liefde, en recht, en 't vrij geweten, weert,
 En, door 't vervolgen, meent naar 's Hoogsten wil te handlen.*

Wilt ge, in het duistere, een' vijand vlieden,
 Gij snelt der dikwerf recht op aan.
 Dus kan 't zukt blindheid vaak geschieden,
 Dat ge u een drift ten prooi zukt bieden,
 Zeloot, als gij hetz meent te ontgaan.

Leer wijslijk dan die ramp verhoeden.

Gij gruw't och voor losbandigheid,
 Die gantsch ombloot van zucht ten goeden,
 Op al, wat Godsdienst heet, durft woeden,
 En openlijk voor de ondaugd pleit:

Die,

Die, loochnende alle waarheidgronden,
 * Een God, bestiering, loon, en wet,
 Zich dus van plichten waant ontbonden;
 En, als bodin van 't rijk der zonden,
 Het gruwelperk wijd open zet:

Die, fel op reine deugd gebeeten,
 De oprechtheid zelf als valsheid doemt,
 Wat heilig is durft dwaasheid heeten,
 En, met een toegesohroeid geweeten,
 In 't ergren van de Godvrucht roemt:

Wier wreed geweld, de schrik der Vroomen,
 Slechts zweert bij 't recht van overmagt,
 En, doet geen burgerstof haar schroomen,
 Door niets heur boosheid laat betroomen,
 In 't woën op schreiënde onschuld, lacht:

Die... Maar het denkbeeld doet mij bezen;
 En gij, Zeloot, gij heeft met mij
 Den ach! wat affchuw ze u mag geeven,
 Hoe zeer door beetren geest gedreeven,
 Toch streeft ge blind die snoodte op zij.

Geveinsdheid, die heur helfche schreden
 Bedekt in 't zelve voetspoor stelt,
 Weet domme dweepzucht te overreden;
 Gij volgt weer deeze, op al heur treden,
 Daar ze u heur' gang als heilig meldt.

Aanschouw dan nog, hoe fijner boosheid,
 Naar de eer der Godvrucht zelf durft staan;
 Zich met dier kleed bedekt, uit loosheid;
 Heur gruwlen voorts verschoont als broosheid,
 Of zelfs voor deugden door doet gaan.

Geen huichlaar ergert door vertooning,
 Dan wen zich 't snood bedrog ontdekt.
 Doch in haart, al slicht hij, geen verschooning,
 Noch stelt hem vrij van strafbeloening.
 Zijn boozem is niet min bevlakt.

't Gebrek van waare deugdbetrachting
 Dekt hij, door ijver voor haar schijn.
 Wat drijft hem? niets, dan zijn verwachting
 Van, schijnende in der Vroomen achting,
 Te wekker in zijn kwaad te zijn.

Hij

Hij ijvre in Kerkdienst bij te wonen;
 Een beuzling noem' hij ergernis;
 Hij moog' het heilige eerbied toonen;
 't Is slechts, om veilig deugd te hoonen,
 Wier hooger eisch hem haatlijk is.

Zijn heerschzucht smeedt een ijzren keten,
 Door reden, liefde, en recht gedoemd.
 Voor 't vrij geloof, voor elks geweten;
 Een band der waarheid trots geheeten,
 Dien hij, als onontbeerlijk, roemt.

Hier durft hij de onschuld meê verdrucken;
 Rooft vrijheid, rust, en eer, en goed;
 Ja, kan hij 't recht heur zwaard ontrukken;
 Laat dit 's Lands Overheid gelukken,
 Rasch vlamt zijn woede op menschenbloed.

Herdenk 't geweld, de gruweldaden,
 Door Romens huichlaarij volvoend.
 Waar liet haar hoogmoed zich verzaaden?
 Hoe zag men ze eed en plicht vermaaden!
 Hoe heeft haar magt Europe ontroerd!

Door

Door zieldwang brak zij de engste banden,
 De trouw van Vorst en Onderdaan.
 Alle aardsch gebied hing van haar handen.
 Wat deed ze al martelvuuren branden,
 Door slaafsche domheid bijgestaan!

Daar kennis de aarde was ontweeken,
 Liet zij door dweepziek wangeloof,
 Gods Wet, als in Gods naam, verbreeken,
 Vervolging, moord, en oproer, preeken,
 En meste zich met bloed en roof.

Rechtzinnigheid, verborgen waarheid,
 Een eernaam, dien ze aan droomen gaf,
 Verblindde 't oog, ontbloot van klaarheid;
 Heur priesterdwang, door angst, door naarheid,
 Hield elk van vrije toetsing af.

Dus hangt ge stom geheele schaaen,
 Die vol wakenend onverstand,
 Als blinde en brandende hveraaren;
 Het werktuig haarer wreedheid waren;
 De schrik der onschuld in haar hand.

Waar

Waar toch kan deugd, waar vrijheid bloeiën,
 Stijgt de onverdraagzaamheid omhoog?
 Zij vormt het hart voor slaafche boeiën,
 Zij doet de magt eens dwinglands groeiën,
 Opdat ze 'er zelf door heerschen moog'.

Ja kan ze in 't doel ten vollen slaagen,
 Die magt, zo listig eerst geveid,
 Moet zelf in 't eind haar ketnen draagen.
 't Gezwets op Godsdienst dekt heur laagen,
 En 't haatlijk juk is rasch bereid.

Zie daar, Zeloot, twee schriktafneelen
 Van boosheên, uit de Hel ontboeid,
 Wier zwarte verwen schaars vercheelen
 Ach! zoudt ge ook in die gangen dedelen?
 Wier doel en drijfveer, gij verfoeit?

Rasch moogt ge zelf hier 't oordeel vellen,
 Dan, verr' van in uw dwaalend hart
 Heur gruwlijk oogwit te ondersellen,
 Zie ik de oprechtheid u verzellen
 't Is uw verblindheid, die mij sijnert.

Waar

Waar zinlijkheid, of dweepzucht de rogen
 Voor 't waare doel der Godvrucht sluis,
 Bereikt de veinzerij haar poogen;
 En door ons misverstand bewoogen,
 Veilt zij voor deugd haar strecken uit.

Is dus het aanzien eens gegeven
 Van heiligheid aan kunstnaatij,
 Rasch blijft ge aan deeze dwaaling kleeven;
 Ja vest, door duistren waan gedreeven,
 Hierop, bedekte hovaardij.

Zoudt ge u niet voor gemaaktheid wachten;
 Zoudt ge ooit, verdwaald van 't redenspoor,
 Die spoorloosheden deugden achten;
 't Bespotlijke als Gods dienst betrachten;
 Zaagt gij zijn eischen beter door?

Uw Godvrucht had, ten vaandelteeken,
 Dan 't hangend hoofd, noch 't bruin gewaad;
 Geen sleepend gaan, geen droomend preeken,
 Geen stijve houding, teemend spreken,
 Of beuwig stuursch en droef gelaat.

Ge onteert Gods Wijsheid, door 't vertrouwen,

Dat zulk een dwaasheid hem behaagt.

Neen, deeze als zijnen wil te aanschouwen

Is (wilt ge op schrift en reden bouwen)

Zijn roem onwaardiglijk verlaagd.

Of wordt ook God door schijn bedrogen?

Zou hij, wien dwaaling nooit genaakt,

't Onnutte in zijne wet gedoogen?

Neen; niets bekoort zijn heilige oogen,

Dan 't geen in waarheid ons volmaakt.

't Livré der dardelheid te draagen,

De houding, die de wulpscheit kiest,

Kan wel der losheid slechts behaagen;

Maar moet ge in 't eene dwaalpoor jaagen;

Opdat ge in 't andre u niet verliest.

Dus blind gehecht aan beuzelaarijen,

Met donkre dweeperij bezet,

Vergeet ge aan plichten 't hart te wijzen

Die u, die elk tot nut gedijen,

En 't weezen maaken van Gods Wet.

De

De deugd een bron van heil te noemen,
 Te omhelzen, als een Godsvriendin;
 Menschlievendheid en trouw te roemen;
 Durft ge, als werkheilig ijveren, doemen;
 Heur waarde althans ziet gij niet in.

Maar, ach! 'k zie u nog verder dwaalen.
 Helaas! — wat drift! — waar voert ze u heen?
 Zij kent, in 't hollen, perk noch paalen;
 Heur woede, schuw voor redenstraalen,
 Durft liefde, als tot Gods eer, vertreên.

Misleid door een' heethoofdig' drijver
 Van 't een of ander leerbegrip,
 Gehitst door een' vervolgiek' Schrijver,
 Stoot, bij een' stroom van woesten ijver,
 Uw deugd op de allerergste klip.

Vol schrik, door zwarte ketternaamen,
 Reeds stijf bepaald, voor 't onderzoek,
 Hangt ge aan elk twiststuk, zonder schaamen,
 (Als kon dit reedlijkheid betaamen)
 Straks al 't gewigt van heil of vloek.

Daar

Daar bij doet ge al uw' wrevel smaaken,
Wie van uw stelfel af durft gaan.
Gij zoekt hem uit zijn ambt te slaaken,
Ja vaak hem 't land te bang te maaken.
o Schrik! dus Godsdienst voor te staan!

Zo voert die drift, wier trotschheid de oogen
Op eigen feilbaarheid niet slaat,
Uw blindheid meê in 't woedend poogen,
En vraagt naar recht noch mededoogen,
Wen haar 's Lands Magt niet wederstaat.

Wat baaten nu welmeenendheden,
Wen 't hart op zulke ontaardheid strandt?
Hoe steunde dus mijn taal op reden!
't Geen huichlaarij en woestheid deden
Uit boosheid, doet ge uit onverfand.

Zeg niet, 'k laat elk het recht van denken,
Als hij zijn dwaaling niet verbreedt,
Die gunst moest ook een Vargas schenken.
Geen recht meer dan gij kunt te krenken,
Heet dat bij u verdraagzaamheid?

Gij zoudt in 't wanbedrijf niet stemmen,

Zo hij, die u ook dwaalende acht,

Dus in uw recht u wilde stemmen;

Laat Jezus les op 't hart dan klemmen:

Doet, wat gij billijk zelf verwacht.

Verdrukking zal geen blindheid weeren

Zo wij geen kracht zien in 't betoog.

Kan hartszeer, smaad, of dwang ons leeren?

Of wilt ge uw' God door wreedheid eeren?

Is die een Molech in uw oog?

Dan eerst, wen woestheid u beledigt,

Door haat of dweepzucht aangezet,

Is 't plicht, dat ge u naar eisch verdedigt:

Zo blijft elks recht geëvenredigd;

Zo vindt het eene in 't andre een wet.

Of moet verdraagzaamheid slechts lijden?

Rooft zelfverdediging haar' roem?

Neen; stel dien dwaazen waan ter zijden.

't Staat vrij, voor recht en plicht te strijden,

Hoe zeer men 't dwingend onrecht doem'.

Staak dan 't vervolgen, lastren, smaalen.

Reik hem getrouw, uit deerenis,

Uw licht, wien gij vermeent te dwaalen.

Doch heuschheid moet uw' gang bestraalen,

Doen zien, dat liefde uw drijfveer is.

Het belge u niet, vindt hij bezwaaring,

Waarvan hij zelf moet Richter zijn.

Want schoon ge op taal van openbaaring,

Of reden roemt, uw zinsverklaaring,

Blijft feilbaar, hoe gegrond ze u schijn'.

Zoek, zoek dan 's Menschdoms plicht en rechten,

Met meerder klaarheid in te zien.

Om goed met kwaad niet zaam te vlechten,

Of 't denkbeeld ooit van deugd te hechten

Aan 't geen ge als haare pest moet vliên.

D E R D E Z A N G.

*De zuivre liefde alleen, die elks geluk bedoelt,
 En dankbaar reeds Gods liefde in 't aardsch genot gevoelt,
 Wijst onzen plicht alom, en staart op hooger zegen.
 Zij weet, dat God niet recht geëerd wordt of bemind,
 Is 't oog voor 't vleekloos schoon van zijn volmaaktheên blind,
 Wiens wijze gunst heur treft in zijne Wet en weget.*

Schaars-mijdbre dwaaling moog' verſchoonen,
 Maar vlijt naar zekre kunde in plicht,
 Zeloot, ziet vast haar' weſch bekroonen.
 Laat ſchooltwift in het duifre woonen;
 Gods Rijkswet is omglansd met licht.

Die Wet zo heilrijk, zo verheven,
 Daar ze aller welzijn ſamenpaart,
 Door duifre twijffling nooit omgeeven,
 Elk weezen zichtbaar ingefchreeven,
 Door de orden van 't Heelal verklaard;

Die

Die Grondwet, die alle andre wetten,
 Waar ooit dier eisch ons vrijdig scheen,
 Zo rasch we op heur, als d' oorsprong, letten,
 't Eenvoudig klaare bij kan zetten;
 Die Wet is liefde, liefde alleen.

Roem vrij een kracht van 't vast gelooven,
 Die bergen ruimt van zwaarigheid;
 De liefde gaat heur verr' te boven:
 Ja, laat ge deeze in 't hart verdooven,
 Ze is niets, dan waan, die u misleidt.

God zelf is liefde; en blij vertrouwen
 Is 't kroost, dat deeze erkentnis teelt,
 Erkentnis, daar we, bij 't beschouwen,
 Van 't nuttige, als Gods eisch, op bouwen;
 Van zucht tot weldoen, als zijn beeld.

Eerbiedende aller scepflen Vader,
 Aan wien die schoone op 't hoogst bekoort,
 Voert liefde ons zijn volmaaktheid nader;
 Ja, straalt heur gloed door hart en ader,
 Een zegenstroom vloeit hier uit voort.

Nijd, list, bedrog, zien zich onttroonen;

Dwang, trotschheid, hoon, en onrechtvliên,

Twist, wraakzucht, haat, noch baatzucht woonen,

Waar wij haar' luister zich vertoonen,

Haar zachten invloed werken zien.

Zie Jezus liefde zelve u wenken.

Ai volg, op zijne Hemelbaan,

Haar vrolijk, zonder af te zwenken,

Al doet juist elke schreë niet denken

Aan 't Rijk, waarheen die wordt gedaan.

Dit Rijk nogthans blijve uw verlangen,

De zege in 't oog geeft kracht in strijd.

't Gezigt des heils, hierna te ontvangen,

Vertroost in smart, en sterkt uw gangen;

Daar ge, in die hoop, reeds zalig zijt.

Zelfs, in ons zinlijk heil te smaaken,

Verlijnt die hoop reeds ons gevoel.

Zenkán al 't aardsch genot volmaaken,

Doorstoffische mildzucht slechts te wraaken,

Zo 't hindre aan plicht noch hooger doel.

Ver-

Vervallen welvaart op te beuren,
De hand te bién aan 'sleevens vreugd,
Zal liefde meê haar' plicht dan keuren;
Ja hier heur' ruimften kring bespeuren,
Dus huwt ze aan staat en kracht haar deugd.

Of hoont naar tijdljik heil te dingen,
Den God, die 't schenkt? weg dweeperij!
Men eere ook, in die zegeningen,
Zijn gunst. Hij wil, o stervelingen,
Dat de aarde u reeds een Hemel zij.

Zij waar' 't, zo zich genieting paarde
Met zelfbestier en wijs beleid;
't Gebruik in misbruik niet ontaarde;
En dus ons maatigheid bewaarde
Voor trotschheid, weelde, en gierigheid:

Zij waar' 't, zo ons geen driften blindden,
Voor 't heil der ziel, voor 't zeedlijk schoon;
Wij God, vol dankbren eerbied, mindén;
En liefde ons allen 't zaam' mogt binden,
Waar zaligheid, meê sijgt ten troon.

Wat gij tot welvaart, tot veruoegen,
 Tot vorming voor een' hooger' stand,
 Tot 'snaastens wensch, dan toe kunt voegen;
 Tot blijdschap, niet vergald door wroegen;
 Dit eischt de Aartsgoedheid van uw hand.

De bron van 't Al, de God der Goden,
 Verheerlijkt in weldaadigheên,
 Heeft, voor zich zelv', geen' dienst van nooden.
 Zijn gunst bedoelt, in zijn Geboden,
 't Belang van 't scheppenheer alleen.

Hem dan, oneindig groot in krachten,
 Die ons, ons zijn, ons welzijn, geeft,
 Te eerbieden; naar zijn gunst te trachten;
 En, vol geloof, op 't heil te wachten,
 Dat ons zijn Zoon verzegeld heeft;

In zijn bestier, zo zeer hem waardig,
 Gerust en blij, hoe donker 't schijn',
 Niet staatsch, maar vrij en edelaardig,
 In 't heilgevoel ontzag, — ten vaardiggen
 In de oefning van zijn Wet te zijn;

Oprecht, met vuur, elkaër te minnen;
 En, door berouw, door deugd, geleid,
 't Onmaatige in 't gestreel der zinnen,
 't Geweld der driften te overwinnen;
 Te streeven naar volkomenheid;

Naar plicht te handlen, schoon mispreezend;
 Rechtvaardig, nedrig, naarstig, zacht,
 Aan 't ijdele niet verlaafd te wezen;
 Den wortel zelf van 't kwaad te vreezen;
 Zie daar den dienst, dien hij verwacht.

Dit kan Gods heilig oog behaagen,
 Dewijl 't ons welzijn hier vermeert,
 Ja 't licht van eeuwig heil doet daagen.
 Hem dit, ten offer op te draagen,
 Zie daar, wat meest zijn grootheid eert.

Doch hoe dit offer hem te wijden,
 't Geen vast door liefde moogt geschieden,
 Tracht ge alle dwaaling niet te mijden,
 Die hem (wat drijft 'er voor moogt strijden)
 Als onbeminlijk aan doet zien?

't Is waar, des stervlings zwakke reden

Ziet nooit volmaakt Gods weezen door-

Dan wat gevaar voor hart en zeden,

Stelt zij in God zich haatlijkheden,

Die zij dan prijst als deugden, voor!

Hoe zal zijn naam uw liefde wekken,

Uw eerbied voen voor zijn Geboon;

Hoe zult ge, of schoon met flauwe trekken,

Zijn deugd ten echten beelde strekken,

Zo zulk een zwart begrip hem 'hoon'!

Laat dus geen duistere strik u vangen.

Erken, bij dien onwanklen wil,

Waar van al 't scheepsel af moet hangen,

Ook tuschen 't vrije van Gods gangen

Ein' s redenlooze een wijd verschil.

Zelfs dit, dat niets zijn' magt kan slooren;

Hij alles doet, wat hem behaagt,

Moet juist uw hoop, uw blijdschap schooren,

Daar niets hem immer kan bekooren,

't Geen 't merk der wijste gunst niet draagt.

Hij

Hij kiest, hij volgt alom die orden,
 Door welke, aan onzen aart gepast,
 Het heilrijkst doel bereikt moet worden;
 Daar liefde en recht zijn troon omgorden;
 Eenzijdigheid hem nooit verrast.

Elk wanbegrip dan moet ge vreezen,
 Dat slaaffchen angst, geen eerbied, wekt;
 Daar 't van het billijkst heiligst weezen,
 Aan elk' ter volging aangepreezen,
 Het beeld der magt eens dwinglands trekt.

Een Engel, schoon vol kunde en magtig,
 Zal, mist hem liefde, een Duivel zijn;
 Wat hoont een schets, zo monst'rachtig,
 Dan 't hoogst beminlijk weezen krachtig;
 Hoe grootsch ze aan slaaffche domheid schijn'.

Vest op zijn goedheid dan uw bogen,
 En zie verrukt, hoe blijk op blijk
 Van 't wijste en gunstrijkste Alvermogen
 Zijn ware grootheid klaar betoegant
 Zoo in 't natuur- als zedenrijk.

Ont-

Ontvonk uw hart, door 't staag bedenken,
 Wat ge al verplicht zijt aan dien God,
 Die ons zo mild met vreugd wil drenken;
 Door 't gunstrijk ongehouden schenken
 Van 't ruimste daaglijksch heilgenot.

Laat misbruik nooit zijn' zegen smetten.
 Denk, hoe de Alweetende u beschouwt;
 Opdat ge op hart en gang moogt letten,
 En, zo u rampspoed dreigt te pletten,
 Op 't waakend oog diens Gods vertrouwt.

Ja denk, hoe hij, wiens welbehaagen
 De onsterfelijkheid en reden gaf,
 U eens tot rekenschap zal daagen,
 Waar gij, naar 't doel van uw bejaagen,
 Genadeloon ontvangt, of straf.

Gods goedheid kan geen euveldaaden,
 (Schoon wraak hem nooit tot straf bewoog)
 Steeds, elk ten ramp, zijn Wet zien smaaden.
 Ja, treft hier 't heil der deugd geen kwaaden,
 Der zonden smart ontsluit' hun oog.

Dan denk ook, prangen u uw zonden,
 Hoe Gods ontferming, door zijn' Zoon,
 Genaë heeft aan berouw verbonden;
 Bij 't zegel dus van Jezus wonden,
 Blijft nog u 't Heil-Rijk aangeboôn.

Omhels, met dankbre vreugd, dien zegen;
 En laat uw zucht naar 't zaligst goed,
 Bij zondendrift, steeds overweegen.
 Al liep dan 't aardsch geluk u tegen,
 Ge ontbeert geen' troost voor uw gembed.

Voelt ge echter, hoe 't uw hart moog' wraaken,
 Dat daaglijks 't kwaade u nog verrast,
 't Moet u zachtmoedig, nedrig, maaken;
 't Vermeerdere uw bidden, ijvren, waaken;
 Wie moedig strijdt, verwint hier vast.

Dies, wen gij 't hart, bij 't diep verneëren,
 Voor God ontsluit, en hem, vol' vuur,
 Om zegen smeekt op 't rein begeeren;
 Dat gij zijn' waaren wil moogt leeren,
 En eeuwig deeze uw' gang bestuur'.

Voeg

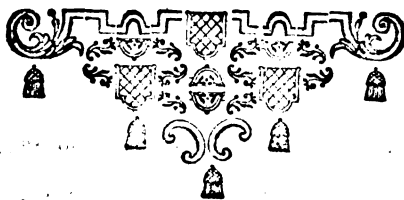
Voeg dan, bij 't smeeken, daadlijk poogen.

God hoort niet, wen de luiäard bidt.

Hij schenkt geen lijf- of zielvermogen,

(Die gaaf zij groot of klein in de oogen)

Opdat men 't nutteloos bezitt'.

VIERDE ZANG.

*D*at elk verstand en hart volmaak', naar staat en kracht,
 Vernoegd en naarstig zij, de matigheid betracht',
 Vermaak bestier' tot nut, en daadlijk blijk moog' geeven,
 Hoe liefde omzigtig streev' naar 't geen elks welzijn dient,
 Den mensch, den burger vorm', den echtgenoot en vriend;
 Zie daar Gods eisch, om hier, om eeuwig, wel te leeven.

Gij zaagt, Zeloot, Gods goedheid waaken
 Voor 't scheepslenheir, daar ze ons die Wet,
 Dat wij, naar stand, ons heil volmaaken,
 Voor andren mede in liefde blaaken,
 Ten duuren regel heeft gezet.

Kon mijn betoog u overreden;
 Erkent ge in 't zelve uw' waaren plicht;
 Welaan! volmaak dan hart en zeden;
 Verrijk uw brein met kundigheden;
 Verbreid alom nu heil en licht.

Be-

Bemin de u nutste weetenschappen,

En offer haar uw dienst en vlijt.

Zoek waarheid steeds met vrije stappen.

Durf slaafsche volgzucht kloek vertrappen;

Maar zorg, dat ge ijden waan vermijdt.

Verkwist niet dwaas uw oogenblikken,

Der wijzen naricht zij u waard,

Leer, eer gij oordeelt, rijplijk wikken.

Laat u gezag noch schijn verstrikken,

Denk, dat verhaafting dooling baart.

't Gelooven toch een plicht te heeten,

Daar 't oordeel aan den wil niet staat,

Leert slechts, hoe gij de waarheidsketen

Moet nagaan, met een rein geweeten,

Zo verr' als uw vermogen gaat.

't Leert u, hoe 's ijvraars dreigen, woelen,

Vooroordeel, volksdrift, smaad noch smart,

Ja niets, die zucht moet doen verkoelen,

Wie waarheid, in haar kracht, wil voelen,

Verbanne schroom, die 't brein verwart.

't Leert

't Leert eindlijk, wen in 't hart de stralen
 Van overtuiging zijn verspreid,
 Hoe deeze uw wandel moet bepalen.
 Zo zal geen blijde hoop u faalen,
 Verzegeld door die vruchtbaarheid.

Laat nooit u deeze hoop ontrooven.
 Zo gij (hier spreek' uw hart) behoort
 Tot hen, die dus met vrucht gelooven,
 Wacht dan te dwaas geen stem van boven;
 Gij hoort ze, in 't eensgegeeven Woord.

Vrees maar dat stout doch valschi vertrouwen,
 't Welk blinden waan bedrieglijk streeft;
 Daar 't op dien grond de hoop leert bouwen,
 Van 't heil, dat Jezus biedt, te aanschouwen,
 Die waare deugd noch liefde teelt.

In welk een' stand ge u dan zaagt stellen,
 Behartig uw beroep met lust.
 Laat eerlijkheid uw vijft verzellen;
 Geen zucht naar grootscher staat u kwellen:
 't Vernooen slechts geeft heil en rust.

Zorg, dat uw wandel ingetooogen,
 Geen hartstocht ooit te onmatig zij.
 Keer van 't verleidend kwaad uw oogen.
 Uw tong zij rein, en warsch van logen;
 Zij hoon' geen deugd door spotternij.

Is trotsche weelde, in deeze dagen,
 Door slaafsche volgzucht, Neêrlandsch pest;
 Laat huis noch disch haar' stempel dragen;
 U 't zedig inlandsch kleed behangen:
 De flikkring voegt der dwaasheid best.

Gemaaktheid, zo in dragt, als zeden,
 Wier nedrigheid van hoogmoed blaakt;
 Zij verre. Oprechtheid richte uw schreden.
 Wees vrij. Toon, met uw lot te vreden,
 Dat ge eer fortuna, dan plicht, verzaakt.

Stel nimmer aan gewetenswroegen,
 Uit slaafscheid, drift, of weelde, u bloot;
 Maar tracht toegeslijk u te vogen,
 Waar dit plicht gebengt, naar elks genoegen.
 Dat moeit ons uw onheuschheid sloot.

Laat

Laat kuische zedigheit u sieren;
 De nedrigheit uw grootheid zijn;
 De omzigtigheid uw' gang bestieren.
 Wacht u, van wispelche drift te vieren,
 Of overdaad in spijsze of wijn.

Naar eisch des lighaams kracht te sterken,
 Versterkt de ziel, en is uw plicht:
 Maar 't brasfen draagt de vuilste merken;
 't Zal 's lighaams snel verderf bewerken;
 't Ontroofst de ziel gevoel en licht.

't Geen 't leeven kan verzaangenaamen
 Schenkt 's Hemels gunst tot nut gebruik.
 Ondankbaar waar 't u dit te schaamen;
 Maar 't misbruik kan u nooit betaamen.
 Dat maatigheid dan lusten snuik?

Geef dus in 't daaglijkach leeven bliken
 Van een beminlijke achtbre dengden;
 Laat braafheid al uw daaden iken,
 Dat booger plicht, waar iets moet wijken,
 Voor mindren ga, voor aardse vreugd.

En zou te onmatige arbeid krenken,
 Is 't noodig, aan ons zwak gestel,
 Vermoeid van 't werken, zwoegen, denken,
 Door rust, weer nieuwe kracht te schenken,
 Wie wraakt dan zang, gesprek, of spel?

Doch schuw die drift, die steeds moet spelen,
 Of vlamt op roef van spijl gewin;
 Geschikt om haat, gevloek, krakeelen,
 Verwildring, armoë zelf, te reelen,
 Tot krisis voor 't weenend huisgen.

Zo rasch die dwaasheid is te vreesen,
 Dan liever 't spel geheel verzaakt,
 't Geen hier, als schuldloos, wordt geprezen,
 Houd op den Christen vrij te weeten,
 Zo rasch een misbruik 't schandlijk maakt.

Lent-roos, of bloemtuin u verspoezen
 Kweek kunsten, die ons streelen, aan;
 Bij zulk vermaak zal dengd niet bloezen,
 Zij schuwt geen hand, die blijde roezen
 Verspreidt op 's levens doornenbaan.

Doe andren zo, als gij, met reden,
 Had een verwissling plaats van staat,
 Verlangen zoudt, dat zij u deden.
 't Gewraakte spoor zij nooit betreedens;
 Vergeld dan 't kwaade met geen kwaad.

Neen, zorg zo nijd als haast te mijden,
 En nooit zij 't hart met wraak vervuld.
 Zal God, bij 't nedrig schuldbelijden,
 Genadig u van straf bevrijden,
 Verges, wie u misdeed, zijn schuld.

Hebt gij aan andren iets misdreeven,
 Wil hun, met teekenen van berouw,
 Kan 't zijns, gereed vergoeding geeven.
 Tracht dus met elk in vrede te leeven;
 En wees uw vriend, uw woord, getrouw.

Waar plicht eischt, dan men zich verdedig,
 Als laster, of geweld, ons dreigt;
 Men volg' dien plicht, bedand en zedig;
 Maar 't hart, hoe zeer men ons beleedig,
 Zij tot versoening steeds geneigd.

Help zelfs uw haaters in hun nooden;

Maar geef hun 't zwaard niet in de hand,

Waarmee hun boosheid u zou dooden,

Haat snoodheid; win, kan 't zijn, de snooden,

Door deugd, door goedheid, door verstand.

Verheug u in uws naaften zegen.

Bepleit der onderdrukten zaak.

Schend niemands eer. Zijt allerwegen,

Vol vriendlijkheid, tot hulp genegen,

Stel in het weldoen uw vermaak.

Vergeet geen weldaad, ooit ontvangen,

Geef droefheid troost; verzacht haar smart,

Doe weeuw en wees uw hulp erlangen:

Het droogen van betraande wangen

Geeft de eêlste vreugde aan 't Christlijk hart.

Vermaan met ernst, doch steeds bescheiden,

Wie zich, met dreigend zielgevaar,

Door drift, op snoode paan laat leiden.

Tracht licht voor hem, die doolt, te spreiden:

Elks hoogst belang weeg' bij u zwaar.

Ziet

Ziet ge een vooroordeel sterk regeeren,
 Ai stijf het nooit, zo 't schaadlijk zij;
 Maar help, omzigtig, manlijk, 't weeren.
 Men moge u niet, als heilig eeren,
 't Belang van 't menschdom wint 'er bij.

Maar kan 't vooroordeel niemand schaadren,
 Ai schik u dan, als menschenvriend,
 Word allen alles. De eélste zaaden
 Zijn toch verspild, zo ge u ziet smaaden;
 En slugge deugd is nooit bemind.

Ja, wen 't vooroordeel blijkt te strekken,
 Bij 't eerlijk volk, ten grond van plicht,
 Wacht u, hun wreed die zuil te onttrekken;
 Te blind, om vaster' steun te ontdekken,
 Ontzonk dus mee hun 't goede ligt.

Vlied, die tot misdrijf 't zaam vergadren;
 Vermijd hun' strik, en 't naberouw.
 Een vrije zucht doorstraale uw adren,
 Voor Vaderland en Burgervadren,
 Wijd hun, naast God, uw liefde en trouw.

Uw vriendschap hebbe deugd ten stempel;

Dat laage trotsch geen' d'haer hoon'.

De Godvrucht maake uw huis een tempel;

Waar twist geweerd zij van den drempel,

En vrolijke eensgezindheid woon'.

Dat trouwe en tedre min de harten,

In 't eerbaar huwlijk staag vereen'.

Zo kuit ge, in heil, een Eden catten;

Zo voelt ge schaars des levens smatten;

Zo scherpt ge elkaars volkomenheên.

Kweek vlijt, verstand, en braave zeden,

Verlichte Godvrucht, in uw kroost.

Zo volgt eens 't waar geluk hun schreden;

Zo geeft ge aan 't menschedom nutte leden;

Zo zijn ze uw grijzen dag tot troest.

Wie schreeuwt nu nog? „dit maakt de plichten

„ Alleen voor 't burgerleeven uit;

„ Die slechts een heidensch Wijsgeer sichten.

„ Waar uit (daar elk die kan verichten)

„ Men 's Christens hooger Godsdienst sluit ”.

3 3 1 3

Neen,

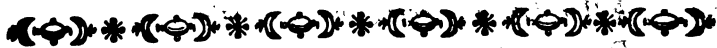
Neen, neen, Zeloot! juist die betrachtung
 Is de echte en zuivre dienst van God,
 Zo ras, in zija genaëverwaching,
 Gehoorzaamheid, met liefde en aching,
 Haar grondt op zija erkend Gebod.

Ja ze is des Christens geestlijk leeven,
 Zo zij gaheel zija ziel beheer',
 En 't hart, van heilig licht omgeeven,
 Op 't sterkste 'er toe wordt aangedreeven,
 Door 't rein geloof aan Jezus leer;

Die leer, die door Gods gunst gezonden,
 Ons diep verborgen troost verklaart,
 En redenwaarheid, schaars gevonden,
 Verloren, of in 't duistere omwonden,
 Weër in haar' luister openbaart.

Volg dan die leer van liefde en vrede,
 Daar ze u Gods waaren dienst verpoent.
 Reeds hier brengt dit uw welvaart mede,
 Dus streeft uw ziel ter blijde reede,
 Waar eenwig heil uw trouw becroont.

G. J. G. B.

D E

WAERELDBETRACHTING

V A N E E N

C H R I S T E N ;

TER OPENING DER

JAARLIJKSCHE VERGADERING

V A N H E T

G E N O O T S C H A P :

KUNST WORDT DOOR ARBEID VERKREGEN;

Ervingen den *Den 4* van *Blocimaand* 1780.

*N*atuur - Geloof - en Kunstgenooten!

Is ons dit Heiligdom ontsloten,

Waar gbdgewijde Poëzij,

Om naar de kroon der kunst te dingen,

Des Scheppers wijsheid op zal zingen

Koor, zulk een' eedlen kring, een Christen - Maatschappij:

HOE

'k Wil

*'k Wil dan een' waereldburger maalen,
 Die in de blijde zonnestraalen
 Van 't zalig Euangelle leeft,
 En wien, met Gods bestel te vreden,
 Deeze aarde, als 't voorbereidend Edon,
 Het mooglijkst heilgenot, de dankbre blijdschap geeft.*

*Wil uw bescheidendheid mijn toonen,
 Hoe ongeleerd, met aandacht loonen,
 Dan achte ik mijnen post voldaan.
 Indien ze maar nigt nutloos klinken,
 Waar zo veel eerlaurieren blinken,
 Waar zo veel Zangers zijn, dan heft mijn Christen aan.*

Gewrocht van 't eindloos Alvermoogen!

*Aarde! o wellust onzer oogen!
 Gij zijt, in uwen morgenstond,
 Uit enkel niet in zo veel orde,
 Toen scheppende Almagt sprak: het worde,
 Naar 't eeuwig godlijk plan, voor mij, voor mij gegrond.*

*God wist dat ik in 't vleesch zou komen,
 En heeft het gunstbesluit genomen,
 De beste waereld, tot mijn deel
 Te scheppen, mij daarin het leven,
 Het voedsel, en vermaak te geeven;*

*'k Werd mensch, ik leeye, en God bereikt dat doel geheel.
 Zou*

Zou ik die goedheid niet befeffen!

Zou ik mijn' Maker niet verheffen,

En juichen in zijn wijs beleid!

Ja, 'k wil, met heilige gedachten,

Mija waar geluk, zijn' roem betrachten:

o Englan! vaagt mijn' toon in 't rijk der zaligheid.

Gij Aarde! lustplaats aller menschen!

Wie zou u beter durven wenschen

Of mogelijk stellen dan, gij zijt!

o Spiegel van het heiligst Wezen

In u laat zich die Godheid leesen,

Die u voor mensch en dier ten woonplaats heeft gekend.

Wij reizen naar uw beide poolen;

Wij daalen in uw diepste helen;

Wij vaaren op uw holste zeeën;

Wij dwaalen rond in uw woestijnen;

Wij booren in uw diepste mijnen,

En durven 't meest verblijf van leeuw en beer betreed.

Uw Etnas mogen vlammen braaken,

Uw Alpen tot de wolken raaken

Met hunnen hoogen winterkruin,

Die smeltkroes voor zo veel rivieren

Die u als mijn verblijfplaats sieren,

Zo wel in 't kille Noord als 't Vaderlandfche dain.

Uw

Uw Rotfen kunnen mij betoogen

De zorg van 't eeuwig Alvermogen,

Nog sterker dan aan Israels zaad,

Uw rotfen voeden wijngaardranken,

En schenken mij verkwilbre dranken,

Een vrucht die God voor mij, zelfs jaarlijks, groeien laat:

De rijkgeladen diepe gronden,

Uit win- en praalzucht eerst gevonden,

Bezorgen ook mijn daaglijks broed,

Doen mijne kunst, mijn' handel bloeien,

En de algemeene schatkist groeien,

Ja, maken mijn' gewest bij vriend en vijand groot.

De kielën ploegen thans uw baaren,

Om op den vijand los te vaaren;

Maar zij beveligen mijn rust,

Mijn maagen leven, goederen, haven:

Hun stuurliën zijn beroemde braaven,

En te ben van verraad noch achtloosheid bewust,

Moet gij van bloed en tranen rooken

Als dolle heerschzucht, losgebrooken,

Op uw bezielde burgers woedt;

Ik laat uw strenge Vorsten strijden,

En kan mij op uw grond verblijden,

Wien' milde vruchtbaarheid mij kleedt, verwarmt, en voedt.

Ziet

Ziet ge uw gevreesde waterkroonen,
 Op Neêrlands vruchtbare velden krouen,
 Dat laag en oeverrijk gebied;
 Gods dienaars, zijn geduchte winden,
 Die waterbenen, menschenvrienden,
 Gedoogen 't bang verdrag van onze Lente niet.

Al dreigen 's hemels donderkloten
 U uit het middenpunt te stooten:
 Al zengt zijn bliksem uwen grond;
 Dan, hoe ook 't angstig hart moog tronsen,
 Verspreiden zich de balsengeuren,
 En uwe dampkring wordt gezuiverd en gezond.

Dan kunnen die geduchte stemmen
 Een zorgelooze traagheid stemmen
 In 't onaandoenlijk, koud gemoed,
 Den zondaar voor Gods vierchaar trekken,
 Door vrees een waar berouw verwekken,
 Ik juich: de Godheid is, zelfs als zij donder, goed.

Maer hoe veel weldaen u onsingen,
 Gij schaft nog grooter zegeningen,
 Geeft voedsel voor den mensch en 't vee;
 Doet ons niet vruchtloos ploegen, zorgen;
 Maar hoopt met iedren nieuwen morgen
 Een' wenschelijken oogst voor alle schapen met.

Ik pluk uw kruiden, ruik uw bloemen,

Wier foort en kleur niet zijn te noemen;

En denk aan 't middel dat hen voedt;

Roep beevend uit, „moest gij die geentet

„o Adam! door uw val verbeuten”!

Wie loochent dat het kroest juist als de Vader doet!

o Zon! o lust-der aardelingen!

'k Wil eerst van uw vermoogen zingen,

Terwijl uw vuur mijn dichtvuur voedt;

Ontvang mijn hulde, oer ik dit leven

Of stom, of blind moet overgeeven,

Eer 't bange doodsgeweld door geest en 'aadren woedt!

o Gij, die Adam hebt bescheeren,

Die Adam in zijn vlucht zaagt wezen,

En op zijn ongeploegde land

Den nieuwen wasdom hebt gezonden;

Schijnt gij nog op dezelfde stonden?

Schijnt ge nu dit heiligdom, nog in den zelfden stand?

Ja, nooit hebt ge in uw ommeelopen

Mijn dagelijkse wlijt, of hoopen;

Zelfs geen vermaak te deur gesteld.

Ben ik al traag, aan 't bed gebonden,

Uw licht wordt aan zijn plaats gezonden;

Ik sluit me, maar gij schijnt op mijn bepoetig veld?

Kunt

Kunt gij de blinde Mooren branden,
 En met uw' gloed in andre landen
 Geen' sneeuw - of ijsberg smelten doen;
 Die zelfde kragt, dat onvermoogen
 Kan uws Formeerdere roem betoogen,
 Die Schepper die 't heeal voor ondergang wil hoen.

Kan ik mijn specereiën haalen,
 Waar 'k onder uwe heete stralen
 Met zulk een huid versmelten moet?
 Of zou ik, door uw licht te derven,
 Niet op een' barren ijsberg sterven,
 Wanneer ik praalen wilde in bonten overvloed?

o Proef der Almagt! wees getuige,
 Hoe ik mij voor uw' Schepper buige,
 Wanneer uw gloeiënd morgenroed
 Het aardrijk groet voor vee en menschen,
 Die vrolijk naar uw rijzen wenschen,
 En rusten als gij rust in uwen avondscheet.

o Licht! dat ons in daitre nachten
 Niet vruchtloos op uw hulp doet wachten,
 Maar, als een Zon, de blecke Maan,
 Op onzen waereldbol doet lichten;
 o Eerebeeld der godsgeffichten!
 Wie ziet u in 't heeal niet met verwondring aan!

Be-

Befchijn, mij dan, zo lang mijne uren,

Of mijne korte dagen duuren;

Gij zijt gefchaapen ook voor mij;

Dan, 'k zal u als geen Godheid eeren;

Uw Maker is de Heer der Heeren,

Hij is het, dien 'k mijn' dienst en daaglijkfche offers wij'.

Hij heeft voor mij, als gij gaat flaapen,

De ftarren en de maan gefchaapen,

Aan, 't hoog en prachtig firmament;

Die nachtgetuigen van zijn' luifter,

Die hemellampen in het duifter

Vertoonen ook een' God die mijn belangen kent.

Ik flaap, terwijl mijn muskadellen

Door d'invloed van het maanlicht, zwellen.

Ik tel mijn hooge feesten na;

Schoon 't fchaatren van de tempeldaken

Om Ifis mij zal wakker maaken;

Noch dwingen dat ik ooit naar afgods outers ga:

De zee is aan haar wet gebonden;

Zij ebt en vloeit op hare ftonden;

Opdat zij nimmer ftijl zou ftaan;

En door haar ftank de lucht befmetten

Waar ik als mensch mij neer wil zetten;

Dus brengt ze een' arf mij met mijn verkwikking aan.

De zichtbre starren en planeeten,
 De traagverschijnende comeeten
 Zijn mij een zee vol goddijk licht;
 Zo vol van schitterende kleuren,
 Die 't vrolijk hart ten hemel beuren,
 En persfen vaak een traan uit mijn verbaasd gezicht:

Kan ik den weg van 't licht niet vinden;
 Den band der zevenster ontbinden;
 Noch 't wagenheir, noch Mazzarot,
 In hunneg famenloop bevatten;
 Kan ik nooit recht hun waarde schatten,
 Elk hunner juicht mij toe: „mijn Schepper is uw God”.

o God! van zo veel waereldbolken,
 Die allen om hun aspuat rollen:
 Zijt gij 't, die ons uw liefde schenkt;
 Wien moet dit niet verrukken, dringen?
 Om Sions Harpnaar na te zingen:
 Mijn God! wat is de mensch dat gij aan hem gedenkt?

o Zon, o Maan, o Starren, lichten,
 Die nimmer wankelt in uw pligten,
 Bezielt mij met een heilig vuur,
 Om dagelijks Gods groote werken
 In uwen omloop op te merken,
 Maar als een Christen voegt, niet als een Epicuur.

'k Moet

'k Moet in de slechte waereldhoeken
De voorzorg van mijn' Schepper zoeken;
Zo wel als in uw wijdsche pracht.

'k Moet op de voetbank van Gods voeten
De waare blijdschap ook ontmoeten,
Waar zich mijn aandacht vest op 't redeloos geslacht.

Gij Medeburgers in dit leven,
o Dieren! gij zijt mij gegeven
Door 't wijs bestel van Hem, wiens hand
U voortbragt, om op aard te wonen,
Tot onderhoud van Adams zoonen,
En zijt, als ik, een blijk van eindeloos verstand.

Wen 't ongelooft wil zegepraalen,
Kunt gij haar oog op God bepalen,
En prediken van zijn bestaan.
Ja, gij moest in verfeiden stonden,
Als wraakgetuigen afgezonden,
Op last der Almagt, tot gekroonde menschen gaan.

Uw voorbeeld is door 't heilig Wezen
Het reedlijk s'chepfel aangepreezen,
Zelfs in uw logste en domste soort.
Uw wording, duuring, teeling, werken,
Uw kunstdrift zelfs doet ons bemerken,
Dat dus gezelligheid tot mijn geluk behoort.

Mijn kleedren zijn van u genomen;
 Uw vleesch moet op mijn tafel komen,
 Uw vrucht mij tot verkwikking zijn;
 Uw sterken span ik in gareelen;
 Uw zwakken laat ik de ooren streelen;
 Uw kleenen geeven 't oog een vloeiënd karmosijn.

Niet een der vuigste of minste dieren,
 Die kruipen, zwemmen, gaan, of zwieren.
 Heeft nutteloos hier zijn verblijf.
 Ik leer, bij 't klimmen mijner jaaren,
 Gods wijsheid met zijn goedheid paaren,
 In al wat leven heeft, in 't doel van elks bedrijf.

Hoe vrolijk reize ik dan ten hemel
 Uit al dit aardsch gewoel, gewemel!
 Ja, peinzende op de onsterfelijkheid
 Van alle redelijke geesten,
 Voel ik een drift voor schrandre beesten,
 Die in verrukking hen vernietiging ontzeidt.

Dan, God zal voor zijn werken zorgen,
 Maar houdt zijn raad voor mij verborgen;
 Waar 't hier mij niet past in te zien
 Kunt gij een' wensch, o Alvermogen!
 Naar uwe wijsheid niet gedoogen,
 Uw vaderlijke wil moog overal geschiën.

'k Weet,

'k Weet, dat de stof van alle dingen,
 Die mij in dit verblijf omringen,
 Met deeze grond, verandren zal,
 Wanneer de laatste donders kraaken;
 De Bouwheer zich gereed zal maaken,
 In 'saardrijks avondfond, ter flooping van 't Heelal.

Dan zult ge, o ziel, naar God geschaapen,
 Mijn stofhut, die gij voelde ontflaapen,
 Bewoonen als een zuivre tent,
 En dan eerst zien wat ge u moet noemen,
 Hoe gij de menschheid best zult roemen,
 Die wondere Almagtsproef, hier nooit genoeg gekend.

Want ik ben als een kaas geronnen,
 Van onaanzienlijk stof gewonnen;
 Ik werd een mensch, een wigloos niet,
 Een tempel Gods, een heer, een koning,
 'k Bezat een waereld tot mijn wooning,
 Maar wat zal 'k zijn, als gij 't ontsterfelijk lighaam ziet?

Ja gij, oneindig, stofloos wezen!
 Zult mij, uit graf en dood verreezen,
 Geleiden voor Gods rechterstoel;
 Deeze oogen zullen aan Gods voeten
 Zijn heilig aangezicht ontmoeten;
 Maar met wat diep ontzach, met welk een voorgevoel?
 L 3 Zal

Zal 'k weenen, dat ik eens moest sterven,
 En al mijn heerlijkheid moest derven,
 Om hooploos in dien grooten dag
 Mijn nieuwe handen uit te strekken,
 Opdat de bergen mij bedekken,
 Als de Almacht blijken geeft van haar gehoond gezach?

Neen, neen mijn ziel, bij die vertooning
 Ziet gij dien Goddelijken Koning,
 Bij ons weleer met vleesch bekleed,
 Ons toegezegd voor zo veel eeuwen,
 Verfmaad van Grieken en Hebræeuwen,
 Maar die voor ons de straf op onze zonden leed.

Hij heeft met bloed en traanaplussen
 Uw vuile vlekken afgewassen,
 Nu zijn wij heilig voer Gods oog.
 Die Jezus, die aan 't kruis moest sneeven,
 Zal zelf, als Rechter, 't vonnis geeven,
 Die oudste Broeder leeft; wij heffen 't hoofd omhoog.

Dat zich de waereld vrij beroere!
 Dat onze vijand ons beloere,
 En dreig' met moordend vuur en staal!
 Dat zich de laster, haat, en leugen,
 In onzen ondergang verheugen,
 In dat beslissend uur verdwijnt hunn' zegenpraal.

Dan

Dan zullen aller menschen ooren
 De feilen en de deugden hooren,
 Die in 't verborgen zijn verricht;
 Dan zullen scepflen zich ontdekken,
 Wier pen of tong mijne eer bevlecken,
 Met schaamte en diep berouw in 't vlammend aangezicht.

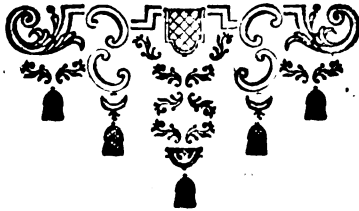
Komt, laat ons dan als Christnen handlen,
 En voor het oog der Godheid wandlen
 Als Leden van een Maatschappij
 Die niet bestaan kan zonder slegten,
 Waar stille braaven, waare oprechten
 Niet rusten zonder 't zwaard des heilgeloofs op zij.

God wil dit voorbereidend leven
 Niet zelden tot een' voorsmaak geeven
 Van 't onverandrend Kanaän,
 Als wij van de ondermaansche zaaken
 Een vrolijke betrachting maaken,
 Waar elk de stappen van de Godheid vinden kan.

Zo gaat men door dit eindend Eden
 Naar onze donkre rustplaats treden;
 Zo spinnen we onzen leefdraad af,
 En als hij is ten eind gelooopen,
 Zal God dien wondren band ontknoopen,
 Die mij een eedlen naam, een heuglijk leven gaf.

o Aarde! geef mij dan een plekje,
Al is het geen bemuurd vertrekje,
 Waarin gij deze stofhut bergt,
Om al uw zegening te loonen,
 Wanneer 't belang van laater zoonen
Haar, uit uw' donkren schoot, ter onderhouding vergt.

H. C.

LIER-

L I E R Z A N G

A A N D E

V R I J H E I D.

o **V**rijheid! nooit naar eisch volzongen,
 'k Zal u ter eer de snaaren slaan;
 Mijn borst, van 't heiligst vuur doordrongen,
 Heft met gewijde siddring aan; —
 'k Zing op voorouderlijke wijze;
 Wie voor mijn ruuwe toonen ijze,
 Of gloeiend in mijn aandrift deel', —
 Ja! moest mijn zang 't Heelal mishagen,
 'k Zal roem op mijn beloning dragen,
 Zo 'k slechts het oor der Belgen streef.

L 5

De

De Troon moog 't smagtend harte paaiën,
 Dat Staat- en Heerschzucht staég ontrust —
 't Klink' schoon een' sचेpter rond te zwaaiën,
 Dien 'swaerelds eindpaal knielend kuscht; —
 Maar ziet mijn oog, in al dien luister,
 De schaduw van een' slaaffchen kluiſter,
 Dan gruuwe ik voor dien trotschen schijn;
 Dan kiest mijn hart met angstig zwoegen
 Den vaderlijken grond te ploegen,
 En in zijn omtrek vrij te zijn.

o Stervling! Stervling! ken uw waarde, —
 Gevoel u zelv'! — God schiep u vrij.
 Weet, dat uw waar geluk op aarde
 Uw waare grootheid teffens zij.
 Hij, die van 'swaerelds eerſten morgen
 Vooral zijn scheppen teér blijft zorgen,
 Maar u alleen zijn beeldnis gaf —
 Hij, 't meest met uw geluk bewogen,
 Stond aan geen eindigend vermogen
 Uw' Godsdienst en uw Vrijheid af.

't Waar.

't Waar de Almagt in 't bewind te treden,

Zo ge ooit die Vrijheid af dorst staan —

Dit edelst voorrecht hier beneden

Gaat, tot uw heil, uw' Schepper aan,

En zoudt ge u tegen God verzetten? —

Die stoutheid zou zijn bliksem wetten;

Beef, stervling! beef — zelfs voor den schijn! —

Wie ooit zijn Oppermagt bevochten,

Weet, dat de snoodste wangedrochten

De slaaf en godverzaker zijn.

Verachte slaaf! die in mijne oogen

Het schoonst sieraad der menschheid mist;

Hoe! voor een weiflend schijnsvermogen

Uw Scheppers eêlste gaaf verkwist? —

Zeg niet: gelukte gruwelstukken

Geweld, geen eerzucht, deed mij bukken...

U bukken en gij bleeft op aard'? —

Wie nog een druppel bloeds kan plengen,

En 't juk eens dwinglands wil gehengen

Is de afkeer van het menschedom waard!

Na-

Natuur, volmaakt in al haar orden,
 Verhief ons boven dwinglandij.
 De nood dwingt niemand slaaf te worden,
 Wie sterven durft blijft eeuwig vrij!
 Dat duizend wreede foltertuigen
 Den aterling voor 't juk doen buigen,
 Een groote ziel verfmaad de pijn.
 Zij staart — verheft zich — kiest de smarte —
 En juicht: voor elk rechtſchapeu harte
 Is 't ijsfelijker slaaf te zijn!

Poog, Cefar! poog uw' troon te ſlichten
 Op 't puin van Romes Heerſchappij;
 Waar waerelddeelen voor u zwichten
 En Rome knielt — blijft Cato vrij!
 Neen! 't kon uw groote ziel niet ſtrelen
 Met Cefar in 't bewind te delen,
 Verheven Romer! eedle mensch!
 Gij kiest veel eer om vrij te sneven,
 Dan slaaf, ſchoon naast den troon, te leven,
 En eigen moed bekroont den wensch!

Gij

Gij bloost... moet nog uw ziel niet grouwen,
 Ontmenschte slaaf! voor uw bestaan,
 Schouw dan — en fiddet op 't aanschouwen, —
 Schouw dan uw aaklig Nakroost aan!
 Dat Nakroost, dat, door alle tijden,
 U vloeken zal in al zijn lijden
 Als de oorzaak van zijn ongevat, —
 Dat Nakroost, dat ge eens aan zult treffen,
 Waar ge al uw gruuwlen zult befeffen,
 Als 't u voor God verdoemen zal.

Poog vrij, verachte! poog vermetel
 Een' glimp te ontzinnen voor uw schuld. —
 Veins, dat de koninglijke zetel
 Ook Vrijheid in zijn schaduw duldt: —
 Hij, die aan overheerde kimmien
 Zijn eerste levenslicht zag glimmen,
 Roem', dat men haar ook daar geniet: —
 De dwaas ontbeert haar' eelsten zegen;
 Wat Vrijheid d' onderdaan bejegen,
 Hij smaakt ze — maar bezit ze niet.

174. M E N G E L D I C H T E N

Ze springt, bevrijd van toom en banden,
Een fiere hengst door 't grazig veld;
Geen schuimend staal knarscht op zijn tanden,
Geen dwangjuk, dat zijn maanen knekt.
Hij kan met even vrije leden,
Nu tot een' ren de borst verbreden,
Dan dartlen op den zachten grond.
Daa ach! — één wenk doet alles enden, —
Zijn meester naakt, bespringt zijn lenden,
En dwingt een breidel in 'zijn' mond.

Waar de eedle Vrijheid vest haar woning,
Verzinkt voor haaren glans de Troon.
Elk Burger is zija' eigen koning;
De wet geeft daar alleen geboon.
Hier kan geen overheerd vermogen
Den zwakken, den in 't stof gebogen,
Ooit straffeloos op 't harte treên.
De kleinste worm is vrijgeboren,
En niemand kan dit heil verstoren,
Dan God en 't misbedrijf alleen.

Zo

Zo is in Barkaas woestenijën

De rosfe woudvorst waarlijk vrij;

Geen dwingland kan zijn recht bestrijën,

Hij kent geen hooger Heerschappij.

Doet hem de nood de maanen krullen,

Afrijkes strand weërgahnt van 't brullen,

Natuur alleen vervult dien nood. —

Zijn fierheid duldt geen slaafsche banden,

En wie zijn vrijheid aan durft randen

Betaalt die stoutheid met den dood.

o Gij, wien geen geweld deed beven,

Griek! Romer! op wien 't Nakroost staart;

Gij, die voor 't Vaderland dorst leven,

Of stervende zijn redders waart!

Mijn oog besproeit uwe asch met traanen. —

Moest 't licht van zulk een leven taten?

Helaas! is zo veel deugds niet meer! —

o Rome! o Sparta! o Athenen!

Uw luister is met hun verdwenen,

Met hun verzonk uw roem, uw eer!

o Bru-

o Brutusfen! doorluchte Helden!

Die nog 't Heelal ten voorbeeld strekt,
 Gewijde naamen, die bij 't melden
 ' Alom verwondring, eerbied wekt!
 Het noodlot had aan u verbonden
 Een ziel, door geen geweld te wonden,
 En nooit bedrogen door den schijn. —
 Uw klank moest zelfs den dwang vertzagen,
 En wie dien eedlen naam zou dragen
 Moest een tijranverdelger zijn.

Gij, tweede Brutus! edel wezen!
 Doorluchtig Römer! waare Held!
 Hoe is uw roem ten top gerezen,
 Waar wordt uw grootheid niet vermeld! —
 Het moog uw' Naamgenoot gelukken
 Der dwinglandij haar' prooi te ontrukken,
 Heel Rome vloekte haar gebied; —
 Gij werdt door de eigen zucht gedreven: —
 Licht is uw poging meer verheven,
 Maar Rome was dat Rome niet!

De

De Dwingland moge u teér beminnen,
 Ligt de oorzaak zijn van uw bestaan,
 Uw ziel kan zelfs natuur verwinnen,
 Zet hooger pligt haar veerkracht aan.
 't Is u genoeg, dat ge in een' Vader
 Den Dwingland ziet, den Landverrader,
 't Gedrocht, dat Vrijheid heeft geveld;
 En 't moordstaal blikfemt uit uw handen. —
 Wie kent natuur- of liefdebanden,
 Bataven! waar het Vrijheid geldt? —

o Zucht voor Vrijheid! — roemrijk pogen,
 Dat staég een heerlijk doelwit raakt;
 Gij zijt het, die het kleinste vermogen
 Ontzaglijk, onverwinnlijk maakt.
 Een hand vol volks, door u gedreven,
 Deed vaak ontelbre koppen beven,
 Heeft vaak een staalen magt vergruisd; —
 De Dwinglandij aan 't hoofd der Benden
 Moet voor uw vlammeende oogen wenden,
 Met dooye blikfems in de vuist.

Zo scheurt van 's aardrijks eeuwge bergen

Een puntige ijsfchors loeiënd af; —

De vreemdling durft haar woede tergen,

Zij nadert hem en is zijn graf.

Eerst is haar kracht gering en teder,

Zij bonst van rots op rots ter neder,

En groeit gestadig in haar' val;

En ijlings wordt de lentemorgen

Door 't ijsfelijk gevaart' verborgen,

Dat mensch en vee verpletten zal.

Waar Xerxes heir in Mavors velden

Gantsch Azië verbaasd doet staan,

Durft één Spartaan met weinig Helden

Miljoenen slaaven tegengaan.)

Na twee onsterfelijke dagen

Mooge u verraad de zege ont dragen —

Vertraag, Leonidas! vertraag! —

Heel 't aardrijk biedt u de eerlouwrieren,

Noemt uw bezwijken zegevieren,

En Xerxes zege een nederlaag.

Zo sloeg een volk, gering in krachten,

Maar wien de Vrijheid wetten gaf,

Europes saamverëende magten,

Pest, Hongersnood, en Deulen af;

Zijn voet vertrad den helschen kluiſter,

En, Schepper van zijn' eigen luiſter,

Bleef 't eeuwen van 't Heelal geacht. —

Dit volk, het roemrijkst volk der aarde,

Bataven! juicht! — gevoelt uw waarde! —

Bataven! was uw voorgeslacht.

o Vaadren! Vaadren! hoe verrukken,

Liefde en erkentnis mijn gemoed! —

Waar kan mijn voet hier 't aardrijk drukken,

Daar 't niet gerookt heeft van uw bloed! — —

God! dat uw bliksem hem verdelge,

Uw afgrond zijnen romp verzwelge,

o Aardrijk, met dat bloed besproeid!

Wiens hart in al zijn doen en pogen

Door de eigen zucht niet wordt bewogen,

Niet eeuwig voor de Vrijheid gloeit! —

Uit-zulk een bloed zijn wij gesproten —

En zoek vrij waar 'er schooner vliet —

o Belgen! Belgen! Landgenooten!

Rijst, zwelt, verheft uw hart zich niet? —

Dat wij met saamverëende zinnen

Ons dierbaar Vaderland beminnen,

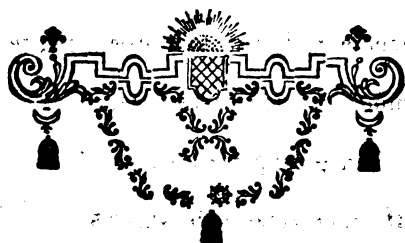
Dat elk zich aan zijn grootheid wij;

En dat, bij ons roemruchtig sneven,

't Beslissend vonnis van ons leven

Zo grootsch een afkomst waardig zij!

R. F.

J A E R.

J A E R Z A N G,

BIJ GELEGENHEID DER

ZEVENTIENDE VERJAERING

V A N H E T

T A E L - E N D I C H T L I E V E N D

G E N O O T S C H A P :

KUNST WORDT DOOR ARBEID VERKREGEN;

Uitgesproken in de Maendelyksche Vergadering,

Den 3de van Wintermaend 1783.

Zou niet een tedre schroom mijn Zangster doen verbleeken,

Daer 'k in den zanggezinden kring,

Gewoon de schoonste Kunst door arbeid aen te kweeken,

In Rhijnlands zuivelrijke strecken,

Een plechtig feestlied zing?

Ik durf mijne aerzelede vingren

Niet om de ontstelde snaeren slingren;

Met kunsteloozen zwier het speeltuig aen te slaen,

Is een vermetle waen.

Maer... zal ik uwen wenk, Kunstbroeders! tegenstreeven?

Ook dit is laekbaer onbescheid:

Gij hebt mij uwe stem, ik U mijn woord gegeven;

En mijne vrees wordt opgeheven

Door uw bescheidenheid:

Ligt doet dit Feest mijn Zangdrift groeien;

Een edel vuur in de adren gloeien;

De luisterrijke roem van uwe Maetschappij

Zet moed en krachten bij.

't Gaet wel! ik voel een gloed van dankbren indruk rijzen,

Die, bij den aenhef van mijn lied,

Het eeuwig wijs bestier der Oppermagt leert prijzen,

En op de milde gunstbewijzen

Der hoogste Goedheid ziet.

Zou 't Heidendom, verdoold van zinnen,

In' alles met Jupyn beginnen,

En wij te spooreloos den waeren Opperheer

Berooven van die eer?

Toen

Toen Fenixdichter FEITH, met klemmend Kunstvermoogen,
 De grootheid van de Godheid zong,
 En elk, van eerbied en verrukking opgetogen,
 Met aendacht en bewondrende oogen
 Aen zijne lippen hong;
 Toen leerdet ge, onder 't ernstig peinzen,
 Uw eigen broosheid niet ontveinzen;
 Maer 't hart, geheel gevoel, verloor zich in 't beleid
 Der Algenoegzaamheid.

En weigert ons gemoed den Oorsprong aller dingen,
 Die was, en wezen zal, en is,
 Die zelfs geen schaduw kent van tijdsveranderingen,
 Voor zijne onschatbre zegeningen
 Een dankbre erkentenis?
 Ons aen dien zoeten plicht te onttrekken,
 Zou ons met schande en schaemte dekken;
 Daer alles, wat verstand of zinnen hier bekoort,
 Der Godheid toebehoort.

Wie deedt een klein getal van Kunstbeoefenaeren

Aengroeien tot een Maetschappij,

Die, ondanks al den stroom van veelerlei bezwaeren,

Den roem van andren evenaeren,

Ja streeven dorst voorbij?

Wie deedt uit schemerende kinnen

Den luister, die hier schittert, klimmen?

Wie voert de glorie van dit Kunstbevordrend Choor

Der Dichtren wereld door?

't Is waer, de noëfte vlijt van schrandre Puikverstanden

Heeft deezen Tempel opgericht,

Door vindingrijk vernuft en hulp van nijvre handen:

De Zangdrift deedt den ijver branden,

En heeft het werk verligt:

Maer wie gaf veerkragt aen die gaeven?

Wie leerlust aen die Letterbraeven?

Zoo Kunst en Weetenschap van hemelsche afkomst is,

De Dichtkunst is 't gewis.

Dat

Dat dan de Dankbaerheid haer edelste offers brenge,

Door reine blijdfchap opgewekt;

Den allerbesten wijn op rookende outers plenge,

En 't liefelijkste reukwerk mengte,

't Welk geurig opwaerds trekt:

Voor ons, geachte Kunstgenooten!

Wordt deeze Feestzael noch ontsloten;

Wij treden, blij te moët, een nieuwen jaerkring in,

En zeeunen zijn begin.

Wij hebben meer dan eens, met traenen op de wangen,

Terwijl de ontroerde Vriendfchap zong,

In deeze zael den galm van doffe lijkgezangen:

Met treurige ooren opgevangen,

Die in de harten drong:

Wanneer het sterflot, onbewogen,

Voor zuchten, klaegen, fchreiende oogen,

Een Vriend die kort geleën de vreugd aen 't zangchoor gaf,

Deedt zinken in het graf.

Wij kennen ook het lot van 's werelds wisfelingen,

En deelen blijdschap met verdriet,

Zelfs heden, daer wij 't heil van deezen Feestdag zingen,

Mag rouw de vrolijkheid bedwingen,

Die onze Hoogtijd biedt.

De groote TRIP, in onze reien

Pas ingehuldigd, is verscheien:

Getroffen door 't verlies van zulk een Kunstgenoot,

Betreuren wij 's Mans dood.

Dat scheppend Puikvernuft, die steun van Grunos mueren,

Die streelen en verrukken kon,

Door stichtelijke kunst de deugd wist aan te voeren,

En door de vlijt van ledige uren

Een kostbre tijdwinst won;

Die Eenling, wiens bijzondere trekken

Een Meester in de kunst ontdekken;

Die Adelaar, wiens vlucht bewonderd werd, ontvloog

Den Zangberg en ons oog.

Verfiert zijn sombre graf met groene lijkcipresfen,

En eert dien schilder der Natuer,

Die uit een grove kei, eenvoudige blauwbesfen,

En kleine vlieg de schoonste lesfen

Van 't eeuwig wijs Bestuer,

Als dichterlijke Wijsgeer, haelde;

En met een gloed van vinding maelde,

Hoe zelfs een zijdeworm een leevend schilderij

Der hoope eens Christens zij.

Hoe wist hij 't zorgloos hart door kracht van reên te scheuren,

Schoon ongevoelig, als een steen!

Het heilgezind gemoed met troostael op te beuren!

Den bangen geest, beklemd door treuren,

In lofgewaên te kleên!

De ziel haer toifels uit te trekken,

Om zich met Jesus kleet te dekken;

En de achtbre Godsvrucht, aen geen schijndeugd oof: gewoon,

Te schildren in haer schoon!

Dat

Dat heet, den kieschen smaek door keur van lekkernijen

En zuivre letterzoetheid voén;

Het godgeziend gemoed al zingende verblijen;

Zijn dichtlust aen Gods eere wijen;

Aen 't edelst wit voldoen.

Ach! mogt bij elk dat dichtvuer gloeien!

Hoe zou de reine Godsmin gloeien;

En welkust vloodt met zijn vergiftigend geluid

Alom het Zangchoor tit.

Maer... de eerbied voor 's Mans asch trok mijne dichtgedachten

Te ver van onzen feesttaek af.

Hij leeft in beten oord: laet dit de rouw verzachten,

En wij zijn deugd en dichtkunde achten,

Die sterker zijn dan 't graf.

Zijn geest zal in de Tijdwinst leeven,

En sporen aen-elks ijver geeven,

Terwijl zijn spreekend Beeld, door Schilderkunst gemield,

Het vorstelijk Pan bestraelt.

Ja!

MENGELEDICHTEN. 189

Ja! op dat vorstlijk Pan moogt gij, mijn Broeders! boogen;

Die Tempel is uw eigendom;

Verwonderde aendagt eert, met nooit verzadigde oogen,

Van HALENS vlijt en kunstvermoogen,

Voor al dien luister stom:

Zij zal met blijde en dankbre klanken

De ROODES zorg en ijver danken,

Maer is aen uwe vlijt voor dit vermaerd geslacht

Geen mindren dank verplicht.

Het oude Rome mogt, in onverlichte tijen,

In 't wijdberoemde Pantheon,

Verbaesden eerbied aen verdichte wezens wijen;

Gij plaetstet edler schilderijen

In 't Pan Poëticon;

Waer Nederlandsche Letterbraeven,

Beroemd door dichterlijke gaeven,

(Eenzaiger, die uit gunst die plaets van Eer genoot)

Noch spreeken nae hunn' dood.

Ik

Ik zie een nieuwe star aen onzen hemel praelen ,

Die van den onbewolkten trans

Dit Feestgetij begroet: ze is kenbaer aen de stralen ,

Die op dit kunstchoor nederdaelen

Met ongemeenen glans.

't Is LEUTERS beeld, wiens zuivre zangten

De Maes en Schie en Rotte vangen ,

Wanacer zijne oefening, die weetenschappen techt ,

De keurigste ooren streelt.

Bedank uw Zuster, die door verven en penseelen

Een ander leeven scheppen kan ,

ô Blijde Dichtkunst! en eerbiedig haer tafreelen ,

Die Zanglust wekken, oogen streelen ,

En glooren in dit Pan.

Gij moogt een kroon van lauren vlechten ,

En dien om 't hoofd van REIERS hechten ;

Zijn meesterlijke hand zet spraek en leeven bij

Aen 't stomme schilderij.

Ge-

Gewis, gij zijt gewoon verdienſten te vergelden,

En boodt het ſchitterend eermetael,

Op 't plegtig jaergetij, aen dichterlijke Helden,

Die beſt de ſikke ſnaeren ſteden,

In deeze weifche zael.

Die mildheid deedt uw gunſtelingen

Het nut des Handwerksman bezingen,

En eerlang ſchetst de kunst, wie voor een Burgerij:

De beſte Vader zij.

Vooruitzicht ſpelde wel in uwe kindſche dagen,

Genootſchap! een gewenſchten groei;

En, ſchoon we in 't eerst allengs uw' blijden wasdom zagen,

't Was, om te ſchooner vrucht te draegen.

Nae een gezetter bloei;

Een lettervrucht, die met verlangen

Van kieſche kenners wordt ontvangen,

Die eens den graegen ſmaek des Naentefs zal voldoen,

En zijnen leeslust voên.

Uw

392 M E N G E L D I C H T E N .

Uw eigen arbeid zal uw' roem eerlang vergrooten;

Eer nog de snelgewikte tijd

Den kring van 't loopend jaer zal hebben afgesloten,

Vermelden Neêrlands Zanggenooten

Met nieuwen lof uw vlijt.

Gij weet, dat langzaam voort te snellen,

De kunst te weegen, niet te tellen,

Te geeven, 't geen het merk van kunst en oordeel draegt,

Den kennren 't meest behaegt.

Offchoon de schiele Nijd ook uwe dichtgedachten

Met een beschimpend oog bespiedt,

Zoo maer gezond verstand uw werk niet moet verachten,

Wie weet voor de afgunst zich te wachten?

Haer boosheid schaedt u niet.

Wij moogen na volmaektheid streeven,

Nooit werdt een werk in 't licht gegeeven,

Waer Momus of Zoel geen feilen in ontdekt:

De zon zelfs is gevlekt.

De

De grootste Gunsteling der wijze Zanggodinnen

Slact nu en dan geen' zuivren toon;

Een trek van valsch vernuft sluipt bij den besten binnen;

Niet al wat schittert voor de zinnen

Verdient den naem van schoon.

Die treffend en natuerlijk schildert;

Den geest door wartael niet verwildert,

Zoo wel het zwellend hoog als 't kruipend laeg vermijdt,

Heeft lof van kunst en vlijt.

Gij streeft, gemoedigd door lofwaardige Meçeenen,

En rustig, op dit edel spoor:

Mogt elk, die dichten wil, zich tot die keus vereenen!

Gij treedt, door reinen gloed beschaen,

Den zanggezinden voor:

Gij wordt, op allerlei wijzen,

Door arbeid en door eereprijzen,

De steun der Poëzij, ten spijt van 't onverstand,

In 't roemrijk Nederland.

N

Heeft

Heeft iemand lust een' Held door edle lauwerkroonen

Te stellen in verheven licht,

De schrandere arbeid van den eelsten uwer Zoonen

Zal hem de dichtgeheimen toonen

Van 't achtbre Hieldendicht.

En, wordt de hoop niet afgesneden,

Gelijk voorheen, door tegenheden,

Wij zien de juiste wet des Lierzangs haest bepaeld,

En d'ecreprijs behaeld.

Gaet voort, de schoonste Kunst ten top van eer te leiden,

Mijn Broeders! langs uw oefenperk;

Zoo ziet gij uwen roem van jaer tot jaer verbreiden,

En moogt een duerzaam nut verbeiden.

Op dit voortreffelijk werk:

Gij zult uw Vaderland verplichten,

Waer 't niet ontbreekt aen Letterlichten,

En 't welk zop wel vernuft en geest en smaak bezit,

Als Duitscher, Gal of Brit,

Zal

Zal ijdere vlijt uw wensch en ijver evenaeren,

Dan wordt uw roem nog meer vergroot;

Dan zal de breede rij der Kunstbeoefenaeren,

Die fierfels onzes Zangbergs waren,

Eens leeven nae hun dood.

Gefchicht- en Oordeelkunde zullen

Uw uitgestelde hoop vervullen,

Ten blijk', dat Nederland, in vloeiend Maetgedicht;

Voor geen Uitheemschen zwicht.

Wij hebben MARNIX, die, in minverlichte dagen,

Zich aen de Kunst hadt toegewijd;

Wij hebben FEITAMA, die lauren heeft gedraegen;

En HOOGVLIET, de eer en 't walbehaegen

Van een verlichter tijd.

Dien arbeid uwer nette pennen

Moet elk met dankbaerheid erkennen,

Roemwaerde FRINS! D'E KRUYFF! och! dat uw edel werk

Den lust van andren sterkt!

Zoo lang de grijze Rhijn door Leidens vest zal vloeien,

Blijv' deeze Maetschappij in stand!

Men zie van jaer tot jaer uw roem en kunstmin groeien,

En 't hart van zuivren ijver gloeien

Voor God en 't Vaderland!

Terwijl U 's Hoogsten zegen hoede

Voor Tweedragt en haer doller woede,

En lachhende Eendragt heerfche in Nederland alom,

En in dit Heiligdom!

Gunt, dat wij ons belang U verder aanbeveelen,

Befchermers deezer Broederfchap!

't Is geen geringe roem in uwe gunst te deelen;

Wij melden dit met blijde keelen,

En vrolijk handgeklap.

Gaet voort, de zangdrift aentefpooren;

De luifter, dien wij hier zien glooren,

Ontleent, o Zonnen van den dichterlijken trans!

Zijn licht van uwen glans.

Indien de erkentenis van uw lofwaardig poogen,

Hoofdleden deezer achtbre Rij!

Bij tijdgenooten uw verdienften moet verhoogen,

Zij zal ook op uw' arbeid boogen

In laeter eeuwgetij.

Die eerzucht zal uw' ijver wetten,

En luifter bij dit zangchoor zetten:

Maer neen, uw werkzaeme aert, die zorg noch vlijt ontziet,

Behoeft dien prikkel niet.

Maer zagt . . . wie nadert ons met een bevallig wezen?

Het is de gulle Vrolijkheid:

Een waer genoegen is op 't blij gelaet te leezen:

En zullen wij voor onspoed vreezen,

Daer Eendragt haer geleidt?

Bestrooid met palmen en laurieren,

Zal zij met ons deez' Hoogtijd vieren.

Kom, Vrolijkheid! en streel, maer met een zachte hand,

De zinnen en 't verstand.

A. v. A.

K O R T S T O N D I G E
B E K E E R I N G .

Hans likkebroër, gewoon kroeg uit kroeg in te sluipen,
 Kreeg voor een korte wijl een' tegenzin in 't zuipen.
 Hij spant zijn krachten in en neemt een vast besluit
 Geen kroeg meer in te gaan, en voert het manlijk uit.
 Hij wenscht zichzelf' geluk, en gaat, met open oogen,
 Vol moeds, een kroeg voorbij! hij prijst van zijn vermoogen
 Dees proef, en zegt: „, zie zoo, daar mag een flok op staan”,
 En keert terstond ter kroeg, zoo pas voorbij gegaan.

A. L. P.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 350

PROBLEM SET 1

1. A particle of mass m moves in a potential $V(x) = \frac{1}{2}kx^2$. Find the energy levels.

2. A particle of mass m moves in a potential $V(x) = \frac{1}{2}kx^2 + \frac{1}{4}bx^4$. Find the energy levels.

3. A particle of mass m moves in a potential $V(x) = \frac{1}{2}kx^2 + \frac{1}{4}bx^4 + \frac{1}{6}cx^6$. Find the energy levels.

4. A particle of mass m moves in a potential $V(x) = \frac{1}{2}kx^2 + \frac{1}{4}bx^4 + \frac{1}{6}cx^6 + \frac{1}{8}dx^8$. Find the energy levels.

5. A particle of mass m moves in a potential $V(x) = \frac{1}{2}kx^2 + \frac{1}{4}bx^4 + \frac{1}{6}cx^6 + \frac{1}{8}dx^8 + \frac{1}{10}ex^{10}$. Find the energy levels.

6. A particle of mass m moves in a potential $V(x) = \frac{1}{2}kx^2 + \frac{1}{4}bx^4 + \frac{1}{6}cx^6 + \frac{1}{8}dx^8 + \frac{1}{10}ex^{10} + \frac{1}{12}fx^{12}$. Find the energy levels.

7. A particle of mass m moves in a potential $V(x) = \frac{1}{2}kx^2 + \frac{1}{4}bx^4 + \frac{1}{6}cx^6 + \frac{1}{8}dx^8 + \frac{1}{10}ex^{10} + \frac{1}{12}fx^{12} + \frac{1}{14}gx^{14}$. Find the energy levels.

8. A particle of mass m moves in a potential $V(x) = \frac{1}{2}kx^2 + \frac{1}{4}bx^4 + \frac{1}{6}cx^6 + \frac{1}{8}dx^8 + \frac{1}{10}ex^{10} + \frac{1}{12}fx^{12} + \frac{1}{14}gx^{14} + \frac{1}{16}hx^{16}$. Find the energy levels.

9. 10

